

Česká (ne)transformace 2022

Zpracoval STEM a Institut 2050

20. září 2022

European
Climate
Foundation

Ústav empirických výzkumů STEM byl založen proto, aby veřejná politika v ČR vycházela z dat, faktů a skutečných postojů české společnosti. Tedy nikoliv z mýtů či momentálních rozmarů. Věříme, že demokratický stát potřebuje pro svůj rozvoj kvalitní zpětnou vazbu od občanů, odborníků a médií.

Tým:

Martin Buchtík
Jitka Uhrová
Martin Philipp
Sarah Komarová
Jaroslav Mazák

Porozumět různým skupinám veřejnosti, a umět je podpořit v ochraně přírody a životního prostředí – to je posláním Institutu 2050. Realizujeme proto výzkumy veřejného mínění a designujeme komunikační strategie, které rozšiřují naše znalosti o tom, jak stavět mosty mezi environmentálními tématy a pestrým spektrem cílových skupin.

Tým:

Jan Krajhanzl
Tomáš Chabada
Renata Svobodová

Projekt vznikl díky finanční podpoře:

European Climate Foundation

Heinrich Böll Stiftung

Kanceláře europoslance
Ludka Niedermayera

Obsah

1.	Úvod	4
2.	Postoje k přírodě a změně klimatu	8
3.	Zelená dohoda pro Evropu (EGD): postoje a povědomí	14
4.	Segmentace dle postojů k EGD	21
5.	Postoje ke klimatickým opatřením a narativům	39
6.	Znalosti o změně klimatu a transformaci	75
7.	Individuální aktivita	83
8.	Individuální podmínky: bydlení a energie	96
9.	Komunikace: zacíleno na segmenty	110

1. Úvod

Manažerské shrnutí
Kontext a cíle výzkumu
Metodika výzkumu

Shrnutí

- Česká veřejnost se staví pozitivně k ochraně přírody, krajiny a klimatu. Zároveň v ní však silně rezonují obavy z ekonomických a sociálních dopadů transformace k nízkouhlíkové ekonomice. Tyto obavy a rychlost změn, s jakou se z pohledu běžných občanů změny mohou dít, představují zásadní bariéru. Základní podmínkou úspěšné transformace je řešení jejích sociálních dopadů: buď bude transformace sociální, nebo nebude pro veřejnost přijatelná vůbec.
- Shoda panuje na tom, že klimatická změna existuje a není možné s tím nic nedělat. Pro běžného člověka je téma transformace k nízkouhlíkové ekonomice velmi složité. Lidé se v něm zpravidla neorientují, což dokládá i nízké povědomí o Zelené dohodě pro Evropu (Green Deal). K té třetina obyvatel nedokáže zaujmout žádný postoj, třetina by ji zachovala nebo rozšířila, třetina by ji zrušila nebo oslabila.
- Z toho pak plyne nejasná představa veřejnosti o proporcích a efektivitě jednotlivých opatření. Ta jsou často hodnocena spíše emotivně podle celkového postoje k transformaci. Podporu tak mají obecně takové kroky, které plánují podporu či dotace, naopak nízkou míru přijatelnosti mají zdanění, rušení a zákazy. Pro prosazení dílčích politik bude kritická jejich praktická (nikoliv deklarativní) ekonomická, technologická a informační dostupnost pro různé sociální skupiny obyvatel.
- Pohled české veřejnosti na zkoumanou problematiku ve výsledku není černobílý. Výzkum ukazuje, že typově existuje pět větších skupin, do kterých se česká společnost dělí. Skupiny se liší nejen postojem k transformaci z environmentálního, ekonomického a sociálního pohledu, ale také mírou orientace v tématu a zájmem o něj. Tyto postoje a znalosti pak vychází z obecných hodnot a především životní zkušenosti každého z nás.

Kontext a cíle výzkumu

Organizace **STEM** a **Institut 2050** při přípravě projektu vycházely ze svých zkušeností, jak témata transformace k nízkouhlíkové ekonomice, Zelené dohody pro Evropu a boje proti klimatické změně reflektuje česká veřejnost – v nedávné době například výzkumy Rozdělení svobodou: klimatická změna nebo České klima 2021, dále dílčí výzkumy k jednotlivým prvkům transformace v rámci politik EU.

Z dosavadních výzkumů je patrné, že výrazná **většina české veřejnosti nepochybuje o tom, že změna klimatu existuje, je způsobená člověkem a představuje závažný problém**. Zároveň si ale není jista, kdy a jakým způsobem ten problém řešit. Změna klimatu je často vnímána jako poměrně abstraktní, globální fenomén. **V oblasti možných řešení nejsou postoje české veřejnosti ukotvené, podložené informacemi, zájmem.**

Dále z předchozích výzkumů vyplývalo, že postoje ke změně klimatu společnost výrazně neštěpí, nedochází k uzavírání diskuse do bublin a izolovaných skupin. Z hlediska věku nebo vzdělání, socioekonomického postavení byly patrné spíše dílčí rozdíly. To se však může velmi měnit s postupným přijímáním konkrétních opatření a kroků směřujících ke snížení dopadů klimatických změn.

Cílem **aktuálního projektu** bylo detailně zachytit obavy (bariéry, hrozby) a pozitivní očekávání (příležitosti, benefity), které česká společnost v souvislosti s transformací má. Dále pak identifikovat narativy, díky nimž je možné snižovat obavy/nejistotu a rozvíjet očekávání, testovat různé (policy) nástroje vycházející z EU politiky, Zelené dohody, FF55.

Metodika výzkumu

Metoda sběru dat: kombinace online a osobního dotazování (CAWI+CAPI).

Dotázáno 2086 občanů České republiky starších 18 let.

Soubor reprezentuje: dospělou populaci ČR.

Metodika výběru: kvótní výběr podle kritérií pohlaví, věk, vzdělání, velikost místa bydliště, region.

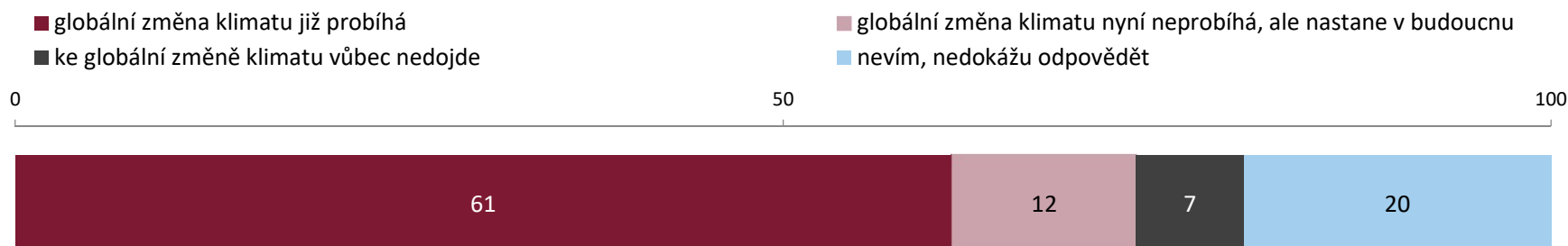
Termín dotazování: 6. – 30. 5. 2022

2. Postoje k přírodě a změně klimatu

Probíhá změna klimatu?
Jsou lidem blízké myšlenky ochrany životního prostředí?
Jak velká změna v životě společnosti je pro ochranu klimatu potřeba?
Kdy je s ní potřeba začít?

Existuje shoda na třech věcech: Zprvé, klimatická změna existuje.*

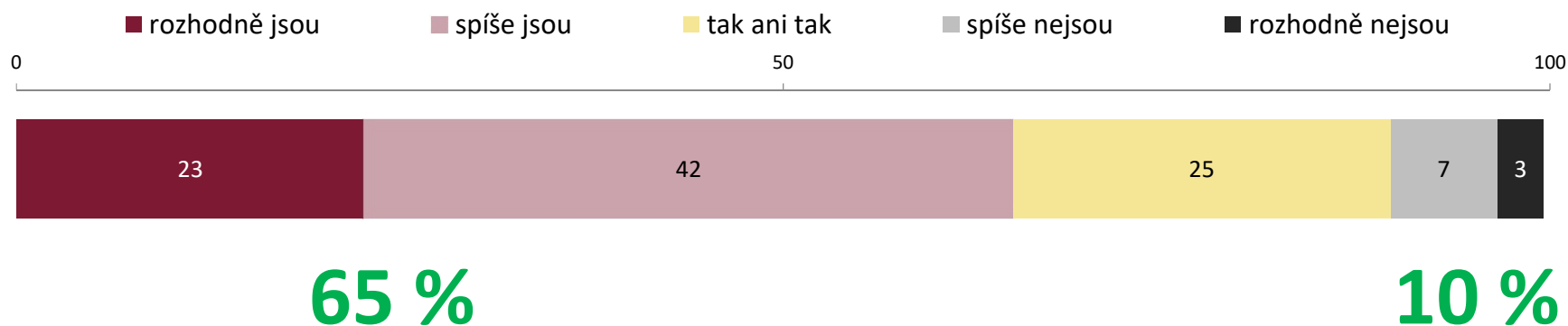
„Které z následujících tvrzení o globální změně klimatu je nejbližší Vašemu názoru?“

* Z předchozích výzkumů také víme, že mezi lidmi s názorem silně převažují ti, kteří věří, že je způsobena člověkem.

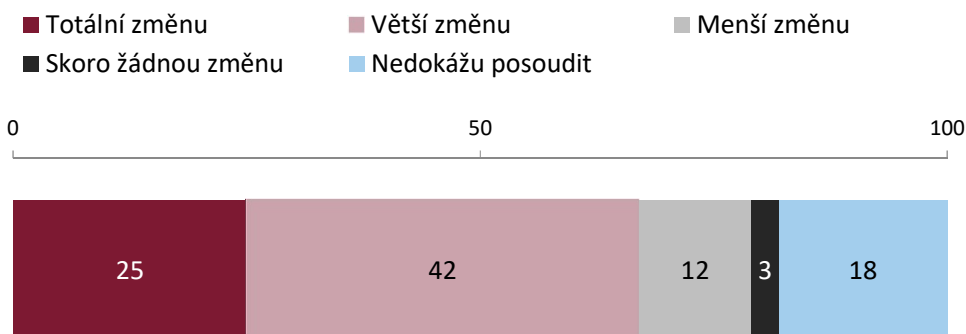
Zadruhé, přírodu máme rádi a chceme přírodu a životní prostředí chránit.

„Jsou nebo nejsou Vám blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí?“

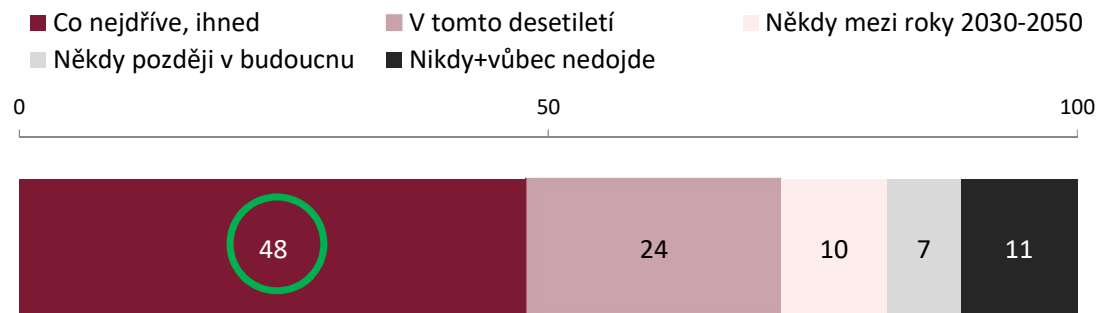
Zatřetí, máme-li dosáhnout změny, je potřeba velkou akci. A spíše rychle.

„Bez ohledu na to, zda s ochranou klimatu souhlasíte nebo nesouhlasíte: pokud by se lidstvo rozhodlo důsledně chránit klima, jakou změnu by bylo podle vás třeba provést z hlediska toho, jak společnost žije a funguje?“

67 %

„V jakém časovém horizontu je podle Vás potřeba řešit problémy klimatické změny?“

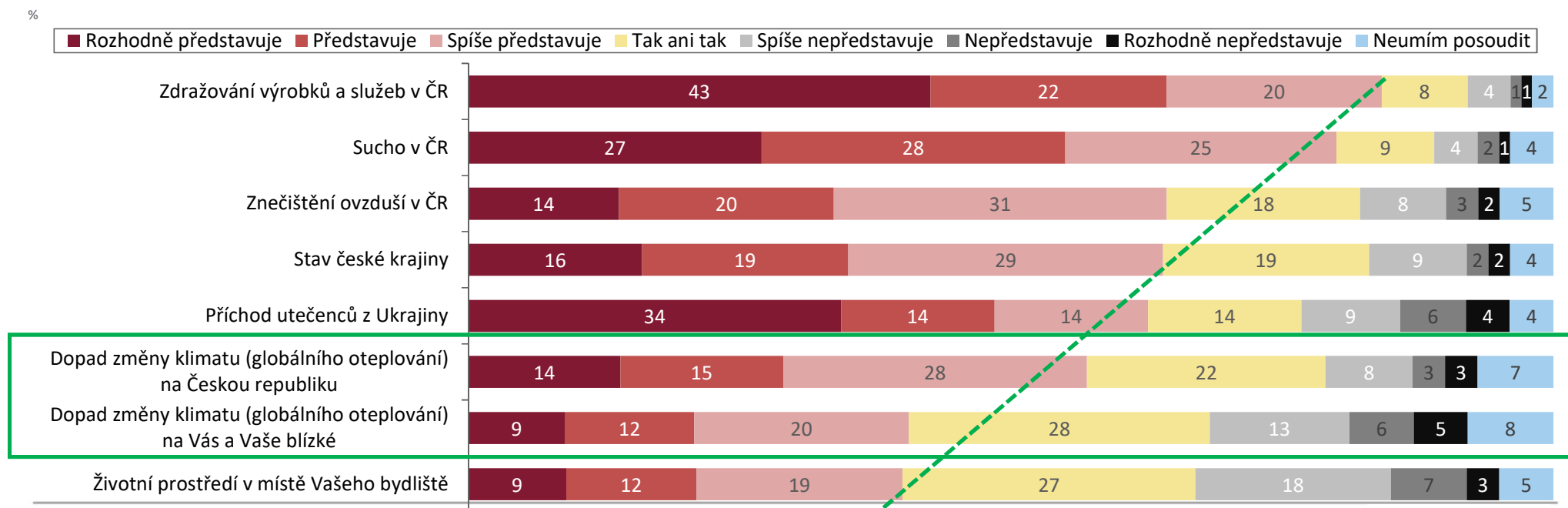

72 %

Problémy životního prostředí v kontextu jiných problémů

Zdaleka nejvíce se Češi obávají zdražování (85 %) a sucha (80 %), s mírným odstupem následuje znečištění ovzduší v Česku (65 %) a obava o stav české krajiny (64 %). Krize spojená s válkou na Ukrajině je pak i vedle klimatických problémů vnímána jako závažná, příchodu utečenců z Ukrajiny se obává téměř dvě třetiny obyvatel (62 %). Stále nadpoloviční většina (57 %) se také domnívá, že dopady změny klimatu na ČR budou problematické. Naopak, pokud jde o představu dopadů na sebe a své okolí, obávají se už jenom dvě pětiny respondentů (41 %), přibližně stejný počet (40 %) se pak obává o životní prostředí v místě svého bydliště.

„Představuje nebo nepředstavuje situace v těchto oblastech závažný problém?“

Shrnutí kap. 2. Postoje k přírodě a změně klimatu

Většinu české společnosti (přibližně tři pětiny) spojují některá základní přesvědčení a postoje.

Tito lidé mají rádi přírodu, domnívají se, že změna klimatu již probíhá (nepopírají ji) a zároveň jsou přesvědčeni, že její řešení by mělo nastat hned či v relativně blízké době.

V současné situaci však problémy dopadů klimatické změny a ochrany životního prostředí nepatří mezi priority. Přesto se lidé shodují na tom, že dopady klimatické změny je třeba řešit.

V současné situaci česká veřejnost kriticky vnímá především zdražování, do jisté míry i příchod uprchlíků z Ukrajiny.

Celkově se však lidé většinově shodují, že především sucho, ale i znečištění ovzduší nebo stav krajiny jsou závažnými problémy. Relativně méně jsou pak znepokojeni stavem životního prostředí v místě svého bydliště.

3. Zelená dohoda pro Evropu: postoje a povědomí

Jaké je deklarované povědomí o European Green Deal (EGD)?
Nakolik Češi podporují posílení či naopak oslabení EGD?
Jak vychází měření postojů k EGD pomocí sémantického diferenciálu?
A jaký dopad lidé očekávají na různé oblasti života ve společnosti?

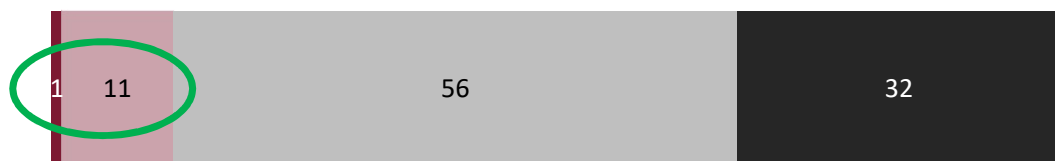
O Zelené dohodě pro Evropu nic moc nevíme.

„Kolik toho víte o Zelené dohodě pro Evropu/Green Deal?“

%

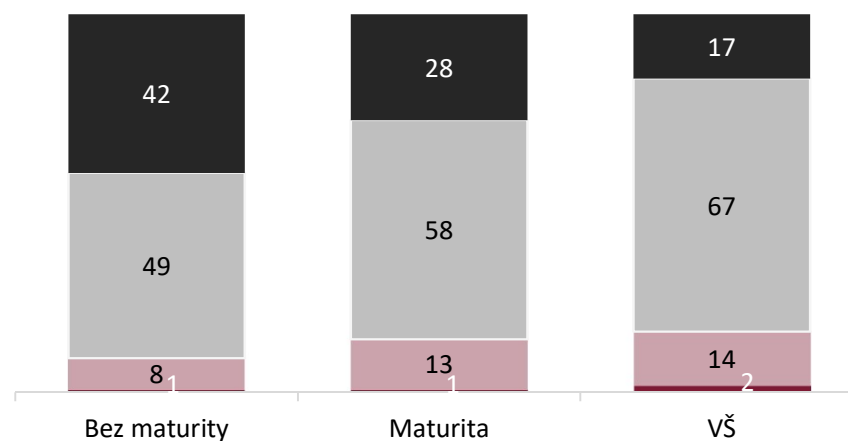
■ Jsem s ní velmi podrobně obeznámen(a) ■ Jsem s ní dobře obeznámen(a)
■ Jen pár informací ■ Vůbec nic nebo skoro nic

0 50 100

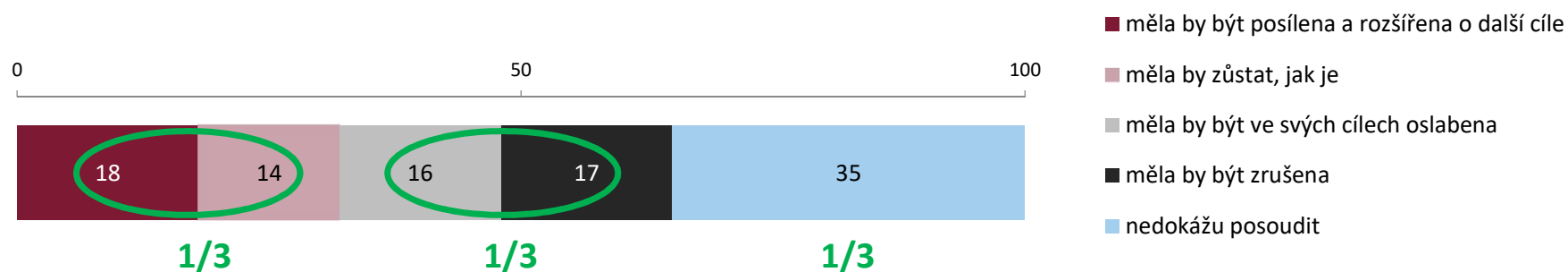
Rozdíly podle vzdělání

■ Vůbec nic nebo skoro nic
■ Jen pár informací
■ Jsem s ní dobře obeznámen(a)
■ Jsem s ní velmi podrobně obeznámen(a)

1/3 lidí EGD podporuje,
1/3 chce dohodu omezit,
1/3 nedokáže posoudit.

„Co si myslíte o budoucnosti Zelené dohody pro Evropu/Green Deal?“

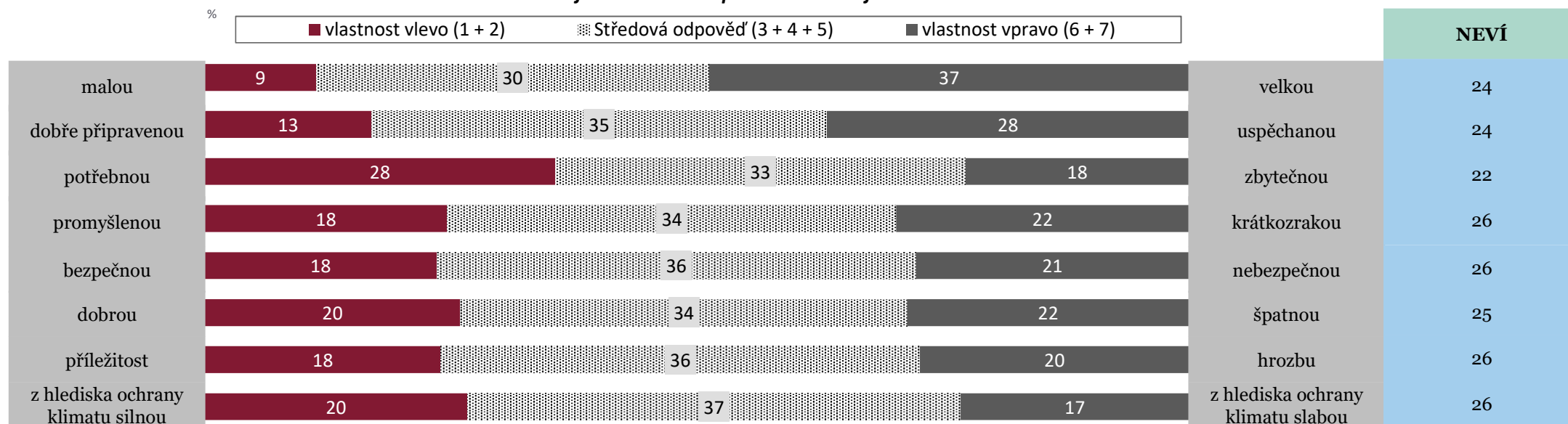
Green Deal bude velká změna, spíše potřebná než zbytečná, ovšem lidé také očekávají, že bude uspěchaná a ne nutně promyšlená.

Pocity a své subjektivní očekávání k Zelené dohodě popisovali respondenti pomocí sémantického diferenciálu (příklon k jednomu z názorů pomocí škály 1 – 7).

Z výsledků je vidět, že na Green Deal panuje v průměru málo vyhraněný postoj. Shoda je ovšem na tom, že **změna bude velká**. Také se ale jeví jako spíše **uspěchaná**, na druhou stranu ale **potřebná**. Zbylé charakteristiky jsou už méně vyhraněné, i když se lidé mírněji přiklání k negativním hodnocením.

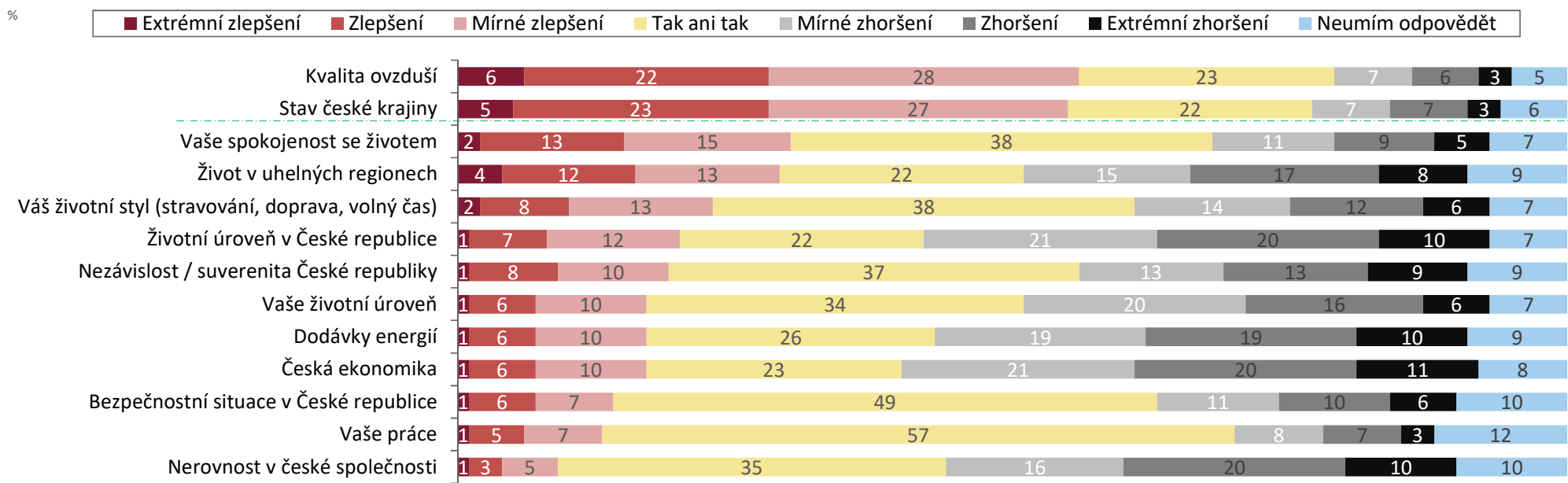
„Často se mluví o tom, že pokud chceme významně zmírnit změnu klimatu, potřebuje naše ekonomika velkou přeměnu a modernizaci. Tento plán se označuje jako Zelená dohoda pro Evropu, neboli Green Deal.

O jakou změnu se podle vás bude jednat?“

Češi očekávají, že Zelená dohoda přinese zlepšení hlavně v oblastech přímo vázaných na kvalitu životního prostředí: u „kvality ovzduší“ a „stavu české krajiny“ je přesvědčení o pozitivním dopadu nadpoloviční. U dopadů na ekonomiku a životní úroveň v zemi jsou Češi výrazně skeptičtější či si nejsou jisti (odpovědi „tak ani tak“). Významný podíl lidí v důsledku Zelené dohody očekává zhoršení české ekonomiky (52 %), životní úrovně (51 %) či zvýšení nerovností (46 %) v české společnosti. Velká neurčitost je pak spojena s očekáváním ohledně dopadů na vlastní práci (57 % odpovědi „tak ani tak“).

„Green Deal: Jaký bude mít podle Vašeho názoru tento plán dopad v jednotlivých oblastech Vašeho života a české společnosti?“

Velkou roli hraje časová perspektiva: v nejbližší budoucnosti převažují negativní očekávání, v delším horizontu je více optimismu.

„Často se mluví o tom, že pokud chceme významně zmírnit změnu klimatu, potřebuje naše ekonomika velkou přeměnu a modernizaci. Tento plán se označuje jako Zelená dohoda pro Evropu neboli Green Deal. Myslíte si, že tato přeměna ekonomiky nějak ovlivní život v České republice?“

V příštích pěti letech

Za 10 až 20 let

Shrnutí kap. 3. Zelená dohoda pro Evropu

Lidé připouštějí, že o Zelené dohodě pro Evropu toho ví velmi málo.

Přesto asi třetina lidí podporuje její posílení nebo alespoň zachování a naopak třetina chce její omezení nebo zrušení. Zbývajících třetina nedokáže posoudit.

Češi se dále domnívají, že Zelená dohoda bude představovat velkou změnu, v průměru se přiklání k tomu, že jde o změnu potřebnou, ale zároveň se obávají, že jde o změnu úspěšnou.

Mnohem menší vyhraněnost se projevuje u očekávání toho, zda nakonec půjde o změnu dobrou, nebo špatnou, z hlediska ochrany klimatu silnou, nebo slabou, či celkově představující spíš příležitost, nebo hrozbu. Průměrná hodnocení na těchto dimenzích sémantického diferenciálu spadají do prostředku této škály. To ale neznamená, že konkrétní jednotlivci nemohou mít vyhraněné názory, viz příští kapitola o segmentaci.

Pozitivní dopady Zelené dohody Češi očekávají především ve zlepšení kvality ovzduší a stavu české krajiny.

Na druhou stranu ovšem panují silné obavy z dopadů na ekonomiku a životní úroveň domácností, a ovšem také na posílení nerovností ve společnosti.

4. Segmentace dle postojů k EGD

Na jaké segmenty lze rozdělit společnost dle postojů k EGD?
Profilové karty jednotlivých segmentů
Detailní pohled na vybrané postoje podle příslušnosti k segmentu

Na základě čeho provádíme segmentaci?

- 1) Sémantický diferenciál:** měří očekávání ohledně toho, jaký typ změny bude Zelená dohoda představovat z hlediska provedení, tedy v určitém smyslu důvěru v instituce a další aktéry, kteří jsou za provedení dohody zodpovědní (bude to změna promyšlená? Dobře připravená? Z hlediska ochrany klimatu silná? Atd.)
- 2) Očekávání ohledně dopadu Zelené dohody na různé oblasti společenského a osobního života:** měří především míru obav z „vedlejších“ důsledků transformace, ale také vnímání možných příležitostí (dopad na životní úroveň, suverenitu ČR atd.)

Struktura společnosti podle přístupu k transformaci

Česká společnost je rozdělena do skupin dle toho, jak nahlíží na změny související s transformací a podle názoru na ni. Analýza ukazuje 6 různě velkých skupin.

Ve společnosti tedy nepanuje shoda, ale zároveň zde nejsou pouze dva názorové tábory. Podobně jako u jiných, složitějších témat lze pozorovat rozdělení do více menších celků. Různé skupiny mají potom přirozeně odlišné motivace k tomu transformaci podporovat, nebo je stíhají jiné bariéry zabraňující tomu, aby byli změně nakloněni.

Optimističtí podporovatelé si změnu přejí, jsou nakloněni razantnějším opatřením a jsou mobilizovatelní. Jde ovšem o skupinu, která není chudá. Finanční zdroje často mají.

Opatrní příznivci jsou ohledně transformace obezřetní. Záleží jim na životním prostředí, ale nejsou ochotní přistupovat ke všem opatřením, zvláště pokud se jimi cítí ohroženi. Nejsou tolik ochotní připlácet za klimatická opatření.

Nejistí jsou málo vyhraněnou skupinou, nezajímá je tolik politika a to se odráží i v tom, že na politická řešení klimatické krize nemají vyhraněný názor.

Zdrženliví jsou spíše usedlejší občané. Přírodu mají rádi, ale bojí se ekonomických změn natolik, že systémové změny téměř vždy odmítají.

Programoví odpůrci je skupina velmi obezřetná k opatřením na řešení změny klimatu. Je skeptická k EU a její nařízení na boj s klimatickou změnou považuje za zveličený nesmysl. Transformaci se tolik zabývat nechce, protože si myslí, že jsou důležitější věci k řešení.

Lhostejní se vyznačují nízkým zájmem o veřejné dění, stojí pak i názorově mimo něj. Na věci spojené s klimatem nemají žádný názor, téměř nic o klimatické změně neví a nemají motivaci zjišťovat další informace. Z následných analýz byla skupina vyňata, protože nízký názor v podstatě na cokoli k tématu znemožnil jejich názory reprezentativně vyjádřit.

■ Optimističtí podporovatelé ■ Opatrní příznivci ■ Nejistí ■ Zdrženliví ■ Programoví odpůrci ■ Lhostejní

Optimističtí podporovatelé

Skupina optimistických podporovatelů představuje přibližně **pětinu (22 %)** společnosti.

Demograficky se jedná spíše o mladší lidi, téměř **tři pětiny** jsou mladší 44 let. Spolu s tím jsou to také občané **zajištěnější**, a také obecně **vzdělanější**. O politiku se **zajímá většina**, 69 % z nich. Pokud by šli k volbám, nejčastěji by volili jednu z pěti vládních stran. Naopak, spíše by nedali hlasy opozičním subjektům.

Největší fanoušci Green Deal (či klimatických politik). Podle jejich názoru přinese v horizontu 10 až 20 let GD zlepšení životních podmínek v zemi, myslí si to až **72 %** Podporovatelů. Nechtějí v tom být sami, **silně očekávají zapojení** jak politiků, tak firem a domácností.

Chtějí rozvíjet obnovitelné zdroje energie. Nejsilněji stojí **proti používání uhlí a zemního plynu**. V otázce jádra je zhruba **čtvrtina pro omezení**, stále je ale nadpoloviční většina (55 %) podporující.

TLDR: Optimističtí podporovatelé si změnu přejí, jsou nakloněni radikálnějšímu opatření a jsou mobilizovatelní. Může to být ovšem dáno jejich mírně vyšší mírou finanční zajištěnosti.

Opatrní příznivci

Opatrní příznivci jsou největší skupinou, představují **čtvrtinu (26 %)** populace.

Demograficky je skupina příznivců méně vyhraněná, zhruba **desetina** je mladší 30 let, ve skupinách 30+ je potom rozložena poměrně rovnoměrně. Je mezi nimi lehce více mužů (55 %). Stále patří mezi **zajištěnější** část populace. **Čtvrtina z nich** dosáhla na vysokoškolské vzdělání. **Nadpoloviční většina** se zajímá o politiku. Ve volbách volí stále **vládní strany**, mají mezi nimi ale své voliče i strany opozice (ANO 26 %, SPD 7 %).

I když jim rozhodně jsou myšlenky ochrany životního prostředí **blízké** (70 % tak uvádí), v přístupu ke Green Dealu jsou výrazně opatrnější a skeptičtější. V dlouhodobý (10 až 20 let) **pozitivní dopad** Zelené dohody na společnost věří **dvě pětiny** (44 %).

Mají určitou ochotu k akceptaci klimatických opatření, výrazně slaběji se ale staví k opatřením, která jsou více společenská, a nejedná se „o jejich dům“.

TLDR: Opatrní příznivci jsou potenciálně nakloněný segment, protože mají rádi přírodu a věří, že GDE by mohl k ochraně přírody přispět. Jsou ale výrazně opatrnější v tom, jaké politiky podporovat. Se změnou klimatu chtějí bojovat, ale obávají se vedlejších dopadů na životní úroveň.

Nejistí

Nejistých je v populaci zhruba **desetina (13 %)**.

Charakteristické pro ně to, že se jedná výrazně častěji o **ženy (64 %)**. Stejně tak je mezi Nejistými výrazněji vyšší počet starších lidí, **36 %** je starší 60 let. Finančně na tom stále **nejdou přímo špatně**, ale nejsou již tak moc zajištěni. **Nadpoloviční většina (53 %)** nemá maturitu. Politika je nezajímá (64 %), k volbám by došli **necelé tři pětiny (57 %)** a i z těchto by **40 % nevědělo**, koho volit.

Přírodu rádi mají, její systémová ochrana ale pro ně není silné téma, protože se o to tolik nezajímají. Green Deal jako pojem pak **vůbec neznají**, na většinu opatření nebo tvrzení souvisejících s klimatem reagují neutrálně, nedokážou si vybrat stranu.

Jejich limitem při přijímání opatření je jejich schopnost si takové opatření představit. Nízká vyhraněnost je poté netlačí k příliš aktivnímu zapojování.

TLDR: Nejistí jsou neutrální skupinou, kterou příliš nezajímá ochrana klimatu ani politika obecně. K volbám chodí relativně málo a na řadu věcí nemají silný názor.

Zdrženliví

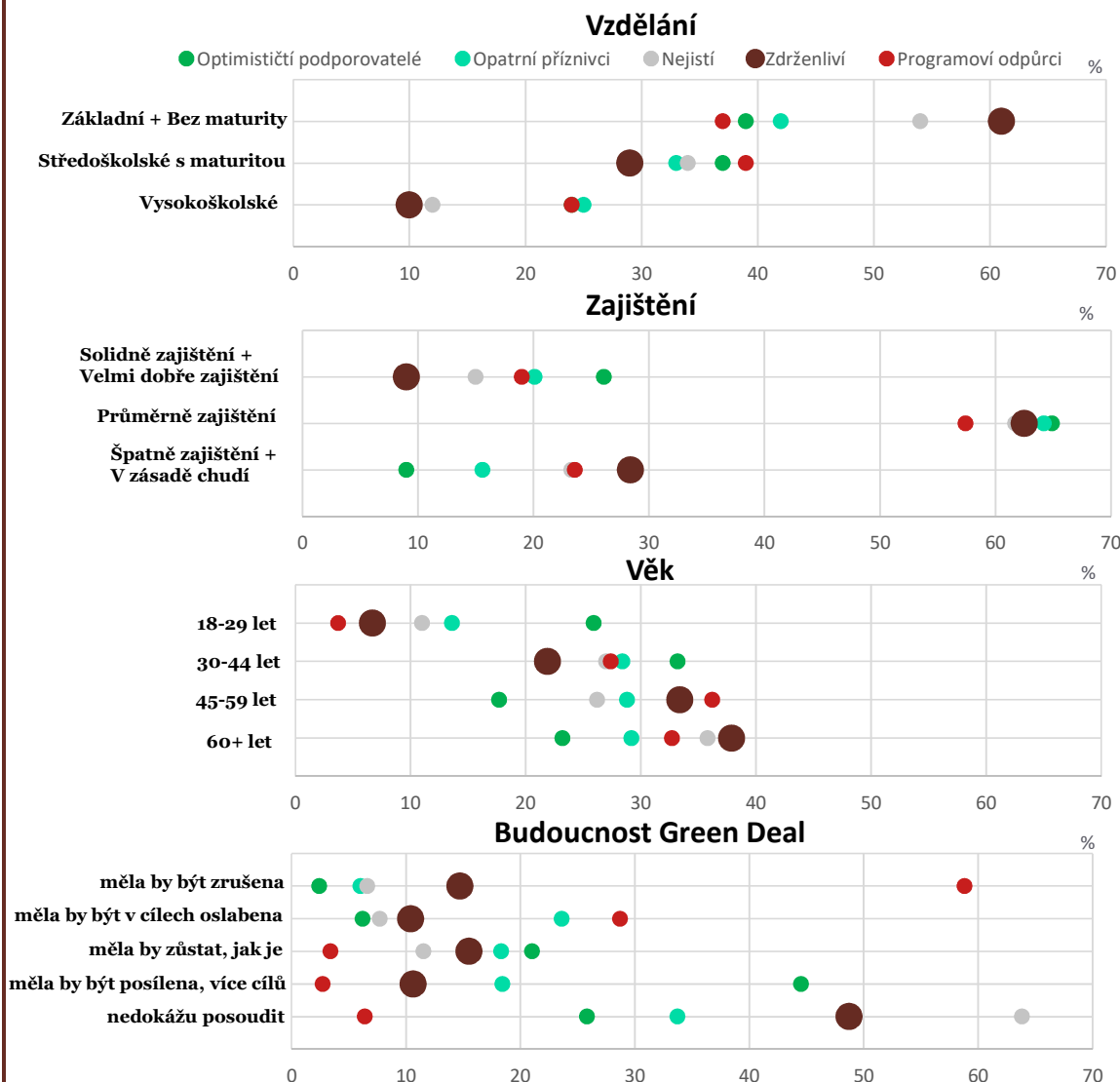
Zdrženlivých je přibližně **desetina (13 %)** populace.

Zdrženliví jsou tvořeni **častěji ženami (59 %)**. Žijí spíše v **menších městech a vesnicích** (46 % v obci do 5000 obyvatel). Ze všech skupin disponují nejnižší mírou vzdělání, **dvě třetiny (62 %)** z nich nemají maturitu. Pokud by se konaly volby, **32 %** zdrženlivých by volilo opoziční ANO, **11 %** druhou opoziční stranu SPD. Jsou také mnohem méně na internetu, **desetina není vůbec**.

Ochranu přírody považují za důležitou, ale nevěří v systémová řešení. Jen **necelá pětina (19 %)** by řekla, že Green Deal přinese v horizontu 10 až 20 let změnu k lepšímu, téměř **polovina** pak nedokáže budoucnost Zelené dohody posoudit.

Na opatření se dívají spíše skepticky, i když rozvoji OZE bránit nechtějí, **třetinu** by nevalila podpora uhlí. Ideově mají blíž k odpůrcům, nejsou ale v názorech tak radikální. Dáno je to i jejich obecně nižší znalostí a zájmem o problematiku.

TLDR: Skupina Zdrženlivých jsou převážně lidé žijící v menších městech, kteří mají rádi „svůj klid“. Příroda je pro ně zahrádka před domem. Systémovým opatřením nerozumí, proto jsou méně nakloněni k tomu je přijímat.

Programoví odpůrci

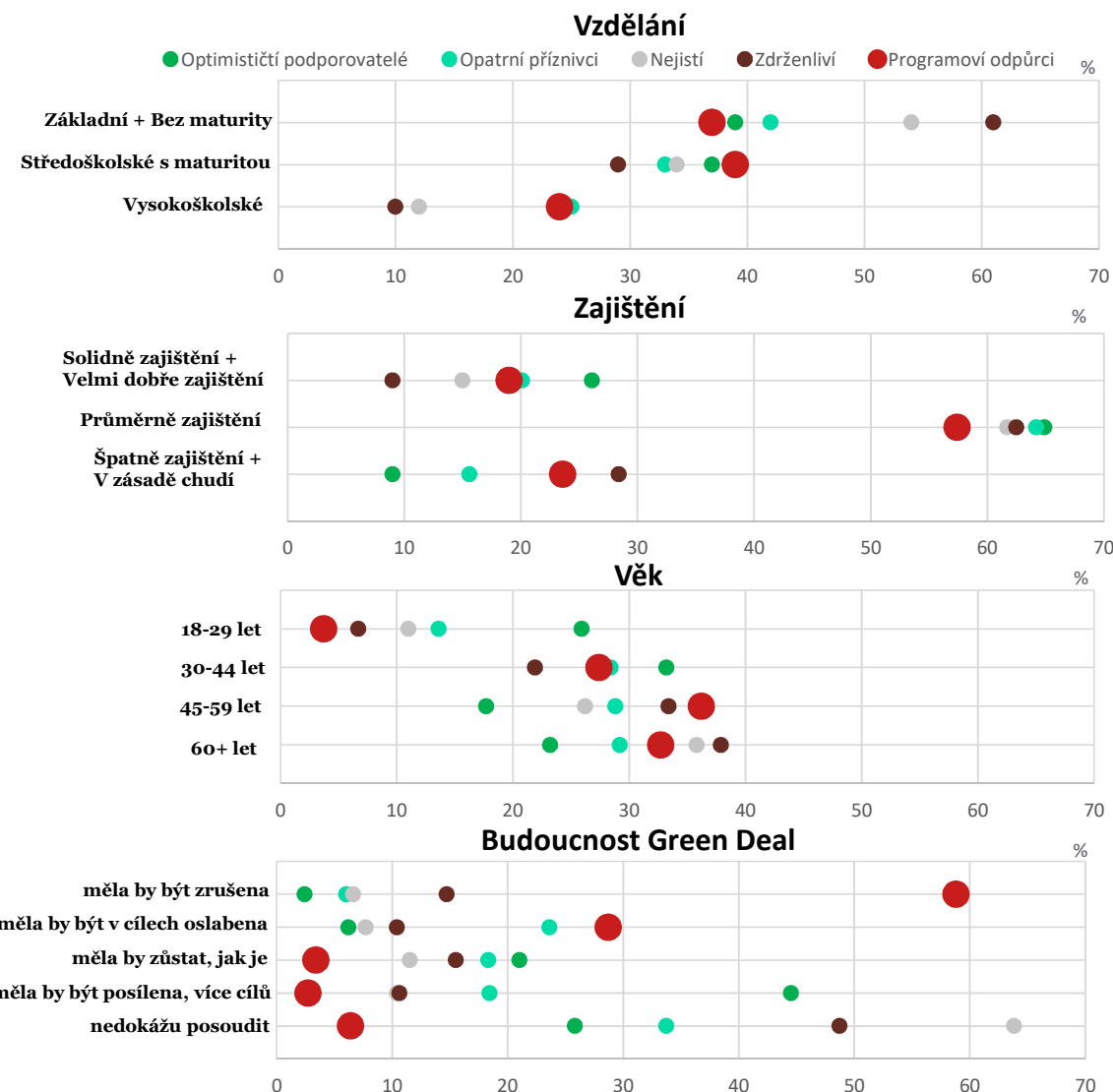
Programoví odpůrci představují přibližně **jednu pětinu (19 %)** české společnosti.

Skupina je demograficky tvořená spíše **muži (68 %)**, zároveň **čtvrtina (24 %)** má vysokoškolské vzdělání. **69 %** z nich je starších 45 let. Odpůrci deklarují největší volební účast, k **volbám** by z nich dorazilo **76 %**. Jsou si **nejvíce jistí**, koho volit. 27 % by dalo hlas ANO, 19 % by volilo SPD. 8 % by volilo vládní ODS, zbylé strany takovou podporu nemají.

Odpůrci Green Dealu, téměř dvě třetiny by Dohodu zrušily. Také jím nejvíce „žijí“, a vykazují větší znalost pojmu a subjektivně nejvíce hodnotí svoji znalost dokumentu jako detailní.

Ani tato kritická skupina není příliš proti OZE, výrazně více ale stojí za alternativami, jako je plyn (53 %), nebo i uhlí (36 %). Jsou největšími zastánci jaderné energie, **čtyři pětiny** by si přály podporu právě tohoto zdroje.

TLDR: Segment Programových odpůrců je kritickou skupinou, která v Green Deal a úspěch transformace nemá důvěru. Nejsou nutně nevzdělaní, tvoří názorový protipól. Změna je podle nich primárně špatně připravená a nepromyšlená.

Lhostejní

Ve společnosti představují Lhostejní **necelou desetinu (7 %)**.

Demograficky je skupina tvořena **převážně ženami (69 %)**, pouze 12 % má vysokou školu. Cítí se být **průměrně zajištěni**. Častěji se jedná o lidi **středního věku**. O politiku se **nezajímají tři čtvrtiny** Lhostejných, k volbám by **nedorazila ani polovina (48 %)** z nich. A i pokud dorazí, většina si **není jistá** koho by volila.

Zelená dohoda je pro ně velká neznámá. Dopady transformace nyní („do pěti let“) **neumí posoudit 57 %**, střednědobí výhled („10 až 20 let“) pak dokonce **dvě třetiny (64 %)**.

Lhostejní se cítí špatně informovaní obecně, celých **80 %** z nich **necítí**, že má dostatek informací jak snížit svoji uhlíkovou stopu. Proto i jejich vůle přijímat opatření je velice nízká, nejsou si jistí efektivitou a nemají přehled o vhodnosti opatření a velikosti případných dopadů. **Opatření jim nutně nevadí, ale nikdy je sami zavádět nezačnou.**

TLDR: Lhostejní se nezajímají nejen o klima, rezignují na většinu veřejného dění. Tuto skupinu je tedy velmi těžké oslovit, protože politická témata prakticky neřeší. I v rámci samotné segmentace byla pro velmi nejasné postoje vyňata z dalších analýz.

Segmentační baterie 1: Dopad EGD na vybrané oblasti společenského a osobního života

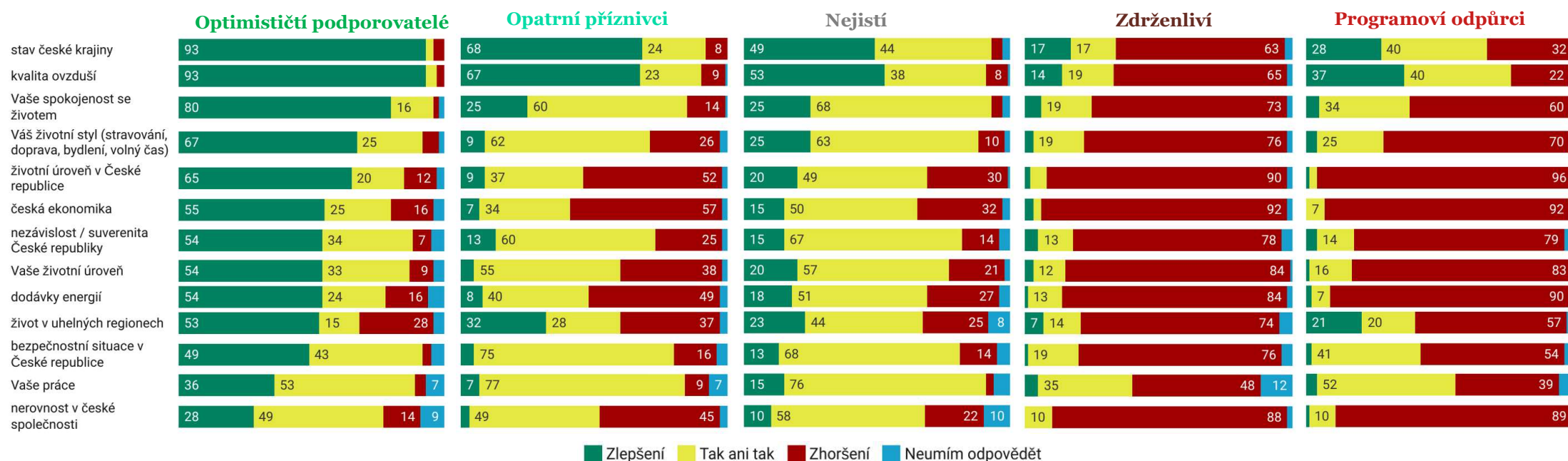
Optimističtí podporovatelé očekávají zlepšení téměř na všech frontách.

Opatrní příznivci očekávají zlepšení pro stav české krajiny a kvalitu ovzduší, jinde jsou ale obezřetnější, poměrně často očekávají zhoršení.

Nejistí se liší od opatrných příznivců především menší důvěrou v pozitivní dopad na českou krajinu a ovzduší a u většiny položek větším podílem odpovědi „tak ani tak“.

Zdrženliví jsou ohledně očekávaných dopadů silně pesimističtí.

Programoví odpůrci jsou u většiny položek též silně pesimističtí, ale častěji než Zdrženliví vyjadřují nejistotu („tak ani tak“) nebo jsou dokonce ochotní připustit pozitivní dopad (na českou krajinu, kvalitu ovzduší, život v uhelných regionech).

Segmentační baterie 2: Sémantický diferenciál

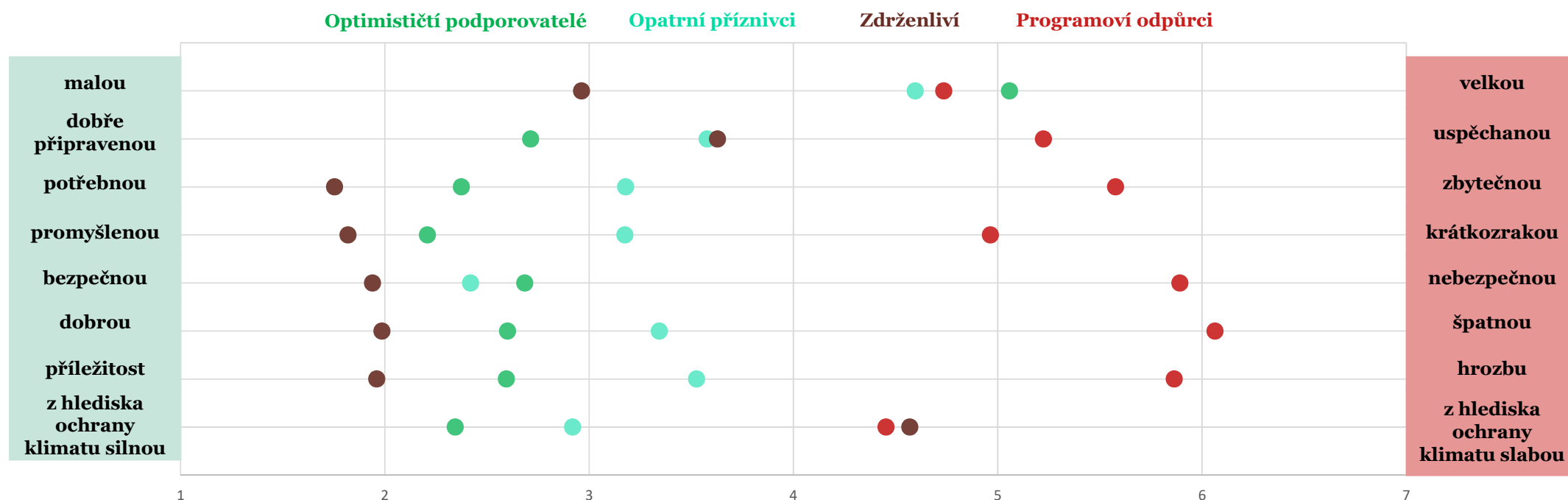
Optimističtí podporovatelé nejsilněji se domnívají, že změna bude velká. Obecně se kloní k názoru, že Green Deal bude mít pozitivní dopad.

Opatrní příznivci jsou stále pozitivní v hodnocení Zelené dohody. Ovšem hodnotí ji vlažněji než Optimističtí podporovatelé.

Nejistí z téměř 80 % odpovídali možností „neumím posoudit“, proto jejich odpovědi pro průměr na škále 1-7 zobrazeny nejsou.

Zdrženliví poměrně často neumí změnu posoudit. Ti, kteří názor mají, připisují změně často pozitivní očekávání, zároveň se ale často domnívají, že změna bude slabá z hlediska ochrany klimatu a spíše malá.

Programoví odpůrci jsou názorově vyhranění. Zelenou dohodu hodnotí negativně, uvědomují si ale, že to bude velká změna.

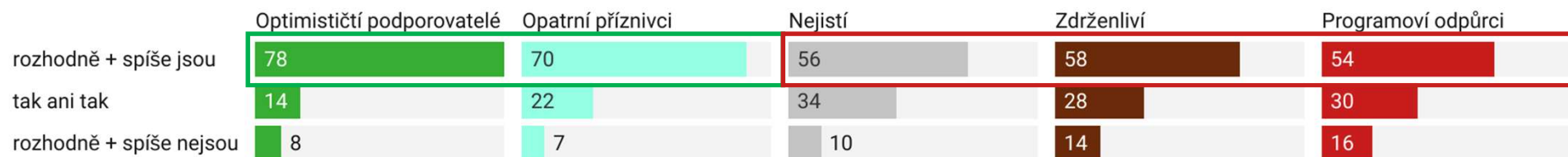

Ochranu přírody a životní prostředí podporují (skoro) všichni

Myšlenky ochrany přírody a životního prostředí jsou blízké většině respondentů ze všech pěti hlavních segmentů.

Skupiny Nejistých, Zdrženlivých i Programových odpůrců se od sebe v této otázce příliš neliší.

„Jsou nebo nejsou Vám blízké myšlenky ochrany přírody a životního prostředí?“

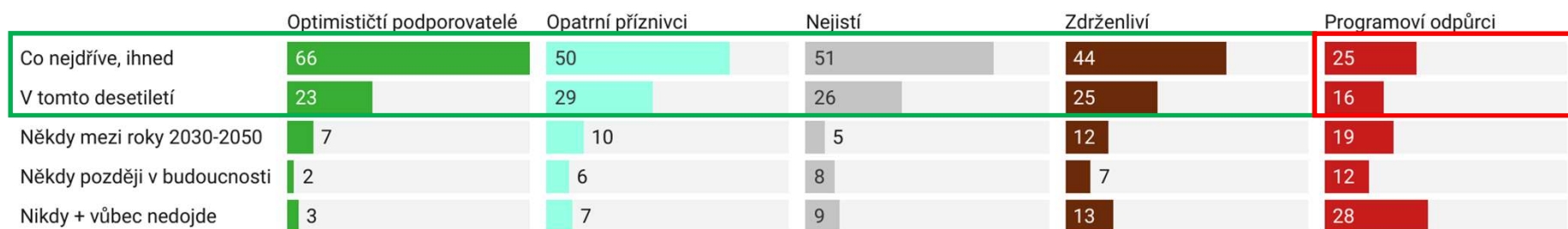

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Měli bychom „něco“ začít dělat vlastně hned

Vnímání urgency klimatické změny (bez ohledu na konkrétní opatření) je poměrně vysoké napříč segmenty. I mezi programovými odpůrci je asi 40 % těch, kdo si myslí, že by se něco mělo začít dělat hned nebo alespoň v průběhu tohoto desetiletí. Jejich odpor tak může často více pramenit z nesouhlasu s konkrétními opatřeními a postupy, případně z negativního naladění směrem k EU, než z odporu k boji proti klimatické změně obecně.

„V jakém časovém horizontu je podle Vás potřeba řešit problémy klimatické změny?“

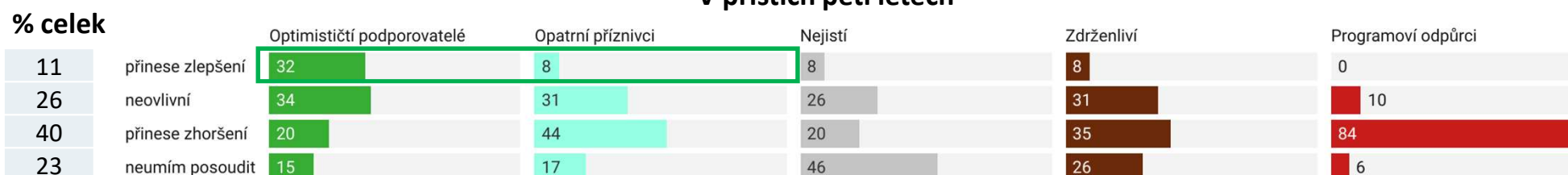
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Musí být hůře, aby mohlo být lépe

Časová dimenze ovlivňuje očekávání stran dopadu Zelené dohody pro Evropu na život v České republice nejvíce u podporovatelů a příznivců. Programoví odpůrci naopak nečekají pozitivní dopad na život ani v dlouhodobějším horizontu.

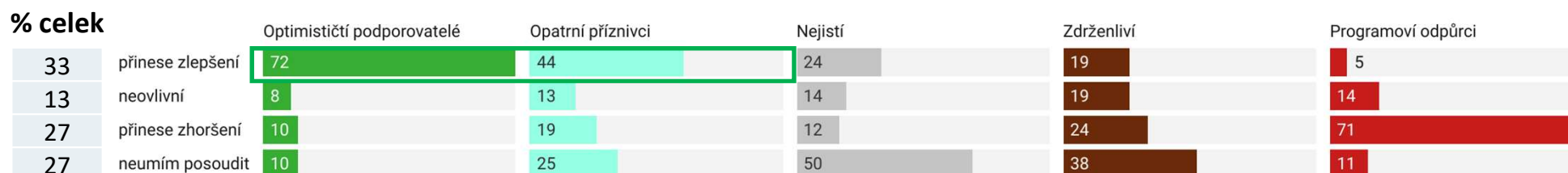
„Často se mluví o tom, že pokud chceme významně zmírnit změnu klimatu, potřebuje naše ekonomika velkou přeměnu a modernizaci. Tento plán se označuje jako Zelená dohoda pro Evropu, neboli Green Deal. Myslíte si, že tato přeměna ekonomiky nějak ovlivní život v České republice?“

V příštích pěti letech

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Za 10 až 20 let

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Znalosti Zelené dohody

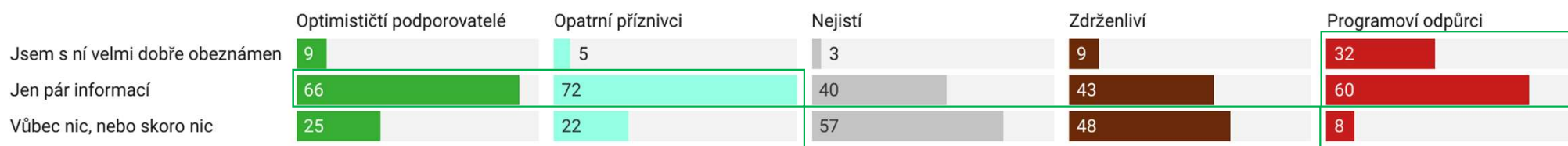
Na dotaz, kolik kdo ví o Zelené dohodě, překvapivě nejčastěji odpovídali „jsem velmi dobře obeznámen“ Programoví odpůrci, třetina z nich se cítí až takto informovaná. V součtu poté 92 % uvádí, že o Green Deal alespoň něco ví. Série otázek ověřující znalosti ovšem ukazuje, že jde o sebe-přesvědčení než realitu.

Oproti nim jen desetina Optimistických podporovatelů by dobrou znalost uvedla také. Skupina Opatrných příznivců je v hodnocení vlastních znalostí skromná, na tři čtvrtiny (72 %) z nich ví „jen pár informací“.

Nejistí a Zdrženliví, tedy ne tolik angažované skupiny, poté mají znalosti jen skromné, téměř tři pětiny Nejistých o Zelené dohodě neví nic nebo vůbec nic.

„Kolik toho víte o Zelené dohodě pro Evropu/Green Deal?“

Podle segmentace přístupu k transformaci

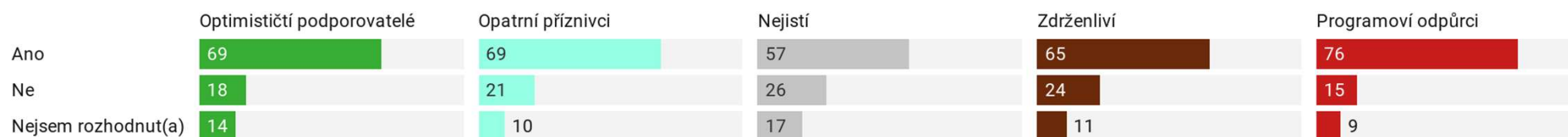

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Volební účast a potenciál

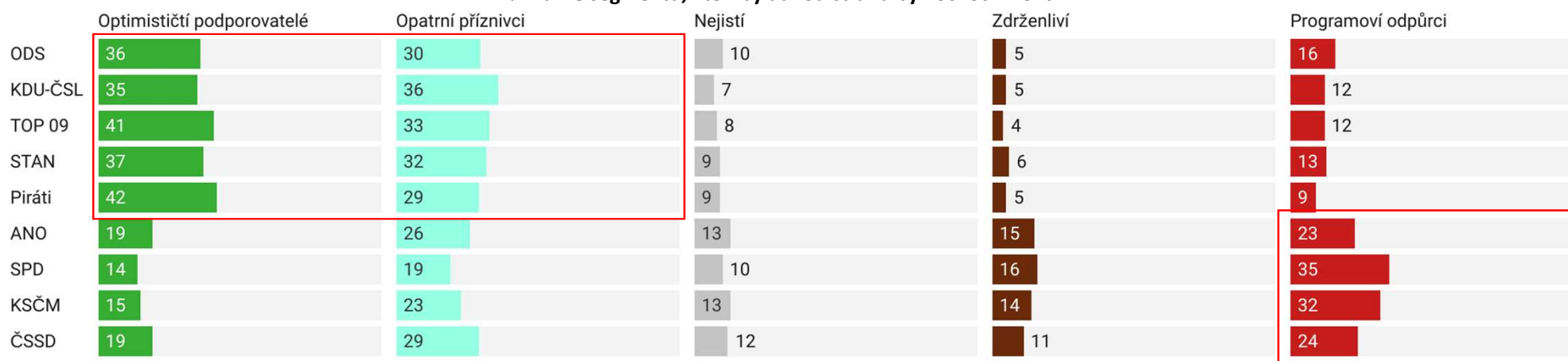
K volbám by největší podíl dorazil ze segmentu Programových odpůrců. Nejistí by přišli v nejmenším procentu. Z hlediska ochoty volit konkrétní strany představuje segmentace podle postojů k Zelené dohodě velmi silnou štěpnou linii.

„Pokud by se příští týden konaly volby do Poslanecké sněmovny, šel(šla) byste Vy osobně volit?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

% lidí ze segmentu, kteří by danou stranu byli ochotni volit

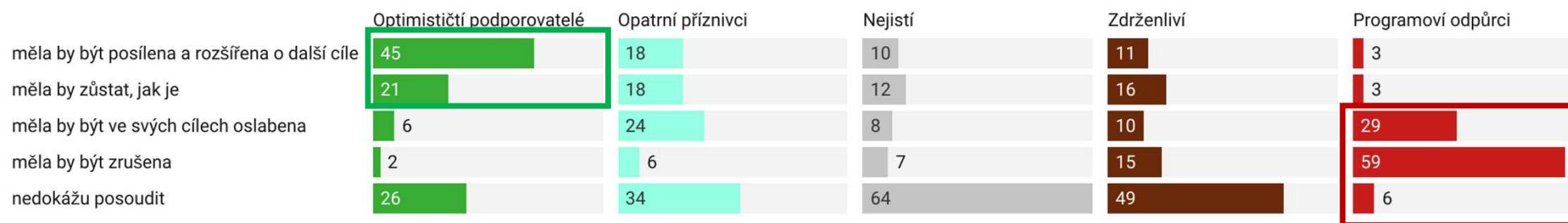

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Na Zelenou dohodu mají vyhraněný názor jen optimističtí podporovatelé a programoví odpůrci.

Při deklaraci toho, zda Zelenou dohodu pro Evropu posílit, zachovat, oslabit, nebo zrušit, vystupují do popředí především dvě nejvíce vyhraněné skupiny. Dvě třetiny Optimistických podporovatelů jsou pro zachování nebo posílení, což je dramaticky více než u Opatrných příznivců, u kterých často převažují obavy z negativních dopadů (24 % chce oslabit a 6 % dokonce zrušit) nebo nerozhodnost. Na druhé straně segmentace Programoví odpůrci téměř neváhají a ze 60 % chtějí Zelenou dohodu zrušit a z dalších 30 % oslabit.

„Co si myslíte o budoucnosti Zelené dohody pro Evropu/Green Deal?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Shrnutí kap. 4. Segmentace dle postojů k transformaci

Segmentace generuje pět hlavních segmentů.

Relativně nejvyhraněnější Optimističtí podporovatelé na jedné straně a Programoví odpůrci na straně druhé tvoří cca po pětině dospělé populace. Jediní Optimističtí podporovatelé nejsou negativně nastaveni proti étosu „transformace“, ve které jsou schopni vidět příležitost. V ostatních vzbuzuje spíše obavy. Na druhou stranu pro každý segment existují konkrétní opatření, která jsou vnímána jako přijatelná a mohla by mezi lidmi nalézt podporu. Optimističtí podporovatelé nejsou vzdělanější než Programoví odpůrci, jsou ale o něco lépe materiálně zajištěni a jsou mladší.

Segmenty se od sebe dramaticky liší v odhadu dlouhodobého dopadu na Zeleného dohody na život v ČR.

Zatímco skoro tři čtvrtiny Optimistických podporovatelů věří, že EGD přinese v horizontu 10 až 20 let zlepšení života v ČR, tomu samému věří jen 44 % Opatrných příznivců, 24 % Nejistých, 19 % Zdrženlivých a pouze 5 % Programových odpůrců.

Programoví odpůrci jsou nejméně váhaví ve svých postojích.

Jen 6 % Programových odpůrců nedokázalo posoudit, jestli by měla být Zelená dohoda pro Evropu posílena, zachována, oslabena, nebo dokonce zrušena. U Optimistických odpůrců to bylo 26 %, u Opatrných příznivců 34 %, u Nejistých 64 % a u Zdrženlivých 49 %. Programoví odpůrci jsou také zdaleka nejvíce sebejistí v tom, jak jsou s obsahem Zelené dohody obeznámeni.

5. Postoje ke klimatickým opatřením a narativům

Postoje k 25 vybraným opatřením
Postoje k OZE
Kteří aktéři by měli v ochraně klimatu přidat
Jak rezonují narativy spojené s ochranou klimatu
Scénáře transformace a jejich přijatelnost

5.1 Opatření

Míra zapojení aktérů do transformace

Opatření: celkem jsme se respondentů ptali na 25 různých opatření v širokém spektru různých politik, od neoliberálních, přes keynesiánské až po radikální. Respondenti měli vyjádřit souhlas nebo nesouhlas na 5bodové Likertově škále.

Opatření lze konceptuálně rozdělit dle formulace:

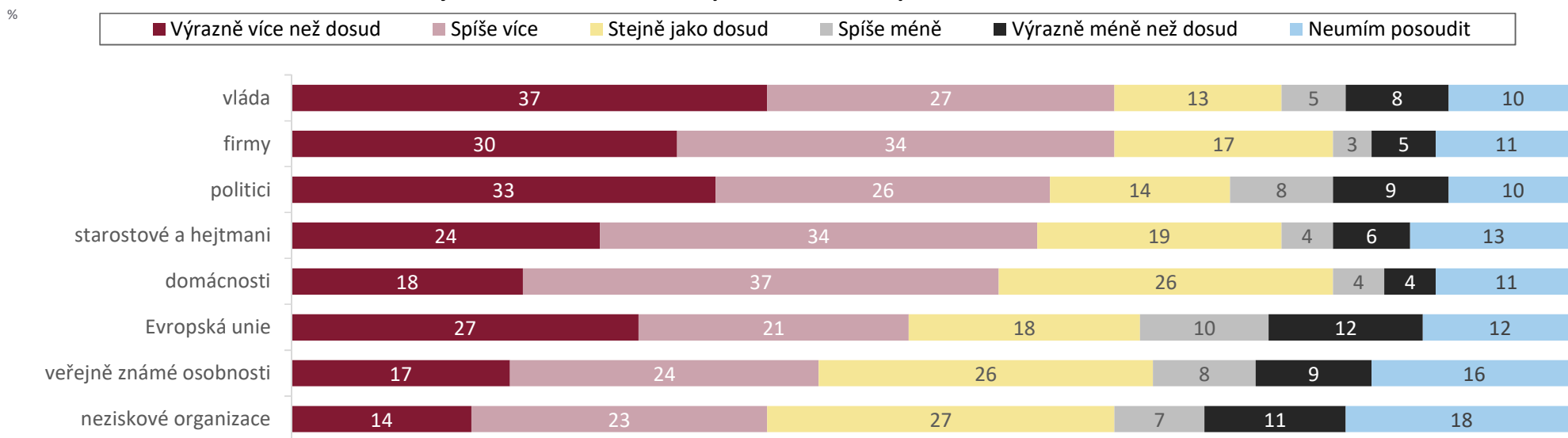
- Necelá polovina opatření byla formulována „pozitivně“ ve smyslu ekonomické podpory, dotací atp.
- Necelá polovina byla formulována „negativně“ ve smyslu zdanění, zákazů, omezení atp.
- Několik málo opatření bylo formulováno „neutrálně“ ve smyslu „připravit plán“, „označit výrobky“ atp.

Kdo by se měl více zapojit? Všichni, především však politici a firmy

Pro všechny dotazované aktéry platí, že převažuje část veřejnosti, která by uvítala jejich výraznější zapojení do transformace k nízkouhlíkové ekonomice než dosud, oproti části, která si naopak přeje jeho zmenšení. To podtrhává vnímanou urgenci ve vztahu k tématu. Nejvíce lidí by pak uvítalo aktivnější zapojení politických činitelů, především vlády, a firem.

„Česká republika se společně s ostatními zeměmi Evropské unie rozhodla zásadně změnit naši ekonomiku, aby zmírňovala změnu klimatu a modernizovala naše hospodářství.

Měli by se níže uvedení aktivně podílet na tomto plánu více či méně než dosud?“

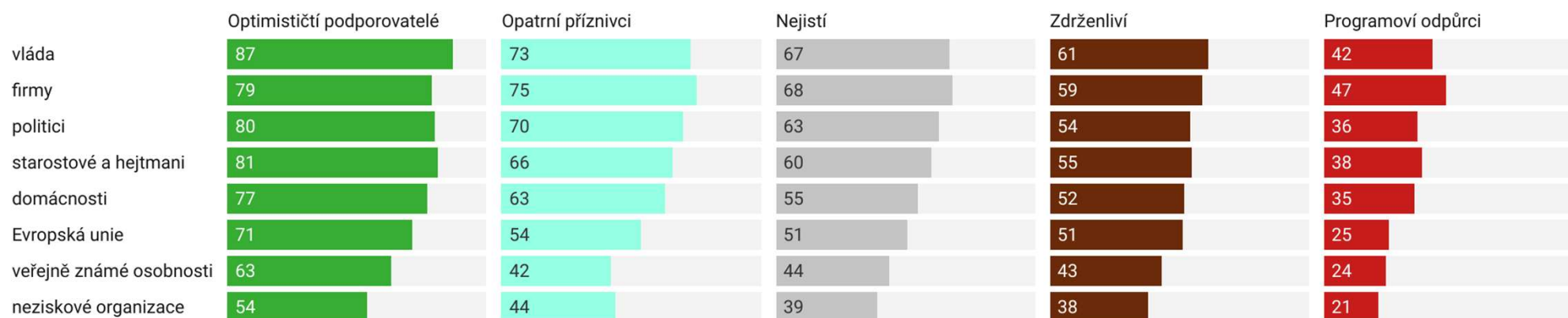

Jednotlivé segmenty se neliší v tom, od kterých aktérů by nejspíše rády viděly větší zapojení, ale liší se v tom, nakolik dávají transformaci k nízkouhlíkové ekonomice prioritu

Pokud podpoře větší míry zapojení jednotlivých aktérů do transformace přisoudíme význam prioritizace celého tématu, je vidět, že Programoví odpůrci se především výrazně liší v tom, téma nepovažují za velkou prioritu.

„Česká republika se společně s ostatními zeměmi Evropské unie rozhodla zásadně změnit naši ekonomiku, aby zmírňovala změnu klimatu a modernizovala naše hospodářství.

Měli by se níže uvedení aktivně podílet na tomto plánu více či méně než dosud?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Součet odpovědí „výrazně více“ a „spíše více“ než dosud

První skupina opatření: Lidé souhlasí hlavně s investicemi a ekonomickou podporou transformace

Dotace a jiné formy ekonomické pomoci jsou mezi občany velmi oblíbené, nesouhlasí s nimi maximálně desetina, drtivá většina taková opatření podporuje.

Nejvíce lidé souhlasí s opatřeními formou příspěvků a dotací. Silná shoda panuje především na snižování energetické náročnosti bydlení formou zateplování nebo stavby nízko emisních budov, podpoře OZE obecně a také na příspěvcích na pořízení solárních panelů a tepelných čerpadel. I zbylá silně přijímaná opatření se týkají ekonomické podpory, ať už formou péče o transformaci postižených regionů nebo rozvoje železniční dopravy na úkor kamionové. Podporu má také snížení cen veřejné dopravy pro všechny.

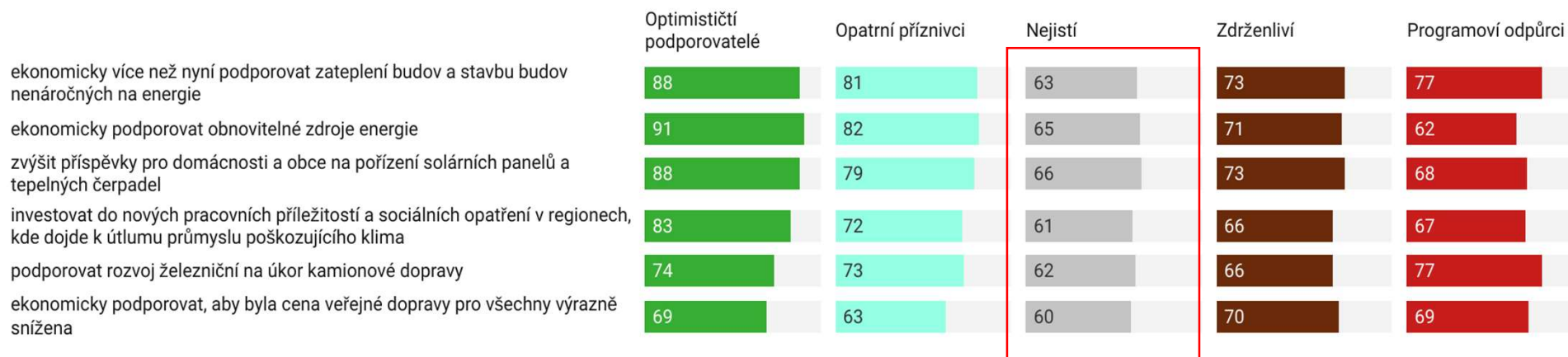
„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

První skupina opatření dle segmentů: Opatření konsensuální. Nejmenší podpora přichází od Nejistých, nikoliv od Programových odpůrců. To je ale dáno jejich často nevyhraněným postojem nebo uchylváním se k odpovědi „nedokážu odpovědět“.

Šestice nejpodporovanějších opatření má podporu napříč jednotlivými segmenty. Podpora rozvoje železniční dopravy na úkor kamionové má dokonce nejvyšší podporu u Programových odpůrců (byť rozdíly se segmenty v závěsu jsou v rámci statistické chyby). Ti také nevykazují nižší podporu než ostatní rozvoji veřejné dopravy. Jejich nižší podpora je naopak vidět u obnovitelných zdrojů energie.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

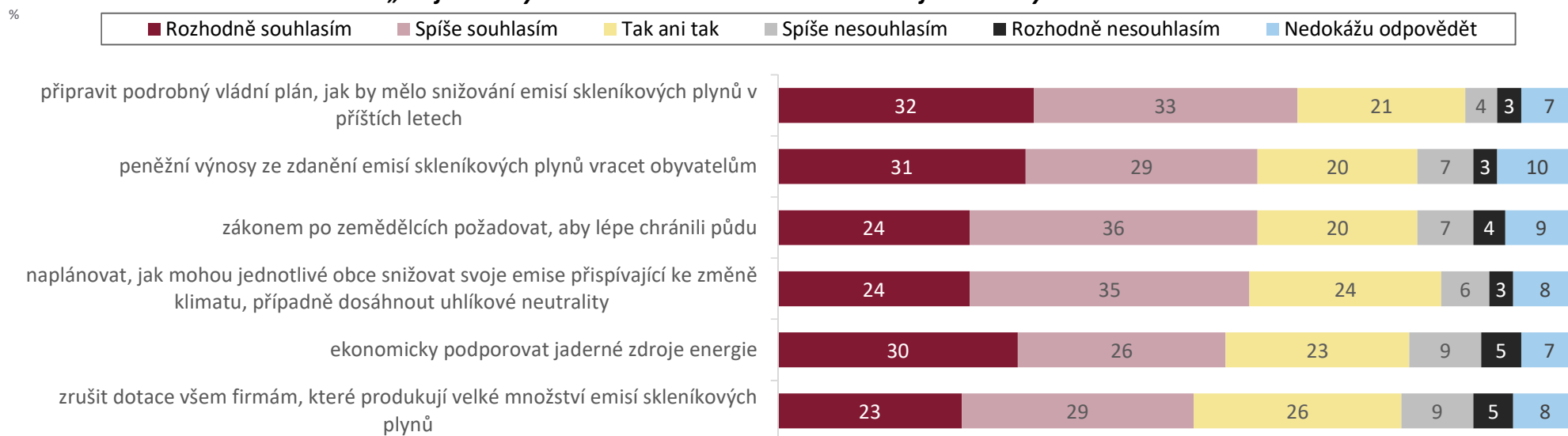
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše souhlasím“ v %

Druhá skupina opatření: Souhlas pro plánování, ochranu půdy, peníze lidem a jádro

Připravovat se a plánovat je nekontroverzní: Lidé si přejí vytvoření vládního plánu ke snižování emisí a stejný plán by měly vytvořit i obce. Třebaže příkazy státu jsou neoblíbeným způsobem řešení, zákon, který by zemědělcům nakázal šetrné zacházení s půdou, podporu veřejnosti má. Péči o krajinu a přírodu totiž Češi považují za důležitou. V tomto duchu by pak stále více než polovina občanů podporovala odebrání dotací velkým producentům skleníkových plynů. Zatímco zdanění čehokoliv nemívá podporu, rozdělení případných výnosů mezi obyvatele je populární. Podpora jádra je též silná a má velký podíl lidí s rozhodným souhlasem.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

Druhá skupina opatření dle segmentů: Opatření převážně konsensuální. V této skupině opatření už ale rozdíly mezi segmenty vynikají více.

Optimističtí podporovatelé a Opatrní příznivci relativně nejvíc věří potřebě plánovat na vládní i obecní úrovni, nicméně plánování je žádoucí napříč segmenty. Ochrana půdy má podobnou podporu napříč segmenty (s výjimkou Programových odpůrců, kde je podpora nižší), dokonce i mezi Nejistými, kteří jinak často utíkají k odpovědím „tak ani tak“ a „nedovedu posoudit“. Specifickým opatřením na zmírnění klimatické krize je ekonomická podpora jádra, která se těší zdaleka největší podpoře od Programových odpůrců.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

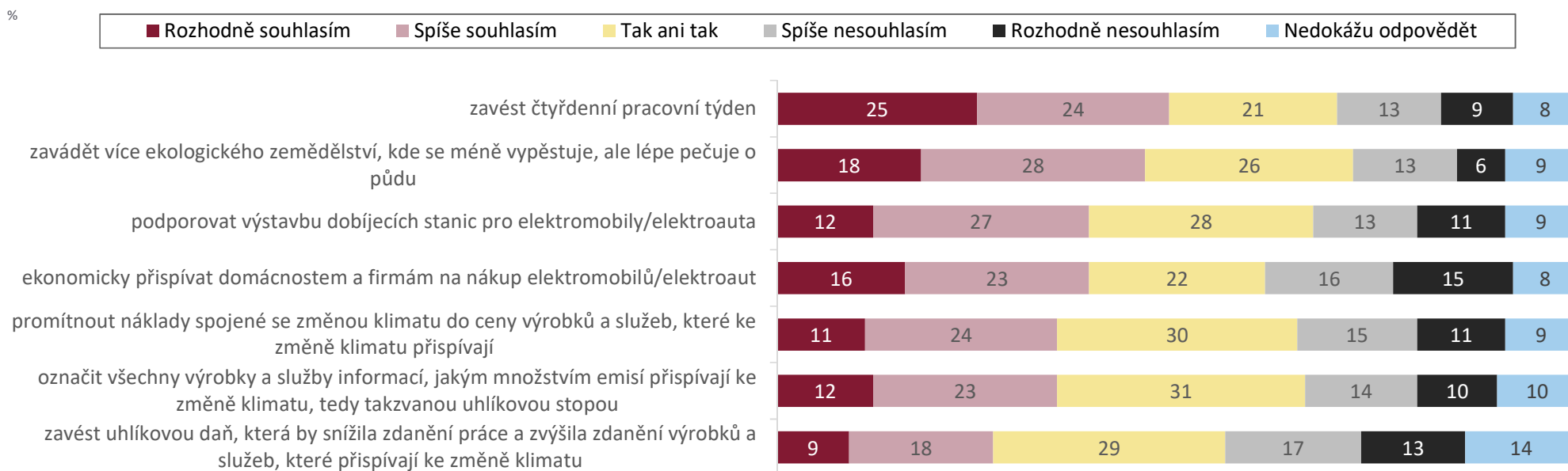
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše souhlasím“ v %

Třetí skupina opatření: Podpora elektromobility skrze dotace a investice do infrastruktury je přijatelná

Polovina lidí souhlasí s tím, aby byl zaveden čtyřdenní pracovní týden (a pětina je proti). Ekonomické podpoře elektromobility se občané tolik nebrání, zhruba dvě pětiny obyvatel by souhlasily s podporou výstavby nabíjecí infrastruktury a s příspěvky na nákup elektromobilů, proti podpoře je asi 25 %. Zvýšení cen výrobků, které nejsou klimaticky šetrné, pak má o trochu menší podporu, asi 35 %, přičemž proti opatření je 26 %. Pokud by tedy měli připlácet přímo občané, návrhy podporu výrazně ztrácí (oproti zatížení firem).

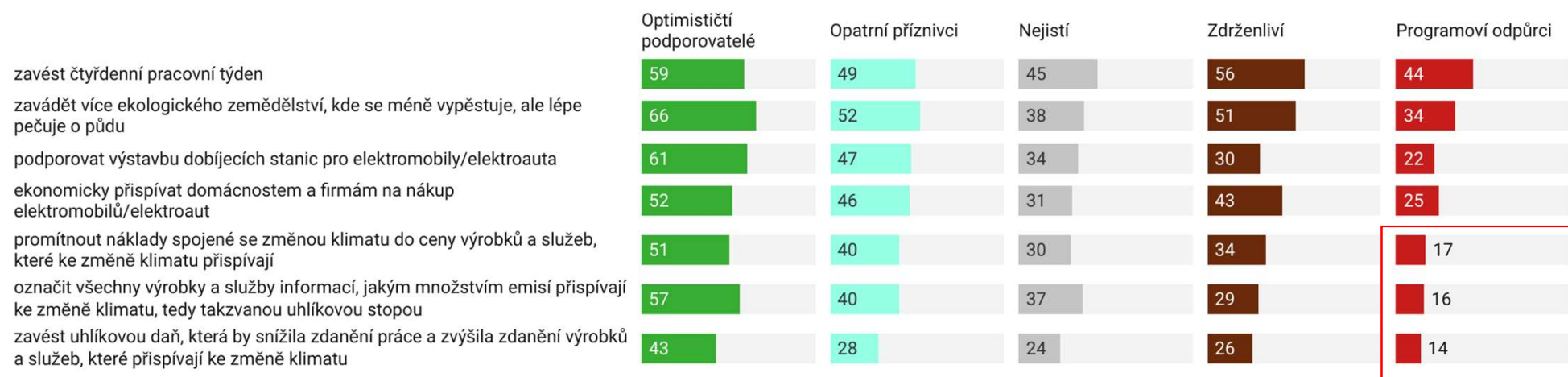
„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

Třetí skupina opatření dle segmentů: Opatření s podporou „na hraně“. Podpoře většiny už se tato opatření těší zpravidla jen v segmentu Optimistických podporovatelů.

Především opatření spojená se zdaněním či jinými dodatečnými náklady už ve většině segmentů nemají podporu. Projevuje se také naladění Programových odpůrců, kteří jsou vůči těmto opatřením jen málo otevření.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

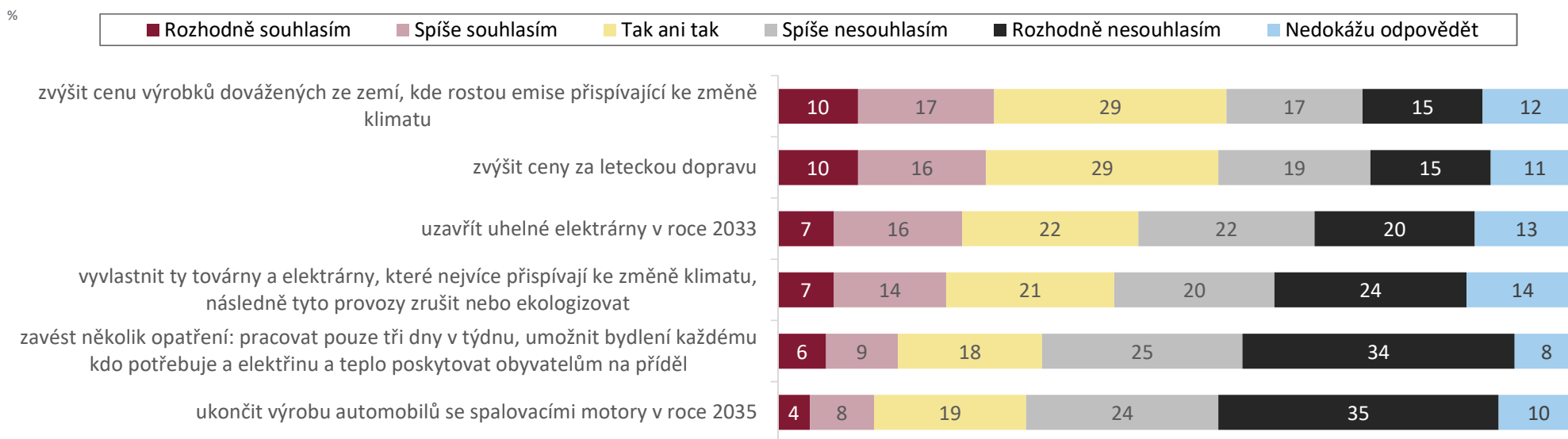
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše souhlasím“ v %

Čtvrtá skupina opatření: Opatření spojená s omezeními, zvyšováním cen a ukončováním provozu vyvlastněním u odvětví s velkou uhlíkovou stopou nemají podporu, zákaz výroby aut se spalovacími motory teprve ne

Penalizaci výrobků ze zemí méně šetrných k životnímu prostředí si lidé spíše nepřejí, souhlasí jen 27 %, proti je 32 %. Podobný postoj panuje ke zvyšování cen letecké dopravy. Zavření uhelných elektráren již v roce 2033 má podporu jen 23 % obyvatel, 42 % je pak přímo proti, roli hraje nejspíš i obavy o ceny energií. Ukončení výroby automobilů se spalovacími motory dle plánu EU v roce 2035 je pro Čechy velmi citlivé, těžko průchodné téma.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

Čtvrtá skupina opatření dle segmentů: Opatření bez podpory veřejnosti. Přímé podpoře většiny se netěší žádné opatření čtvrté skupiny ani u jednoho z pěti segmentů.

Pomyslný spodek nabízených politik a opatření ukazuje, že vyložené zákazy a nařízení mají relativně nízkou podporu napříč segmenty. Jistou výjimku snad představuje zvýšení cen letecké dopravy, které má podporu asi zhruba pětiny až třetiny napříč segmenty a má z těchto opatření největší příslib přijetí společnostmi.

„Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími kroky českého státu?“

	Optimističtí podporovatelé	Opatrní příznivci	Nejistí	Zdrženliví	Programoví odpůrci
zvýšit cenu výrobků dovážených ze zemí, kde rostou emise přispívající ke změně klimatu	42	38	18	24	16
zvýšit ceny za leteckou dopravu	34	28	17	29	28
uzavřít uhelné elektrárny v roce 2033	46	29	23	15	6
vyvlastnit ty továrny a elektrárny, které nejvíce přispívají ke změně klimatu, následně tyto provozu zrušit nebo ekologizovat	38	23	16	22	8
zavést několik opatření: pracovat pouze tři dny v týdnu, umožnit bydlení každému kdo potřebuje a elektřinu a teplo poskytovat obyvatelům na předěl	16	14	16	23	10
ukončit výrobu automobilů se spalovacími motory v roce 2035	25	15	13	8	3

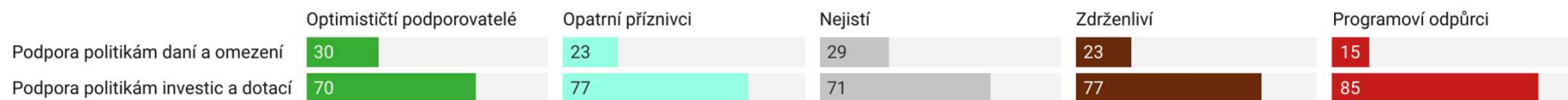
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše souhlasím“ v %

Napříč segmenty platí, že lidé podporují investice a dotace, ale obávají se daní a omezení

Zkoumaná opatření byla v analýze sloučena do dvou skupin podle zacílení na 1. daně či omezení nebo 2. na investice či dotace.

Je patrné, že dokonce i mezi Optimistickými podporovateli panuje relativně velká opatrnost ohledně podpory nových daní či omezování ekologicky náročné výroby nebo chování.

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Shrnutí kap. 5.1. Opatření

Drtivá většina Čechů podporuje opatření typu dotace a jiné formy ekonomické pomoci.

Silná shoda panuje především na snižování energetické náročnosti bydlení formou zateplování nebo stavby nízko emisních budov, podpoře OZE obecně a také na příspěvcích na pořízení solárních panelů a tepelných čerpadel. Segment Programových odpůrců Zelené dohody, snad poněkud překvapivě, vykazuje velmi vysokou podporu rozvoji železniční dopravy na úkor kamionové a obecně podpora tohoto segmentu veřejné dopravě patří k nejvyšším.

Příkazy, omezení a ukončování výroby nejsou oblíbeným způsobem řešení, nicméně zákon, který by zemědělcům nakázal šetrné zacházení s půdou, lidé podporují.

Ochranu krajiny, ovzduší a půdy vnímají Češi jako důležitá témata. Podobně jako větší přísnost vůči zemědělcům by také více než polovina občanů podpořila odebrání dotací velkým producentům emisí skleníkových plynů.

Podpora jádra je silná a má velký podíl lidí s rozhodným souhlasem.

Podpora jádra je především silná u Programových odpůrců, kteří naopak nejméně souhlasí s opatřeními zmiňovanými v předchozím odstavci v porovnání s ostatními segmenty (zákon na ochranu půdy, odebrání dotací velkým producentům skleníkových plynů).

Podpora elektromobility ano, ale jen formou pobídek, nikoliv zákazů.

Jakkoliv ukončení výroby automobilů se spalovacími motory je pro Čechy těžko průchodné, podpoře elektromobility formou dotací a rozvoje infrastruktury se nebrání. Elektromobilita však výrazně štěpí jednotlivé segmenty. Poměrně silná podpora na straně Optimistických podporovatelů a Opatrných příznivců kontrastuje s velkou zdrženlivostí na straně Programových odpůrců.

5.2 Obnovitelné zdroje energie

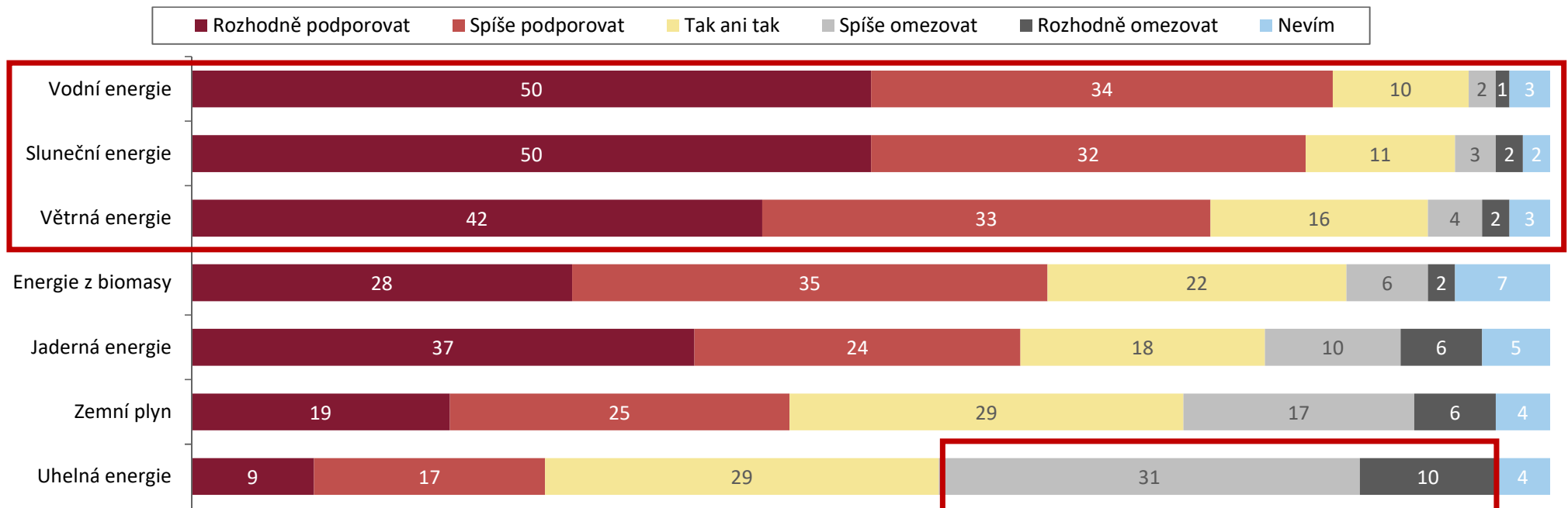
Ve výzkumu jsme se dotazovali na podporu obnovitelných zdrojů energie. Pro porovnání nás zajímala také podpora ostatních zdrojů. OZE mají velmi silnou podporu napříč jednotlivými segmenty společnosti.

Podpora zdrojů energie: OZE jsou favorit, populární je i jádro

Největší podporu veřejnosti má rozšiřování zdrojů elektrické energie a tepla z vodní a sluneční energie. Větrné elektrárny mají lehce nižší, ale stále velmi vysokou podporu. Následují biomasa a jaderná energie s podobným součtem kategorií „rozhodně“ a „spíše podporovat“, nicméně jaderná energie má ve srovnání výrazně větší podíl rozhodných podporovatelů. Zemní plyn a především uhlí mají podporu výrazně nižší. V případě uhelných zdrojů existuje zdaleka největší podíl odpůrců, což může souviset kromě dopadu na klima také třeba s dopadem těžby uhlí na krajinu.

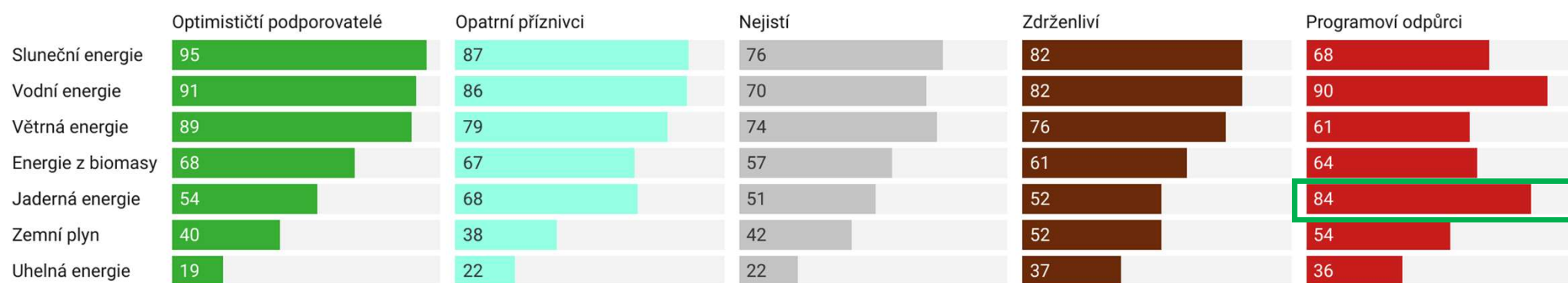
„Měly by se podle Vás v následujících letech v České republice podporovat nebo omezovat uvedené zdroje elektrické energie a tepla?“

%

V žádném segmentu není nadpoloviční podpora rozvoje uhelných zdrojů. Naopak všechny segmenty výraznou nadpoloviční většinou podporují OZE.

Optimističtí podporovatelé a Programoví odpůrci se odlišují převážně v tom, kde hledat alternativy k využívání uhlí. Podporovatelé Zelené dohody chtějí více investovat do OZE, zatímco programoví odpůrci relativně více do jaderné energie, i když OZE také podporují a spalování uhlí jim vadí méně.

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše podporovat“ v %

Shrnutí kap. 5.2. Obnovitelné zdroje energie

Ano vodě, slunci, větru, a také jádru.

Česká veřejnost vnímá obnovitelné zdroje energie pozitivně, jasná většina by uvítala rozšiřování a podporu energie vodní, solární a větrné. Mírně nižší podporu má další obnovitelný zdroj – biomasa. V podobné míře jako energii z biomasy Češi vyjadřují podporu jaderné energii.

Jasně ne uhlí, nepřesvědčivé ano plynu.

V případě zemního plynu by již téměř čtvrtina lidí doporučovala tento zdroj omezovat, ovšem stále je ještě více těch, kteří by jej podporovali (44 %). Odlišná situace je u postojů k uhelné energii, kde již nesouhlasné postoje převažují.

5.3 Narativy

Součástí výzkumu bylo rozsáhlé dotazování toho, jak u lidé rezonují různé narativy, které se v souvislosti se změnou klimatu a ochranou před ní objevují. Konkrétně měli respondenti vyjádřit souhlas či nesouhlas s 52 krátkými výpověďmi, které vystihují některý konkrétní aspekt debaty o klimatu. Češi jsou především zdráhaví dát ochraně klimatu prioritu před dalšími významnými problémy, obávají se ekonomických dopadů a dopadů na nerovnosti ve společnosti. Dokáží ale vidět i příležitosti.

Důraz na budoucnost

Ochrana přírody je pro českou veřejnost důležitým tématem, rezonují témata důrazu na **biodiverzitu a respekt k budoucím generacím**. Podporujeme vybrané kroky státu směřující k ochraně klimatu a přírody, ale **klima nenadřazujeme ostatním současným problémům**.

Polovina (48 %) české veřejnosti zastává názor, že by měla Česká republika snižovat emise skleníkových plynů **bez ohledu na rozsah snižování emisí v ostatních zemích**.

Češi v oblasti ochrany klimatu si dost často myslí, že nám vystačí naše vlastní vynalézavost a zlaté české ručičky.

Planetu je důležité chránit nejen pro lidi, ale také pro všechna zvířata a rostliny, která tu s námi žijí.

Český stát by měl provést opatření, aby se do naší krajiny vrátilo více života, např. ptáků a hmyzu.

Český stát by se měl mnohem více zasazovat o to, aby se zvýšila dostupnost zdravých potravin.

Tváří v tvář hrozbě změny klimatu nesmíme obětovat příští generace.

Měli bychom už konečně poslouchat skutečné odborníky – klimatology, kteří před změnou klimatu varují.

Česká republika by měla snižovat své emise skleníkových plynů bez ohledu na to, zdali je budou snižovat i ostatní země.

Změna naší energetiky na šetrnou ke klimatu by znamenala ohrožení naší energetické bezpečnosti, např. časté výpadky elektřiny.

Česká vynalézavost a zlaté české ručičky si poradí s velkou změnou ekonomiky a energetiky, která Českou republiku v příštích letech čeká.

Všechna obchodní cla škodí ekonomice i lidem.

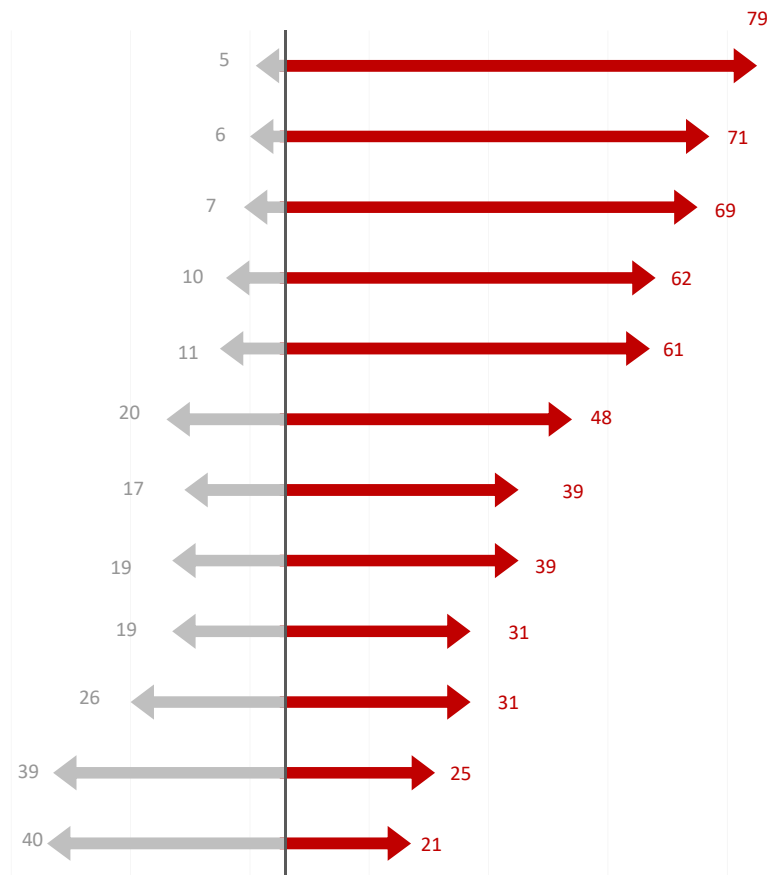
Změnou klimatu jsem znepokojen(a) víc než naše vláda.

Ochrana klimatu musí být nadřazena všem ostatním problémům, které musíme v současnosti řešit.

Kdyby se světová průměrná teplota zvýšila o 2 stupně Celsia, nemělo by to pro Českou republiku žádné vážné dopady.

Nesouhlasí*

Souhlasí*

Ochrana klimatu jako příležitost

Velká část české veřejnosti vidí v ochraně klimatu i příležitosti.

Konkrétně 59 % obyvatel si myslí, že je třeba přejít na čisté technologie, pro 56 % je ochrana klimatu příležitostí změnit život k lepšímu, 44 % obyvatel vidí nové pracovní příležitosti v nových odvětvích a 43 % obyvatel považuje snižování emisí za mimořádnou příležitost pro modernizaci české ekonomiky.

Za **potenciální hrozbu** je možné v souvislosti s ochranou klimatu považovat sociální aspekty – podle 46 % obyvatel totiž přeměna české ekonomiky nepomůže snížit **sociální rozdíly** mezi lidmi. Opaku věří jen 17 %.

Češi ale nejsou příliš přesvědčení tím, že na úspěšnou transformaci stačí velké množství alokovaných peněz a celkově **nejdou příliš přesvědčení přínosností Zelené dohody**.

Je potřeba omezit špinavé technologie a využít ty, které jsou pro lidi i životní prostředí čisté.

Ochrana klimatu je příležitost změnit náš život k lepšímu.

Změna ekonomiky kvůli ochraně klimatu je nevyhnutelná, Česká republika by se měla jako ostatní země snažit, aby jí neujel vlak.

Pokud se země Evropské unie dohodly na snižování emisí skleníkových plynů, Česká republika by neměla zůstat pozadu.

Změna ekonomiky přinese nové pracovní příležitosti v nových odvětvích.

Snižování emisí je mimořádná příležitost pro modernizaci české ekonomiky.

Kdyby naše ekonomika brala více ohled na ochranu přírody a životního prostředí, dalo by to naší společnosti možnost zpomalit.

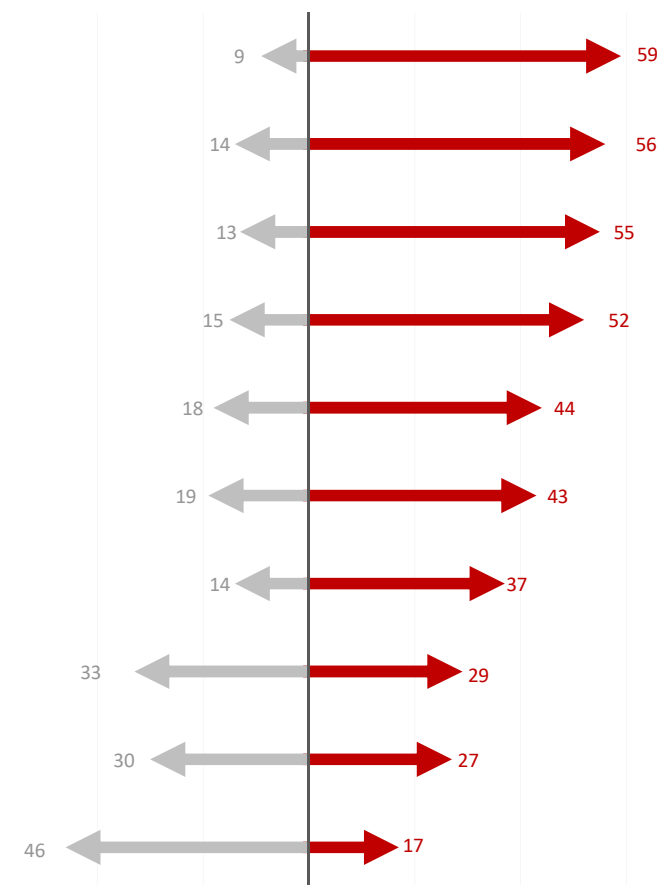
Zelená dohoda pro Evropu (Green Deal) bude pro Českou republiku přínosná.

Díky stamiliardám korun určeným na přeměnu ekonomiky a snižování emisí se nám podaří tuto změnu úspěšně zvládnout.

Přeměna české ekonomiky spojená s ochranou klimatu pomůže snížit sociální rozdíly mezi lidmi.

Nesouhlasí*

Souhlasí*

Ochrana klimatu a bohatství

Problematika ochrany klimatu je **silně propojena s otázkou příjmů a bohatství**. Zhruba polovina české veřejnosti (**48 %**) se domnívá, že transformace směrem k zelené ekonomice povede ke **zchudnutí obyvatel**, jen 18 % s výrokem nesouhlasí.

I přes možné snížení životní úrovně je ale tato **změna** podle 40 % obyvatel **nevyhnutelná**, pokud chceme předejít přírodním i společenským hrozbám, jen 22 % s nevyhnutelností změny nesouhlasí.

Nastavení ekonomických pravidel tak, **aby lidé chránící klima byli zvýhodňováni, podporuje 49 %** obyvatel. Pouze **14 %** s takovým názorem nesouhlasí.

Je důležité nastavit ekonomická pravidla tak, aby zvýhodňovala ty, kteří chrání klima.

Přechod naší ekonomiky a průmyslu na zelenější fungování povede ke zchudnutí obyvatel České republiky.

Přestože změna ekonomiky může přinést snížení životní úrovně, nemáme jinou možnost – pokud chceme předejít přírodním katastrofám a společenským hrozbám.

Klima nejvíce ničí hrstka bohatých lidí.

Teplo a elektřina se zdražuje kvůli ekofanatikům.

Česká republika není dost bohatá na to, aby si ochranu klimatu mohla dovolit.

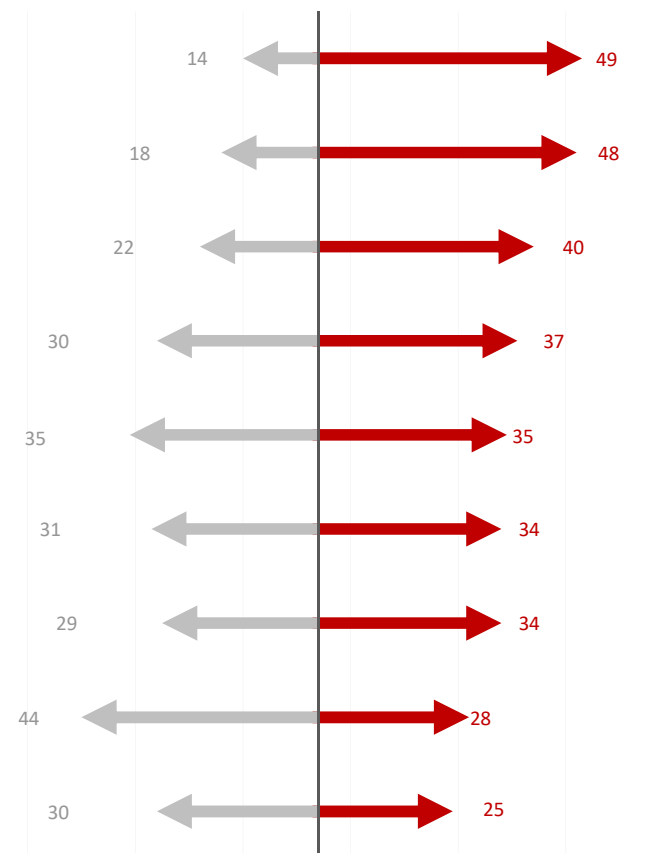
Každý ekonomický růst znamená ničení planety.

Ochrana klimatu je tématem jenom pro bohaté lidi.

Změny klimatu by České republice více prospěly, než ji poškodily.

Nesouhlasí*

Souhlasí*

Deziluze a skepse

Důvody, proč lidé často nesouhlasí s vybranými opatřeními týkajícími se ochrany klimatu, jsou zakořeněny v **obecných postojích české veřejnosti vůči EU či fungování politiky v ČR.**

Politická situace v ČR:

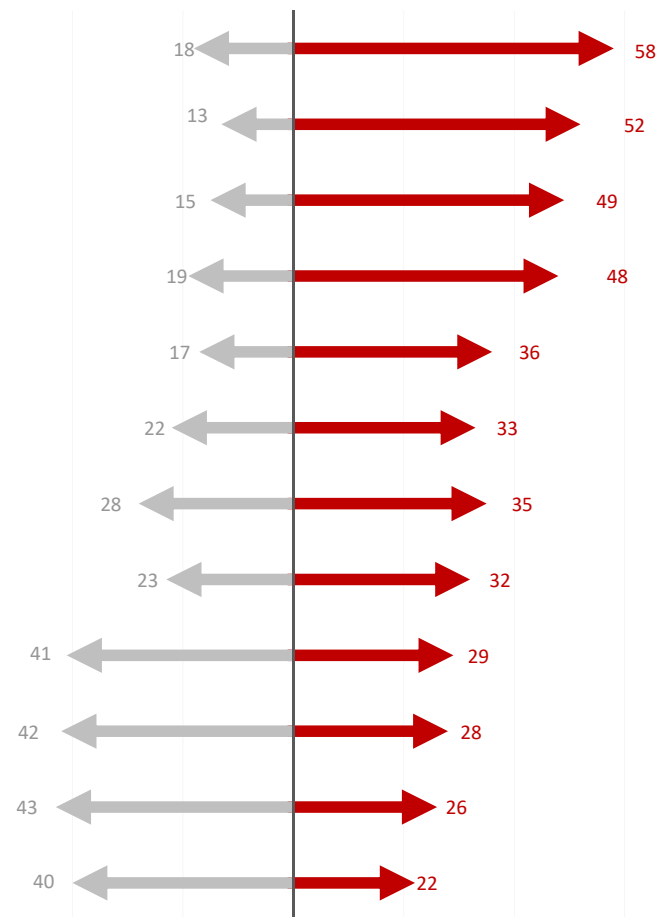
Podle poloviny (49 %) české veřejnosti neřeší politici změnu klimatu, aby nebyly ohroženy zájmy firem (naopak nesouhlasí s výrokem jen 15 %). Polovina (48 %) obyvatel se zároveň domnívá, že každé omezení ze strany státu nakonec škodí lidem (nesouhlasí 19 %).

EU: Podle 58 % české veřejnosti se Evropská unie nezajímá o život v České republice (nesouhlasí 18 %), 29 % obyvatel se dokonce domnívá, že ochrana klimatu je výmyslem Evropské unie (nesouhlasí ovšem 41 %).

Evropské unii je ukradené, jak se žije běžným lidem v České republice.	18	58
Firmy, které vydělávají na plynu a uhlí, kašlou na to, jak změna klimatu dopadne na běžné lidi.	13	52
Politici neřeší změnu klimatu, aby firmy nepřišly o kšeft.	15	49
Každé omezení ze strany státu nakonec škodí lidem.	19	48
Naše snahy o snižování emisí jsou hrozbou pro konkurenceschopnost České republiky.	17	36
Zelená dohoda pro Evropu (Green Deal) by vedla k nevyhnutelnému krachu průmyslu v České republice.	22	33
Současný ekonomický kapitalistický systém je hlavním viníkem změny klimatu.	28	35
Kdyby Evropská unie trvala na Zelené dohodě pro Evropu (Green Deal), Češi ji přecházejí.	23	32
Ochrana klimatu je výmysl Evropské unie.	41	29
S ochranou klimatu se to přehání.	42	28
Ochrana klimatu jsou jenom další levičácké pokusy říkat lidem, co smí a nesmí.	43	26
Ukazuje se, že obnovitelné zdroje energie jsou beznadějná slepá ulička.	40	22

Nesouhlasí*

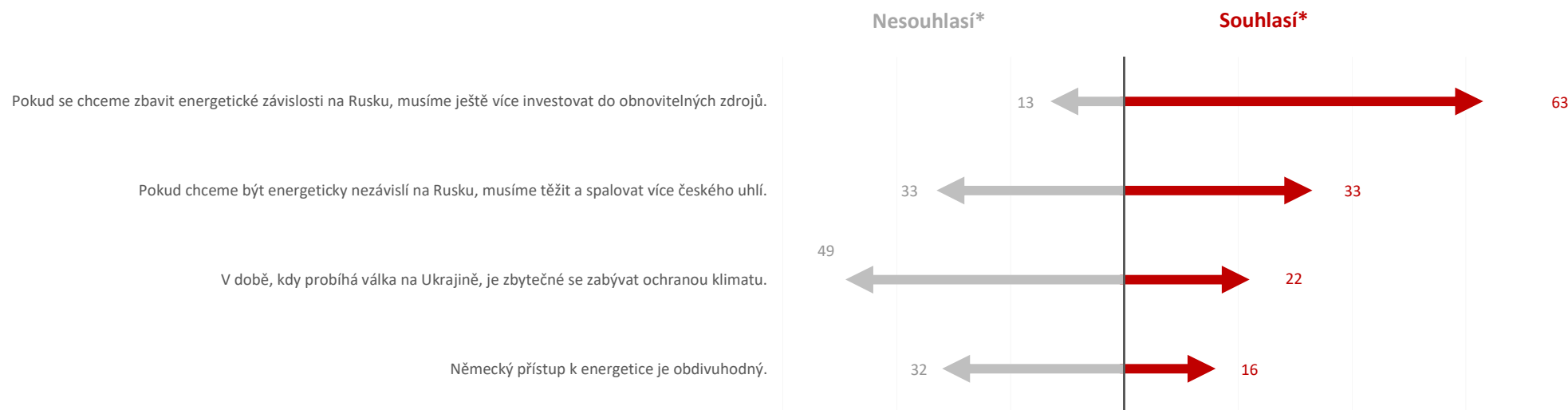
Souhlasí*

Důsledky aktuální geopolitické situace

Ve vazbě na současnou geopolitickou situaci považují téměř **dvě třetiny** (63 %) **české veřejnosti** za důležité **investovat do obnovitelných zdrojů**, aby bylo možné omezit energetickou závislost na Rusku. Zároveň se ukazuje, že podpora těžby a spalování českého uhlí není příliš silná ani v případě nepříznivého geopolitického vývoje. Německá cesta není cesta, přístup Německa k transformaci je pro Čechy spíše nepřijatelný.

Ani v době válečného konfliktu na Ukrajině není podle 49 % Čechů zbytečné se zabývat ochranou klimatu. Opak si myslí 22 %.

Shrnutí kap. 5.3. Narativy

Panuje shoda, že je důležité chránit planetu nejen pro lidi, ale i pro zvířata a rostliny.

Český stát by měl podle většiny Čechů provést opatření, která by podpořila navrácení života (např. ptáků a hmyzu) do české krajiny. A ochranou klimatu je podle veřejnosti třeba zabývat se i nyní, v době krize na Ukrajině.

Ekonomické obavy jsou hlavní brzdou tomu, aby Češi vnímali transformaci pozitivně.

Při komunikaci je důležité nepřehlížet obavy, které jsou s transformací a Zelenou dohodou spojeny: ohrožení energetické bezpečnosti, ohrožení životní úrovně pro obyvatele a zranitelnost českého průmyslu v důsledku změn připisovaných Zelené dohodě.

Klima je mezinárodní problém zásadního významu.

Lidé věří v důležitost společného postupu EU při snižování emisí, ve kterém by ČR neměla zůstat stranou. Na druhou stranu důvěra v EU je poměrně malá a lidé moc nevěří, že Evropská unie se zajímá o život v České republice. Tento ambivalentní stav, kdy změna klimatu je vnímána jako téma, které nás přesahuje, ale současně nemáme důvěru v naši nejbližší a nejdůležitější mezinárodní strukturu, může být jedním z vysvětlení liknavého postoje k Zelené dohodě.

5.4 Scénáře transformace

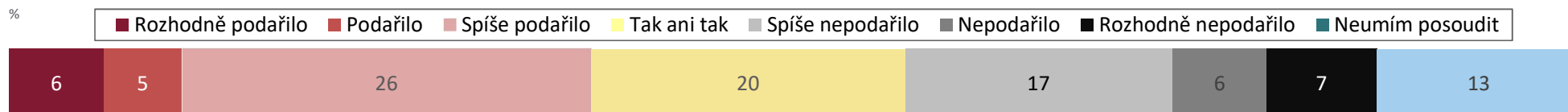
V rámci výzkumu se testovalo 7 scénářů směřování České republiky v budoucnu. Zjišťována byla důvěra ve scénář samotný z hlediska jeho vnímané pravděpodobné efektivity a následně také sympatie respondentů k takovému směřování. Každému respondentovi byl náhodně ukázán pouze jeden scénář. Největší důvěru mají scénáře pracující s aktivním přístupem státu, a naopak apatický přístup pro veřejnost nenese příslib úspěchu.

Zelený investiční boom

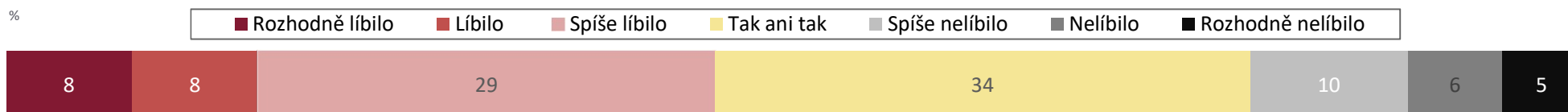
Scénář znamenající masivní investice státu do klimaticky odpovědných projektů a intenzivní podporu rozvoje nových technologií je společností přijímaný nejvíce. Skoro dvě pětiny (37 %) obyvatel se domnívají, že by se tímto přístupem dokázaly změny klimatu bezpečně zmírnit. Přímo nepřesvědčených je oproti přesvědčeným pouze necelá třetina (30 %). Jedna pětina (20 %) obyvatel si není jistá a desetina (13 %) nedokáže posoudit. Jedná se o jediný scénář, který má větší důvěru než nedůvěru.

Kromě toho je také scénář lidem poměrně sympatický, dle odpovědí by se líbil celkem 45 % respondentům, a k tomu jich třetina (34 %) odpověděla neutrálně.

„Představte si, že bychom se rozhodli, že budeme jako společnost investovat jen do projektů šetrných ke klimatu, že podpoříme obrovskými investicemi rozvoj nových technologií, že budeme zvýhodňovat rozhodnutí, která budou ke klimatu odpovědná. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

Stát se postará

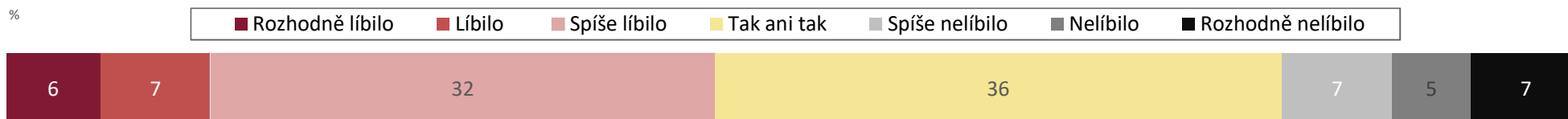
Představa, že veškerou transformaci obstará státní sektor bez očekávání většího zapojení domácností, přijde reálná 35 % občanů. Zároveň je ale větší množství lidí (37 %) přesvědčeno o tom, že by se takový přístup nezdařil. Zhruba desetina si pak není jistá a 17 % respondentů nedokázalo úspěch scénáře posoudit. Oproti předchozímu scénáři je zde výrazně menší počet nejistých, scénář je tak u veřejnosti vnímán více vyhraněně.

Nicméně skoro polovině (45 %) obyvatel by se takový přístup líbil, dalších 36 % obyvatel uvedlo neutrální pocity. Jen jedné pětíně obyvatel (19 %) by se takové směřování vyloženě nelíbilo.

„Představte si, že bychom se rozhodli, že všechna opatření na ochranu klimatu a modernizaci naší ekonomiky by zajistil stát a jejich náklady by zaplatily stát a firmy. Většiny obyčejných lidí a jejich životního stylu by se tyto změny nedotkly. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

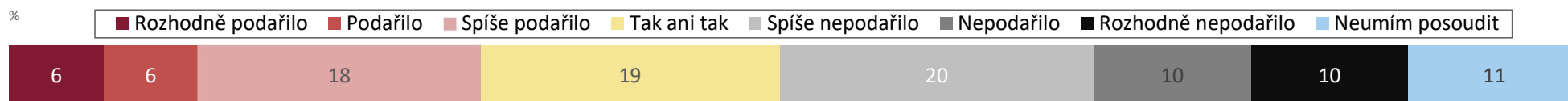

Více klidu, méně spotřeby

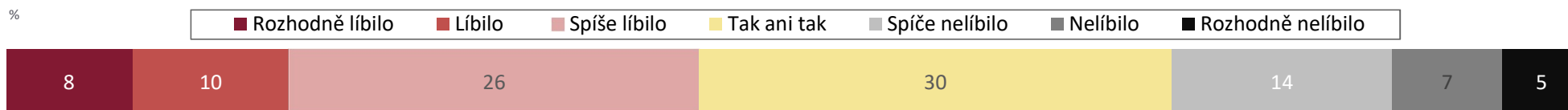
Scénář, ve kterém by se v zemi snížila celková spotřeba a zaměřili bychom se spíše na „post-materiální“ nehmotné bohatství na úkor produkce a konzumního života, přijde proveditelná téměř třetině (30 %) Čechů. Dvě pětiny (40 %) se naopak nedomnívají, že by se tento scénář dokázal se změnou klimatu bojovat.

Vidina boje s klimatem skrze klidnější a naplněnější život by se líbila 44 % obyvatel, a třetině by poté aspoň nevadila. Čtvrtině obyvatel (26 %) by se takové počínání spíše nelíbilo.

„Představte si, že bychom se rozhodli, že chceme jako společnost méně pracovat, méně vyrábět a méně nakupovat, místo toho bychom se zaměřili na větší spokojenost v životě – mít více volného času, klást větší důraz na vzájemnou solidaritu, kulturu, vzdělání a ochranu přírody. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

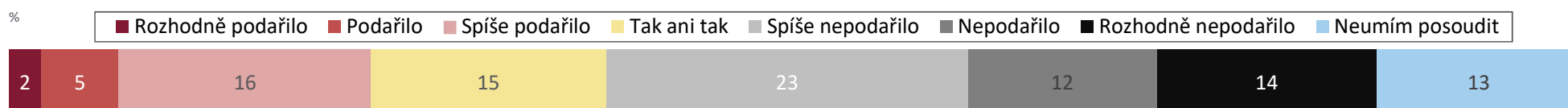

V bezpečí jádra a uhlí

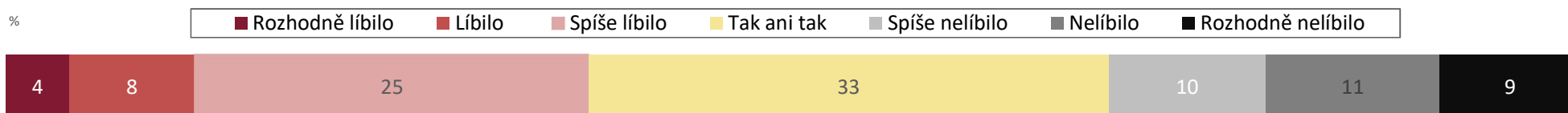
V souvislosti ruského útoku na Ukrajinu byl dotazován také scénář, který k transformaci přidává také cílenou snahu akcelarovat odklon od ruského plynu a ropy, společně se záměrem být jako stát energeticky soběstačný. Ovšem za využití uhelných elektráren a těžby českého uhlí, které budou sloužit do dostavby nových jaderných elektráren bez přílišného apelu na OZE. O jeho úspěchu je přesvědčena téměř jedna čtvrtina (23 %) Čechů. Polovina (49 %) si naopak myslí, že scénář není cesta.

Téměř dvěma pětinám (37 %) obyvatel by se takové směřování ČR líbilo, třetině (33 %) by nevadilo, zbylé třetině obyvatel (30 %) se tento scénář nezamlouvá. Scénář tedy není vyloženě neoblíbený, rozhodně se ale nezdá reálný.

„Představte si, že bychom se rozhodli kvůli válce na Ukrajině ukončit odběr plynu a ropy z Ruska. Zaměřili bychom se na posílení energetické soběstačnosti založené na domácích zdrojích: v příštích letech bychom těžili a spalovali více českého uhlí, investovali do výstavby dalších jaderných elektráren, v podobné míře jako dosud financovali úspory a budování obnovitelných zdrojů. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

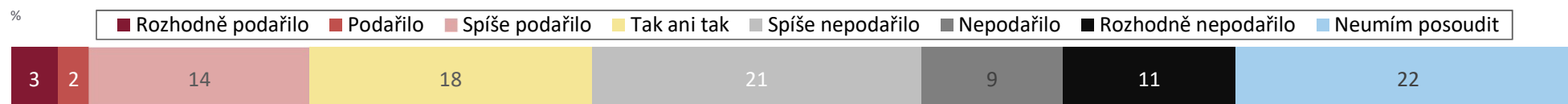

Sázka na nové technologie

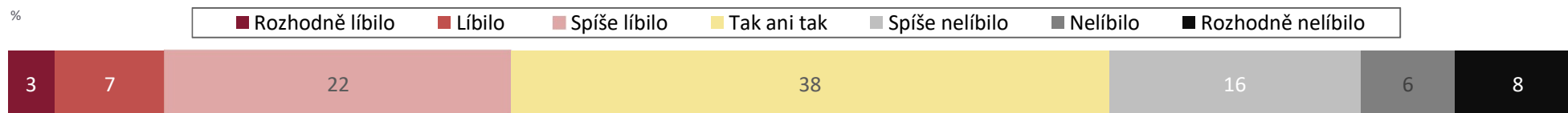
Lidé si spíše nemyslí, že prostá sázka na pokrok bez omezování životní úrovně přinese úspěch. Alternativa, kdy rozvoj nových technologií v budoucnu vyřeší klimatickou krizi, se ukazuje jako méně jasná. Pětina (22 %) občanů není schopna úspěch odhadnout. V úspěch takové strategie věří necelá pětina obyvatel (19 %). Dvě pětiny (41 %) se nedomnívají, že by byl scénář úspěšný.

Třetině lidí se tento scénář líbí (32 %), spíše neutrální vztah má k tomuto vývoji ČR 38 % lidí. Třetině (30 %) se nelíbí. Ukazuje se, že i když tento scénář přináší jistotu nesnížení životní úrovně, lidé si uvědomují, že takto laxní přístup by nepřinesl úspěch.

„Představte si, že bychom v ochraně klimatu vše vsadili na rozvoj nových technologií a odmítli bychom jakkoliv snižovat životní úroveň společnosti a měnit její fungování. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

Hlavně dobrovolně

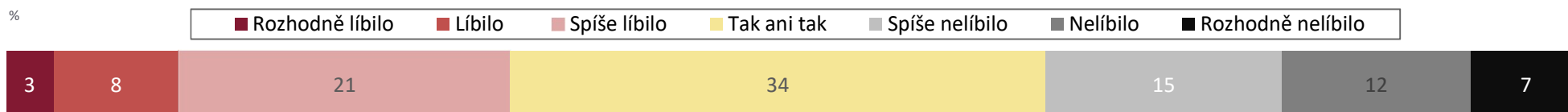
Scénář nastiňuje alternativu, kdy to budou politici, kteří přestanou klima řešit, a nechají odpovědnost na soukromém sektoru a domácnostech. Scénář je vnímán pesimisticky, jen o něco málo lépe než scénář „Vše se vyřeší samo“, 61 % lidí uvedlo, že by se jím nepodařilo změnám klimatu předejít. O tom bylo naopak přesvědčeno jen 16 % respondentů.

Lidem by se na rozdíl od úplného neřešení zamlouval více, směřování by se líbilo jedné třetině (32 %) lidí, další třetině (34 %) by nevadil. Zbýlá třetina populace (34 %) je pak proti. Opět se ukazuje, že veřejnost čeká zapojení politiků do řešení.

„Představte si, že by se politici přestali jakkoliv zabývat změnou klimatu. Vše bychom vsadili na dobrovolné rozhodnutí firem a domácností, jak se budou chtít chovat odpovědně, např. snižovat své emise a šetřit energiemi, omezit své odpady, maso v jídelníčku a cesty autem nebo letadlem nebo odebírat výrobky od šetrných firem. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

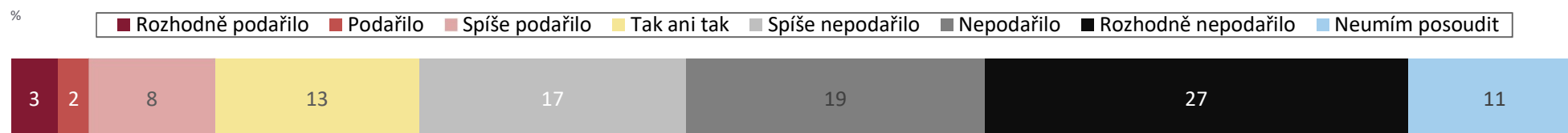

Vše se vyřeší samo

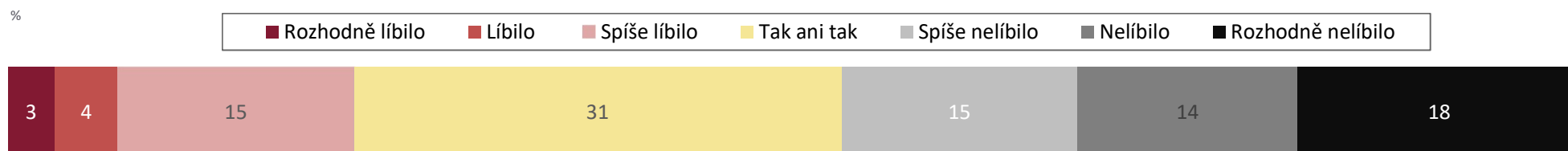
Scénář by znamenal rezignaci na boj se změnou klimatu v plném rozsahu. Mínění veřejnosti je zde poměrně silné, 63 % Čechů si myslí, že takový přístup by hrozbu změny klimatu nezmírnil. Jen zhruba desetina (13 %) je pak přesvědčena o úspěchu.

Nicméně, na otázku zda by se takové směřování líbilo, odpovědělo 22 % respondentů že ano. Téměř třetině (31 %) by takový přístup nevadil a skoro polovině (47 %) by se rezignace nelíbila. Scénář tedy v očích veřejnosti nemá důvěru, zároveň se jí také příliš nelíbí.

„Představte si, že bychom se přestali změnou klimatu jakkoliv zabývat. Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

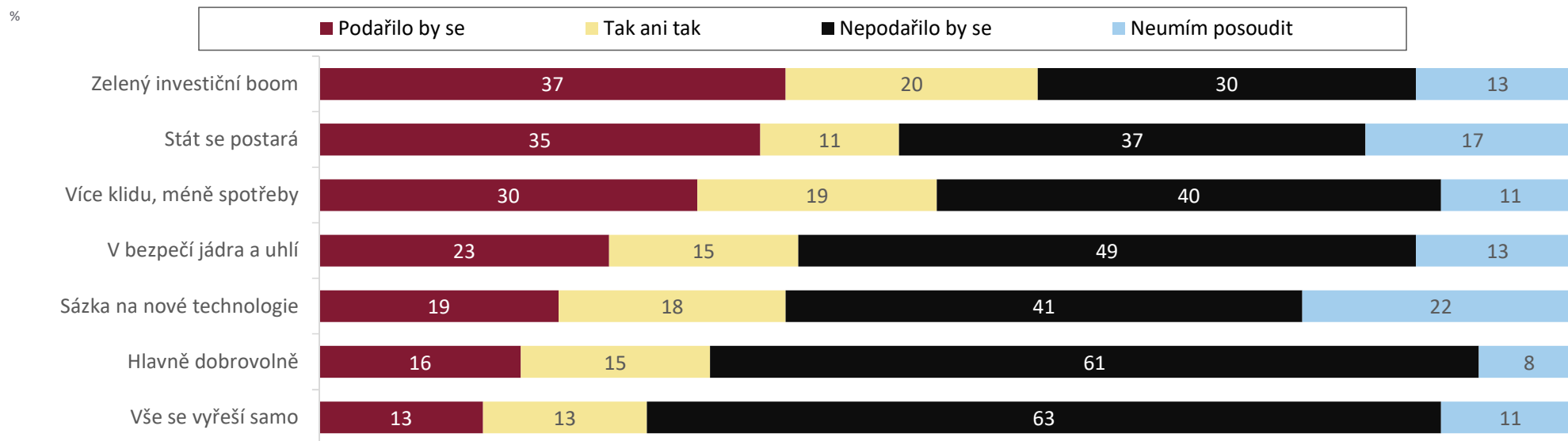

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

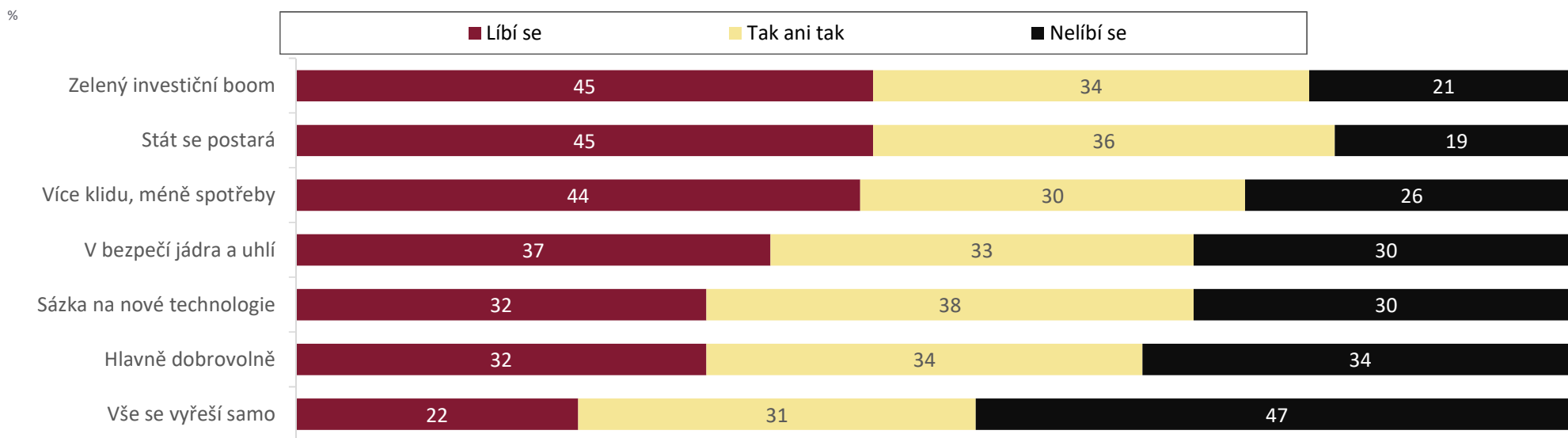
Srovnání důvěry v jednotlivé nabízené scénáře transformace: Občané ČR optimismem spíše šetří. Největší šanci ale podle nich mají masivní investice do klimaticky odpovědných projektů. Hlavním tahounem podle nich musí být stát.

„Představte si, že... Domníváte se, že by se nám tímto způsobem podařilo či nepodařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, aby pro nás nebyla nebezpečná?“

Sympatie ke scénářům: čím více si lidé dokážou představit scénář jako reálný, tím více se jim také líbí

„A co vy? Líbilo by se vám nebo nelíbilo takové směřování České republiky?“

Shrnutí kap. 5.4. Scénáře transformace

Vůbec nejméně přijatelné jsou scénáře, které předpokládají nečinnost státu a nebo přenesení odpovědnosti na občany či firmy.

Více akční scénáře sklidily větší důvěru, naopak ty, které počítaly spíše s liknavým přístupem a neaktivitou jsou s velkou převahou vnímány jako neefektivní. Srovnání scénářů ukazuje, že Češi věří, že případná změna musí obsahovat konkrétní a poměrně zásadní kroky a nestačí pouze vyčkávat. Zároveň platí, že pokud je scénář hodnocen jako uvěřitelný ve smyslu možnosti efektivně zmírňovat hrozbu změny klimatu, je také oblíbený.

Ale k dalším scénářům jsou Češi spíše pesimističtí.

O jediném ze sedmi nabízených scénářů lze říct, že více lidí věří, že by se jeho pomocí podařilo zmírnit dostatečně hrozbu změny klimatu, než kolik jich tomu nevěří. Naopak u čtyř scénářů je podíl „nevěřících“ více než dvojnásobný oproti těm, kteří v efektivitu daného scénáře věří.

Stát by měl v transformaci hrát silnou roli.

Scénáře, kdy dochází k silnému zapojení státu, nacházejí větší důvěru a jsou i oblíbenější. Masivní investice a státní zásahy jsou tedy podle lidí ingrediencí s největším příslibem úspěchu. Nicméně s nevelkým odstupem ve vnímané efektivitě i oblíbenosti veřejnost zaujal také scénář méně konzumního, klidnějšího života se zaměřením na postmateriální hodnoty.

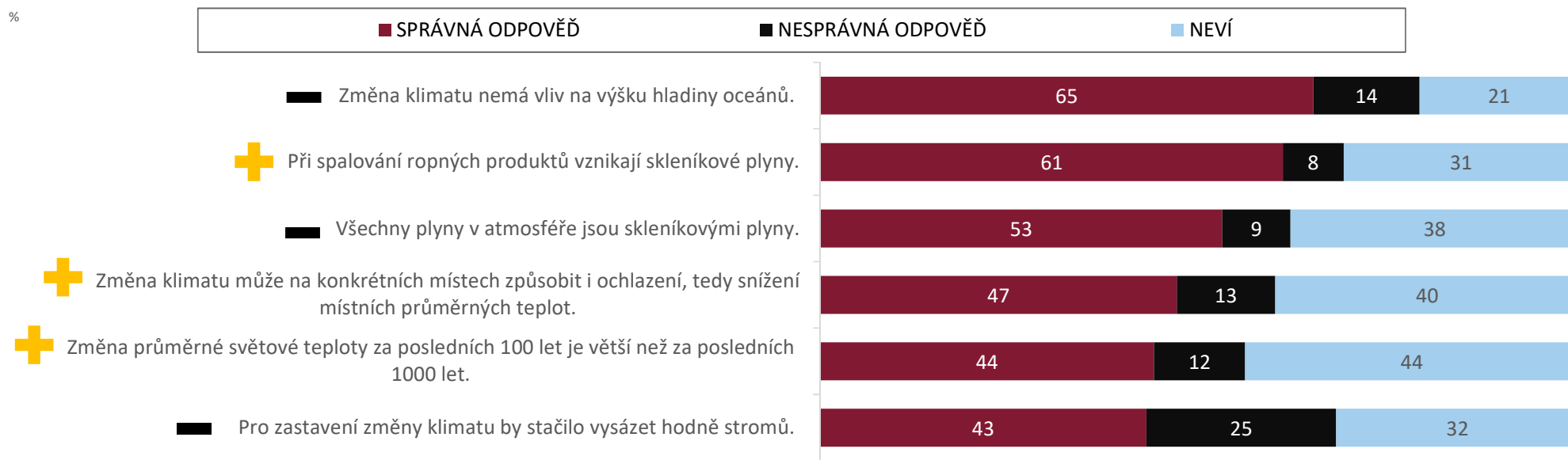
6. Znalosti o změně klimatu a transformaci

Respondenti hodnotili řadu výroků o klimatu a Zelené dohodě co do jejich faktické správnosti či nesprávnosti.

Ověření znalostí o klimatu a transformaci – 1/3

Na této stránce jsou výroky, u kterých převažuje relativně vysoký podíl správných odpovědí oproti nesprávným, byť jedna až dvě pětiny respondentů volilo rovnou variantu „nevím“. Tyto výroky spojuje to, že jde převážně o velmi obecná tvrzení o fungování změny klimatu. Je vidět, že základní parametry problematiky už se k lidem alespoň částečně dostaly. Výjimkou je výrok o vysazování stromů, který již lze označit za poměrně konkrétní opatření. U tohoto výroku sice také převažují správné odpovědi, nicméně podíl těch nesprávných už je výrazně vyšší.

„Označte tvrzení, která jsou podle Vašeho názoru pravdivá.“

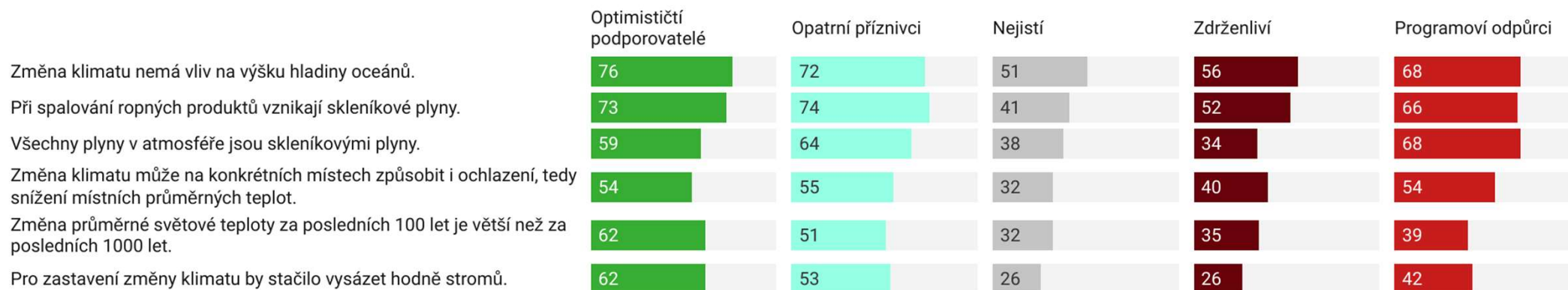

Znalosti dle segmentů 1/3

V případě obecných tvrzení, která mají relativně vysoký podíl správných odpovědí, nejsou rozdíly mezi segmenty zvlášť velké, nicméně existují. Například segmenty Nejistých a Zdrženlivých vykazují poměrně nízké povědomí i u obecně známých faktů – například výška oceánů v souvislosti se změnami klimatu a vznik skleníkových plynů. Programoví odpůrci pak mají velký pokles podílu správných odpovědí u hodnocení průměrné světové teploty a vlivu výsadby stromů.

Podle segmentace přístupu k transformaci

■ Optimističtí podporovatelé ■ Opatrní příznivci ■ Nejistí ■ Zdrženliví ■ Programoví odpůrci

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

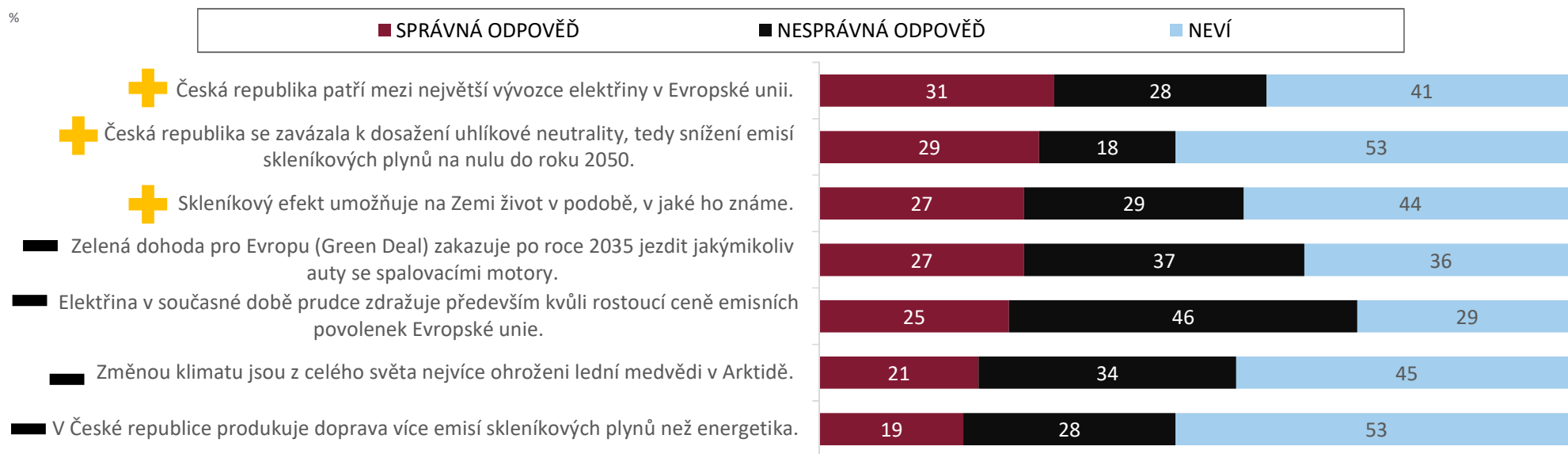
Podíl správných odpovědí v %

Ověření znalostí o klimatu a transformaci – 2/3

Méně správné jsou již odpovědi vázané na konkrétní oblasti spojené například s výrobou elektrické energie, cenami elektřiny nebo s cíli dosažení uhlíkové neutrality. Zvláště v otázkách na situaci v ČR ohledně emisí skleníkových plynů a závazku uhlíkové neutrality je vysoký podíl odpovědí „nevím“. Nesprávné odpovědi jsou pak velmi časté u hodnocení vývoje cen elektřiny v důsledku ceny emisních povolenek, což ukazuje závažné pochybení v interpretaci současné situace.

Přibližně 30 % české veřejnosti dokáže správně říci, že naše země patří mezi největší vývozce elektřiny v EU a zavázala se k dosažení uhlíkové neutrality, což je více, než kolik odpovědělo nesprávně.

„Označte tvrzení, která jsou podle Vašeho názoru pravdivá.“

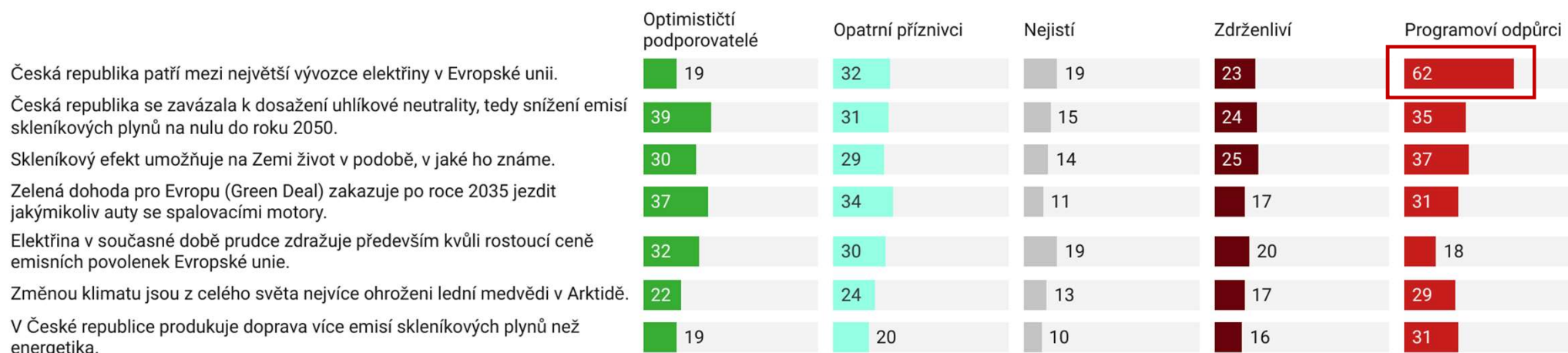

Znalosti dle segmentů 2/3

Vyrovnaně nízký podíl správných odpovědí u znalostí o klimatu v různých segmentech narušuje velmi vysoký podíl správných vyjádření Programových odpůrců v případě hodnocení České republiky jako jednoho z největších vývozců elektřiny v EU (tady je také překvapivý velmi nízký podíl správných odpovědí u Optimistických podporovatelů). Mírně vyšší je pak znalost Programových odpůrců u srovnání emisí skleníkových plynů u dopravy a energetiky, naopak nižší u souvislosti emisních povolenek a ceny elektřiny. Dále platí, že nejnižší podíly správných odpovědí najdeme u segmentů nejistých a poté také u zdrženlivých.

Podle segmentace přístupu k transformaci

■ Optimističtí podporovatelé ■ Opatrní příznivci ■ Nejistí ■ Zdrženliví ■ Programoví odpůrci

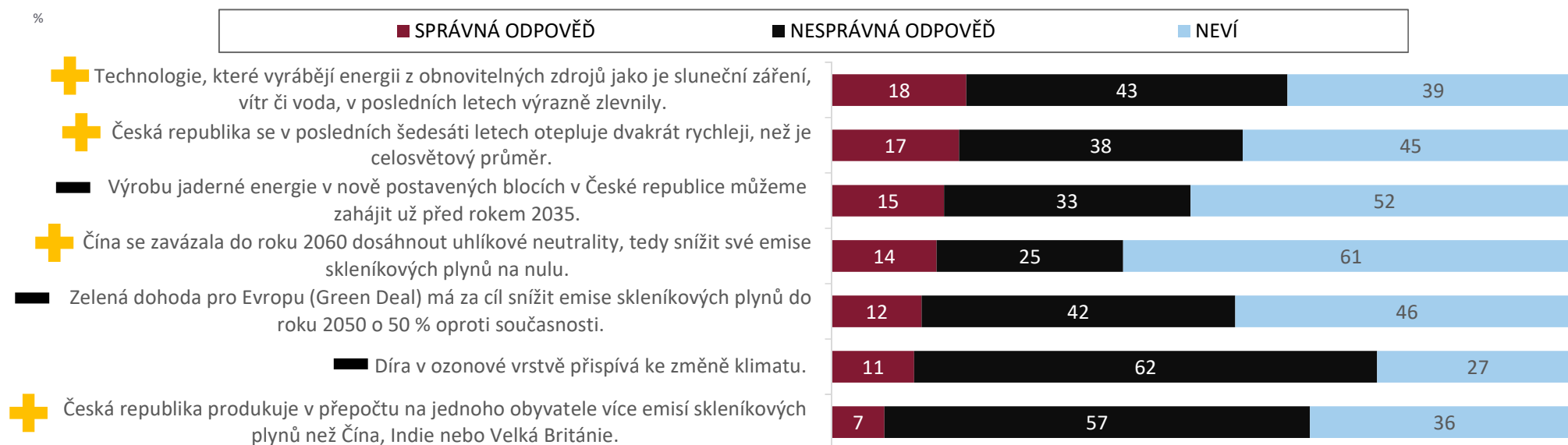
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Podíl správných odpovědí v %

Ověření znalostí o klimatu a transformaci – 3/3

Poslední skupinu představují výroky, kde podíl nesprávných odpovědí je minimálně dvojnásobný oproti podílu správných odpovědí (s výjimkou výroku o závazcích Číny o dosažení uhlíkové neutrality, kde je ovšem velmi vysoký podíl odpovědí nevím). Tyto výroky se většinou netýkají obecných jevů nebo klimatických principů, ale představují poměrně konkrétní skutečnosti ohledně různých klimatických závazků a trendů posledních let. Výjimkou je výrok o ozonové vrstvě, který nejvíce vedl k falešnému sebevědomí respondentů, kteří sice méně volili odpověď nevím, ale o to častěji hodnotili výrok nesprávně.

„Označte tvrzení, která jsou podle Vašeho názoru pravdivá.“

Znalosti dle segmentů 3/3

Optimističtí podporovatelé mají mírně vyšší povědomí o cenách technologií pro OZE a oteplování ČR v porovnání s celosvětovým průměrem, naopak Programoví odpůrci u zahájení výroby jaderné energie v nových blocích. Segment Zdrženlivých překvapivě dobře „skóruje“ ve znalosti o rychlosti oteplování ČR v porovnání s celosvětovým průměrem.

Podle segmentace přístupu k transformaci

■ Optimističtí podporovatelé ■ Opatrní příznivci ■ Nejistí ■ Zdrženliví ■ Programoví odpůrci

	Optimističtí podporovatelé	Opatrní příznivci	Nejistí	Zdrženliví	Programoví odpůrci
Technologie, které vyrábějí energii z obnovitelných zdrojů jako je sluneční záření, vítr či voda, v posledních letech výrazně zlevnily.	29	21	9	14	17
Česká republika se v posledních šedesáti letech otepluje dvakrát rychleji, než je celosvětový průměr.	26	15	11	28	9
Výrobu jaderné energie v nově postavených blocích v České republice můžeme zahájit už před rokem 2035.	13	16	4	18	25
Čína se zavázala do roku 2060 dosáhnout uhlíkové neutrality, tedy snížit své emise skleníkových plynů na nulu.	21	15	6	10	16
Zelená dohoda pro Evropu (Green Deal) má za cíl snížit emise skleníkových plynů do roku 2050 o 50 % oproti současnosti.	10	15	7	10	20
Díra v ozonové vrstvě přispívá ke změně klimatu.	10	11	6	10	19
Česká republika produkuje v přepočtu na jednoho obyvatele více emisí skleníkových plynů než Čína, Indie nebo Velká Británie.	11	5	4	9	6

Podíl správných odpovědí v %

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Shrnutí kap. 6. Znalosti o změně klimatu a transformaci

Znalosti Čechů o klimatické změně a transformaci jsou obecně dost nízké.

Velmi zhruba polovina Čechů je schopna správně odpovědět na obecné otázky typu „při spalování ropných produktů vznikají skleníkové plyny“ (61 %) či „změna klimatu může na konkrétních místech způsobit i ochlazení“ (47 %). Konkrétnější otázky například na hlavní závazky plynoucí ze Zelené dohody, rychlost oteplování či změny cen technologií pro získávání energie z OZE správně odpovídá mnohem menší podíl respondentů. Velmi často se lidí uchylují k odpovědi „nevím“.

Ideologické ukotvení může významně ovlivňovat odpovědi lidí na faktografické otázky.

Například současné prudké zdražování elektřiny nesprávně přisuzuje emisním povolenkám EU mnoho Programových odpůrců, kteří jsou obecně negativně nastaveni vůči EU (nicméně ani ostatní segmenty nejsou většinou schopny odpovědět na tuto otázku správně). Jinými slovy, pokud lidé neznají správnou odpověď, tipují takovou odpověď, která je spíše konzistentní s jejich světonázorem.

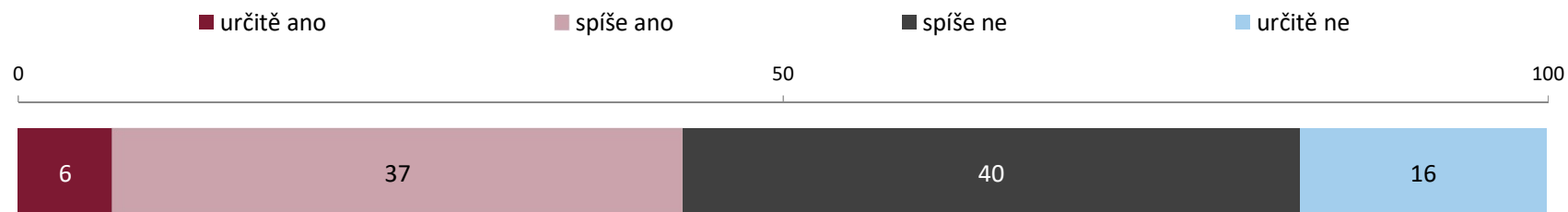
7. Individuální aktivita

Informovanost o individuálních možnostech snižování emisí
Ochota ke změně životního stylu
Ochota k občanské angažovanosti

Jen necelá polovina obyvatel si připadá dostatečně informovaná o individuálních možnostech snížení skleníkových plynů.

K tomu je potřeba zohlednit i fakt, že lidé mají obecně spíše tendenci svoji informovanost nadhodnocovat než naopak.

„Řekl(a) byste, že máte tolik informací, kolik potřebujete vědět, o tom, jak Vy osobně můžete svým chování přispět ke snížení emisí skleníkových plynů?“

Za dostatečně informované se nejčastěji označují programoví odpůrci.

Tento obrázek do určité míry připomíná výpovědi o tom, kolik toho respondenti podle svého posouzení vědí o Zelené dohodě (nejvíc si také věřili Programoví odpůrci).

„Řekl(a) byste, že máte tolik informací, kolik potřebujete vědět, o tom, jak Vy osobně můžete svým chování přispět ke snížení emisí skleníkových plynů?“

Podíl pozitivní odpovědi podle segmentace přístupu k transformaci

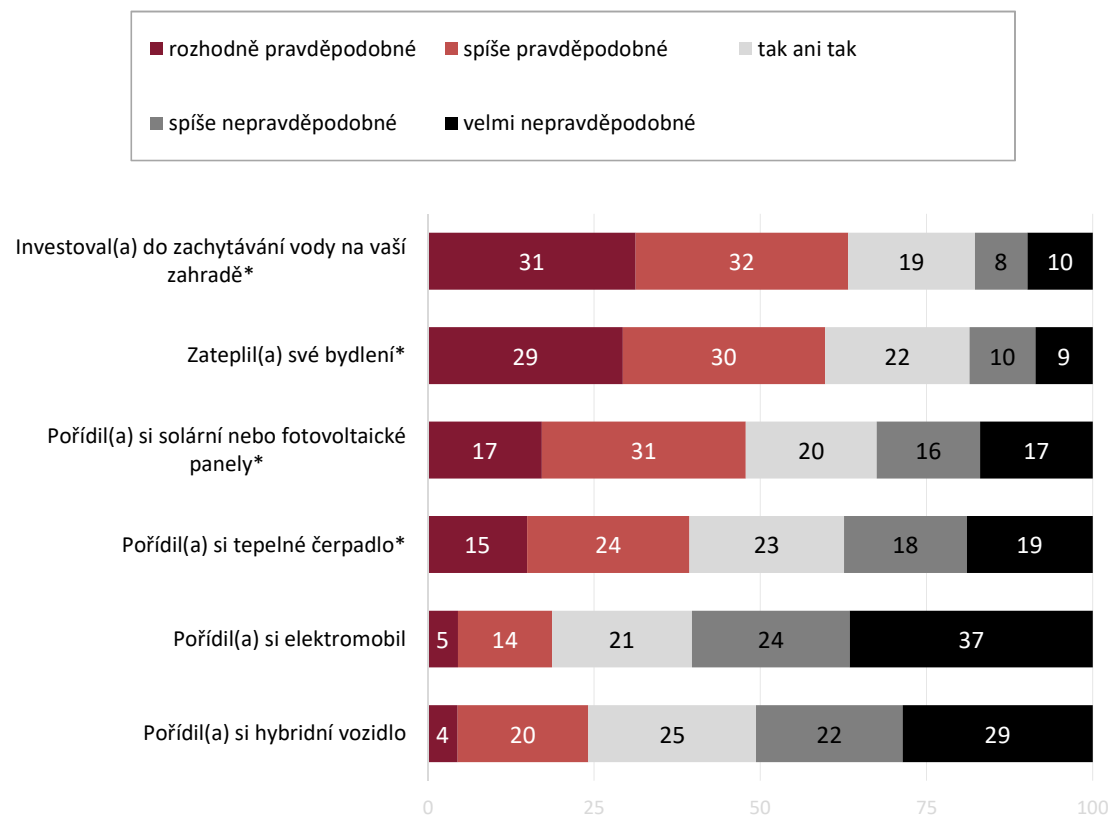
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Investice do zelené domácnosti

Téměř **dvě třetiny české veřejnosti**, který se to týká
vzhledem k jejich rezidenční situaci, považují za
pravděpodobné, že by investovali do **zachytávání vody
na vlastních zahradách** (63 %) nebo do **zateplení
svého bydlení** (59 %). Téměř polovina (48 %) Čechů by
byla ochotna pořídit si solární nebo fotovoltaické panely a
dvě pětiny tepelné čerpadlo (39 %).

Menší míru pravděpodobnosti realizace mají v tomto
ohledu investice související s udržitelnou mobilitou.
**Pořízení vlastního elektromobilu či hybridního
vozidla** považuje v budoucnu za pravděpodobné zhruba
pětina obyvatel. Zároveň byl u tohoto typu investice
identifikován nejvyšší podíl obyvatel, kteří označují
pořízení elektromobilu či hybridního vozidla za velmi
nepravděpodobné (37 % u pořízení elektromobilu a 29 % u
hybridního vozidla). Tyto kroky však silně souvisí s
ekonomickými možnostmi občanů.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

Investice do zelené domácnosti – rozdíly podle přístupu k transformaci

Jednotlivé segmenty se neliší v pořadí, s jakým považují jednotlivá individuální opatření za pravděpodobná. Skupina Nejistých je podle očekávání v individuální aktivitě nejvíce pasivní skupinou, nadpoloviční většina považuje za pravděpodobné pouze to, že by investovali do zachytávání vody či zateplení bydlení. Mezi Optimistickými podporovateli je tento podíl více než 70 %, dále také většinou považují za pravděpodobné investice do solárních panelů, případně tepelných čerpadel.

Nepříliš přijímající postoje k hybridním nebo plně elektro vozidlům se objevují napříč segmenty.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

součet „rozhodně“+ „spíše pravděpodobné“ v %, nebyly zohledněny odpovědi „nemám k dispozici“

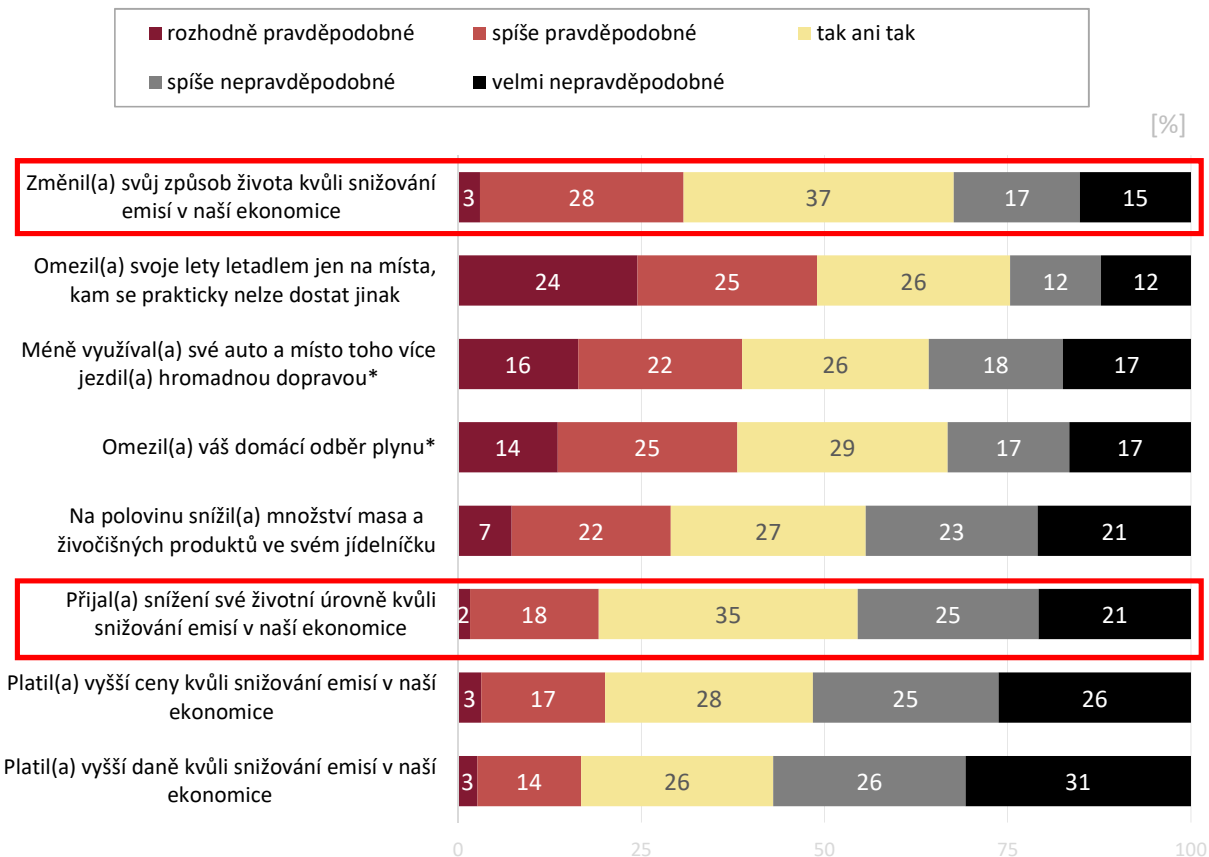
Změna životního stylu a dopad na životní úroveň

Česká veřejnost je rozpolcená. Na jednu stranu si uvědomuje, že změna klimatu je tady a že vyžaduje masivní reakci. Na druhou stranu je ochota k individuálním omezením limitovaná. Lidé především **nejsou moc ochotni akceptovat snížení své životní úrovně**, odmítají platit vyšší ceny nebo daně kvůli snižování emisí.

O něco větší je ochota ke změně životního stylu, pokud to není explicitně spojeno se snížením životní úrovně.

Češi jsou konkrétně ochotnější omezit spotřebu v oblastech, které zpravidla nejsou využívány denně (letecká doprava). Výrazně nižší je ale ochota omezit spotřebu masa.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

Změna životního stylu – rozdíly podle segmentace

Pokud se jedná o změny explicitně nebo implicitně spojené s poklesem životní úrovně, za příliš pravděpodobné je u sebe nepovažují ani Optimističtí podporovatelé.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

	Optimističtí podporovatelé	Opatrní příznivci	Nejistí	Zdrženliví	Programoví odpůrci
omezila(a) svoje lety letadlem na místa, kam se prakticky nelze dostat autem nebo hromadnou dopravou	57	55	39	52	46
méně využíval(a) své auto a místo toho více jezdil(a) hromadnou dopravou	55	45	34	37	30
omezil(a) váš domácí odběr plynu	55	42	35	34	28
změnil(a) svůj způsob života kvůli snižování emisí v naší ekonomice	54	34	29	23	18
na polovinu snížil(a) množství masa a živočišných produktů ve svém jídelníčku	46	29	28	32	17
přijal(a) snížení své životní úrovně kvůli snižování emisí v naší ekonomice	33	22	17	20	7
platil(a) vyšší ceny kvůli snižování emisí v naší ekonomice	28	25	19	13	14
platil(a) vyšší daně kvůli snižování emisí v naší ekonomice	18	23	13	22	10

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

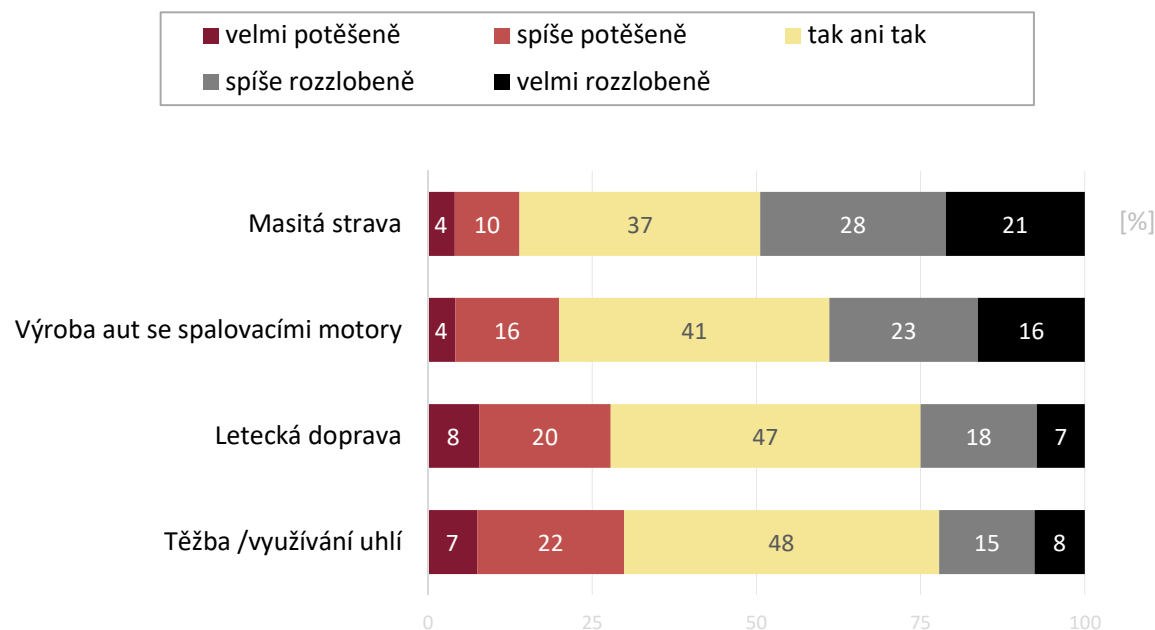
součet „rozhodně“+ „spíše pravděpodobné“ v %, nebyly zohledněny odpovědi „nemám k dispozici“

Reakce na omezení

Nižší ochotu akceptovat omezení související s ochranou klimatu je možné ilustrovat i prostřednictvím možných reakcí české veřejnosti na specifická opatření. **Polovina české veřejnosti (49 %) by reagovala rozzlobeně na omezení masité stravy, dvě pětiny obyvatel (39 %) potom na omezení výroby aut se spalovacími motory.** Omezování letecké dopravy či těžby/využívání uhlí by znamenalo rozzlobenou reakci u čtvrtiny české veřejnosti (25 %, resp. 23 %), pozitivních reakcí je více.

Tyto výsledky jsou do velké míry **odrazem životního stylu české veřejnosti a odvětvové struktury české ekonomiky.**

„Jak byste reagoval(a) na to, kdyby se kvůli ochraně klimatu omezovala...?“

Spotřeba masa je pro hodně lidí pravděpodobně silně navázána na vnímání životní úrovně. Její spotřebu proto odmítají.

Česká republika patří v rámci evropského prostoru k zemím s vyšší spotřebou masa na obyvatele, přesto (nebo právě proto) není téměř polovina Čechů ochotna výrazněji snížit podíl masa a živočišných výrobků ve svém spotřebním koši. Opatření v podobě **snižování spotřeby masa** z důvodu ochrany klimatu by proto bylo ze strany české veřejnosti **vnímáno negativně**.

Mezi pravděpodobností vlastního omezení spotřeby masa a emocionální reakcí na to, pokud by se kvůli ochraně klimatu začala masitá strava omezovat, je silný vztah.* V tabulce níže se většina lidí nachází kolem diagonály, což znamená, že čím nepravděpodobnější je u jedince vlastní snížení spotřeby masa, tím spíše by reagoval na omezování rozzlobeně.

Struktura odpovědí na otázky týkající se spotřeby masa [celková %]

		Ochota omezit spotřebu masa				
		1 velmi nepravděpodobné	2 spíše nepravděpodobné	3 tak ani tak	4 spíše pravděpodobné	5 rozhodně pravděpodobné
Reakce na snížení spotřeby masa	1 velmi rozzlobeně	13	5	2	1	0
	2 spíše rozzlobeně	5	12	8	3	1
	3 tak ani tak	2	6	16	11	2
	4 spíše potěšeně	0	0	1	6	2
	5 velmi potěšeně	0	0	0	1	3

* Spearmanův korelační koeficient mezi oběma proměnnými činí 0,64, polychorický korelační koeficient 0,71.

Potenciální omezování letecké dopravy nebudí silné pozitivní emoce ani v těch, kdo jsou sami připraveni létat méně.

Opatření v podobě **omezení letecké dopravy** by česká veřejnost přijala pravděpodobně **bez silnější negativní reakce většiny obyvatel**. Pravděpodobnost vlastního omezení letecké dopravy zde však méně silně koreluje s očekávanou emocí z celkového omezování než tomu bylo v případě spotřeby masa.* Většina lidí, kteří považují osobní snižování letecké dopravy z důvodu ochrany klimatu za pravděpodobné, by na celkové omezování létání reagovala bez silnějších emocí, maximálně lehce potěšeně. Jinými slovy, v emocionální rovině má omezování spotřeby masa větší potenciál lidi rozzlobit, než jaký je potenciál snižování letecké dopravy je potěšit.

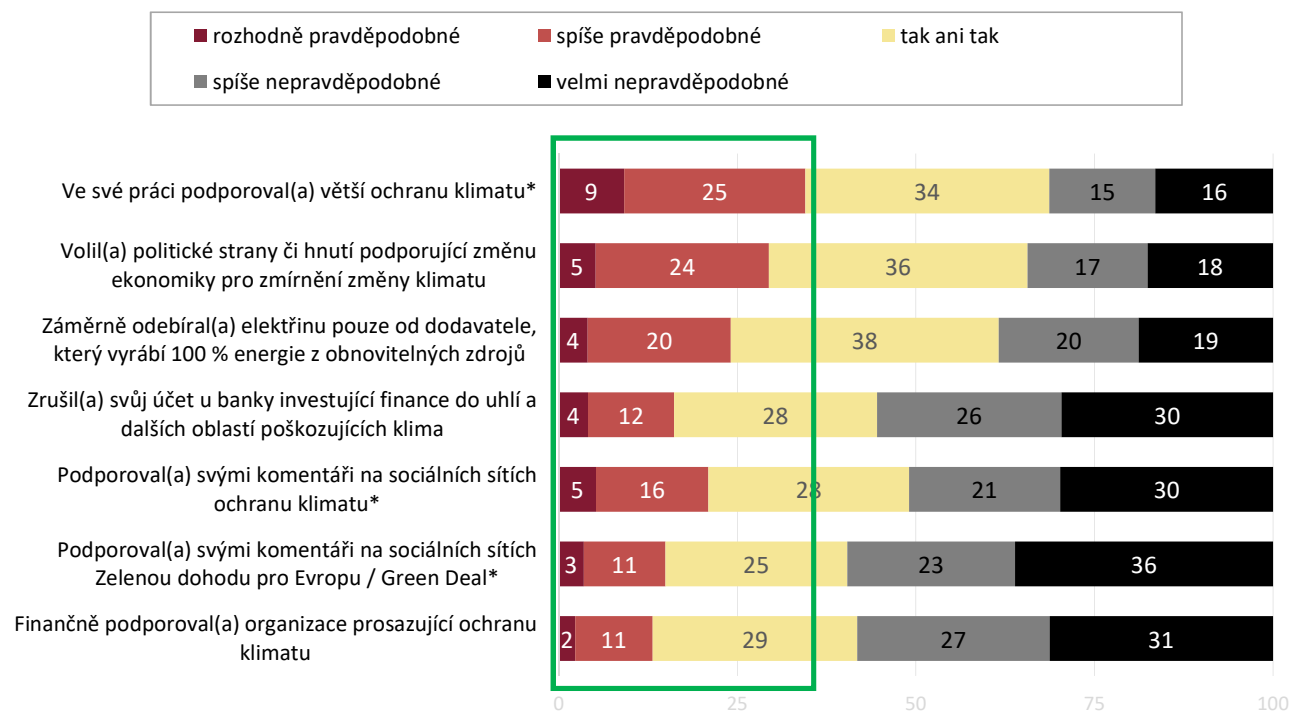
Struktura odpovědí na otázky týkající se využívání letecké dopravy [celková %]

Ochota omezit leteckou dopravu					
	1 velmi nepravděpodobné	2 spíše nepravděpodobné	3 tak ani tak	4 spíše pravděpodobné	5 rozhodně pravděpodobné
Reakce na omezení letecké dopravy	1 velmi rozzlobeně	4	1	1	0
	2 spíše rozzlobeně	3	6	4	1
	3 tak ani tak	4	4	16	10
	4 spíše potěšeně	1	1	4	6
	5 velmi potěšeně	1	0	1	5

Lidé vnímají jako pravděpodobnější, že by podpořili ochranu klimatu na kolektivní úrovni firmy nebo státu, než že by se za sebe pustili do aktů veřejného aktivismu.

Jak jsme viděli dříve, Češi jsou **často ochotní přijmout opatření** související s transformací **na soukromé úrovni** (např. investovat do zateplení obydlí), nicméně **nejsou příliš ochotni demonstrovat své postoje ve veřejném životě**.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

Občanská angažovanost podle segmentů

Rozdíly v ochotě veřejně se angažovat ve prospěch ochrany klimatu jsou mezi segmenty obrovské. Na první pohled poměrně překvapivá může být relativně vysoká ochota Zdrženlivých se zapojit. Pravděpodobně to souvisí s tím, že Zdrženliví jsou opatrní vůči Zelené dohodě pro Evropu, ale některá konkrétní opatření jsou pro ně celkem přijatelná.

„Jak je pravděpodobné nebo nepravděpodobné, že byste do budoucna...?“

Podíl kladných odpovědí (součet kategorií „rozhodně pravděpodobné“ a „spíše pravděpodobné“)

[%]

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Shrnutí kap. 7. Individuální aktivita

„Vzdám se ochotně věcí, které stejně nepoužívám.“

Mnoho lidí je ochotno vzdát se letecké dopravy, protože ji sami příliš často nevyužívají. Nicméně ochota přijmout dopad na strukturu spotřebního koše z důvodu přesvědčení je nízká. Pokud na něco člověk dosáhne a není to klimatický fanoušek, zpravidla se toho ve prospěch planety odmítne vzdát.

Spotřeba masa je podobně jako auta citlivé téma. Lidé nejsou moc ochotni omezit spotřebu masa – téměř **polovina** (44 %) by **nebyla ochotna snížit množství masa** a živočišných produktů ve svém jídelníčku.

Potenciál být klimatickým aktivistou u nás má málo lidí.

Češi jsou ochotní učinit směrem k ochraně klimatu kroky, které budou mít přímý a viditelný dopad i na ně (zateplení vlastního domu, zachytávání dešťové vody...), ale jsou to kroky směřované spíše do soukromého života. Ochota veřejně se angažovat je nižší, a pokud existuje, spíše jde o ochotu volit ekologicky smýšlející strany nebo podporovat kroky směrem k ochraně klimatu v práci, tedy umožnit svým hlasem udělat opatření na kolektivní úrovni. Individuální veřejný aktivismus typu dárcovství nebo vyjadřování se ve prospěch ochrany klimatu na sociálních médiích je pravděpodobné jen u hrstky obyvatel.

8. Individuální podmínky: bydlení, energie, automobil

Způsob vytápění (vlastní vs. centrální)

Využívané zdroje vytápění

Zateplení bydlení

Využívání osobního automobilu

Způsob vytápění

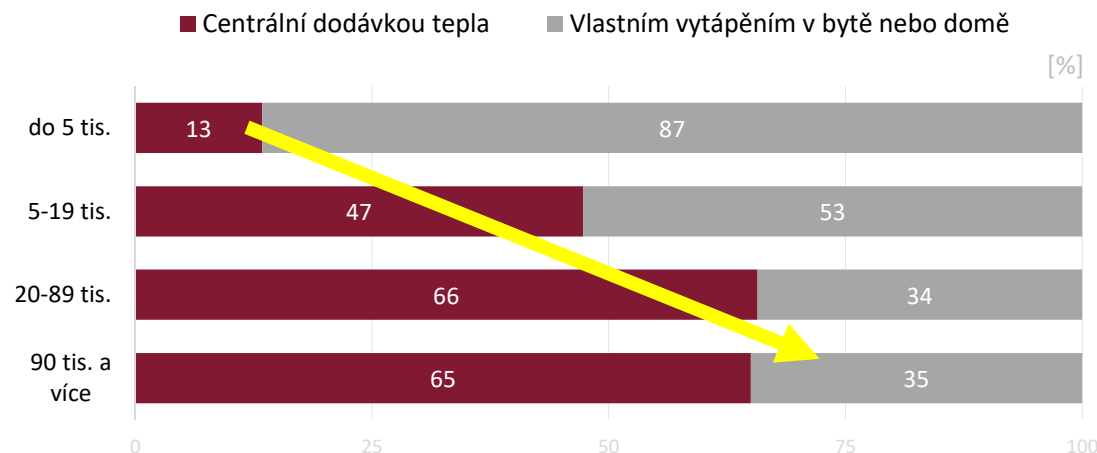
Možnosti, jak mohou lidé ovlivnit ochranu klimatu na individuální úrovni, do velké míry souvisí se způsobem vytápění jejich bytové jednotky či domu. Asi **42 % obyvatel** je připojeno k **centrální soustavě zásobování tepelnou energií***, a má tak omezené možnosti volby z hlediska zdroje vytápění.

Centrální dodávky tepla jsou využívány zejména **ve velkých obcích**, což souvisí s rozložením distribuční soustavy tepelné energie v České republice. Připojení k centrálnímu rozvodu tepelné energie má v současné době pouze 13 % obyvatel žijících v obcích s méně než 5 tis. obyvateli, ale dvě třetiny těch v obcích nad 20 000 obyvatel.

„Jakým způsobem je vytápěna vaše bytová jednotka nebo dům?“

VELIKOST OBCE

* Výsledky jsou v souladu s údaji MPO, podle kterých je na soustavy zásobování tepelnou energií v ČR připojeno přibližně 1,6 milionu domácností, tzn. zhruba 4 miliony obyvatel ČR.

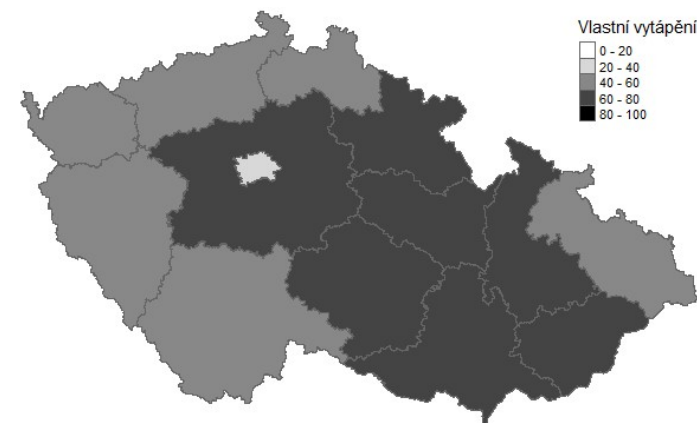
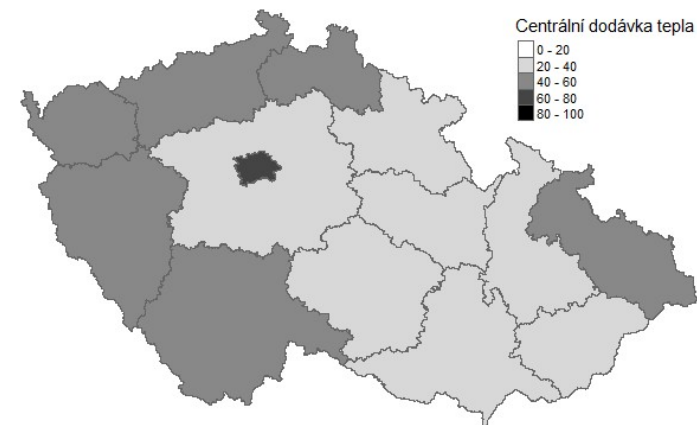
Způsob vytápění v regionech se významně liší

Z regionálního hlediska je k **centrální soustavě zásobování tepelnou energií** připojeno nejvíce obyvatel v **hlavním městě Praze** (63 %), **Ústeckém** (55 %) a **Karlovarském kraji** (53 %). V těchto krajích využívá centrální dodávky tepla více než polovina obyvatel, díky čemuž může být tlak směrem k využívání klimaticky příznivějších zdrojů vytápění lépe zacílen.

Nejnižší podíl osob připojených k centrálním dodávkám tepla byl identifikován v kraji Vysočina (27 %), ve Středočeském (31 %) a Zlínském kraji (33 %).

Pozn.: Naopak způsob vytápění dle segmentů se liší velmi málo.

„Jakým způsobem je vytápěna vaše bytová jednotka nebo dům?“

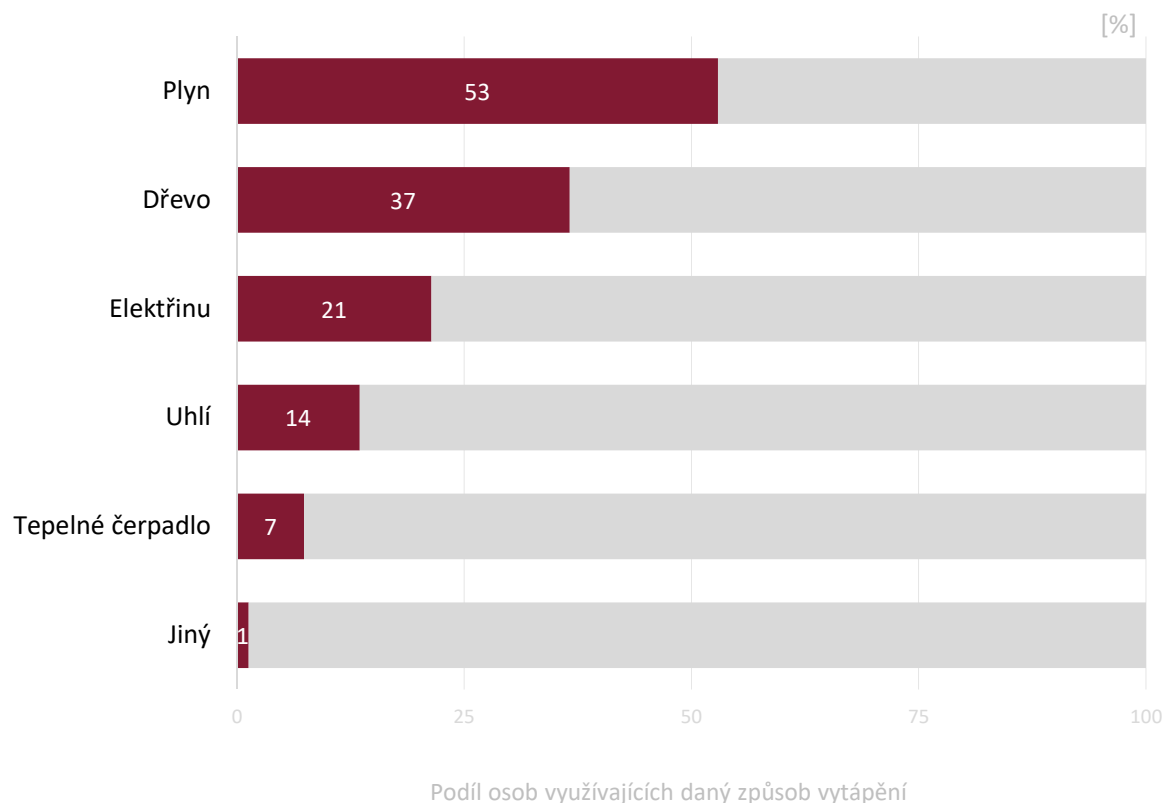
Zdroje vytápění

Osoby, které vytápějí své bytové jednotky či domy samy (tzn. bez připojení k centrální soustavě zásobování tepelnou energií), využívají nejčastěji jako zdroj vytápění **plyn (53 %)** a **dřevo (37 %)**.

Mezi nejméně využívané zdroje vytápění patří **tepelná čerpadla**, která v současné době využívá jako jeden ze zdrojů vytápění **7 %** obyvatel s vlastním vytápěním.

Mezi jednotlivými kraji existují velké rozdíly z hlediska využívaných zdrojů vytápění (viz následující strana). V hlavním městě Praze dominuje vytápění plynem (75 % osob), zatímco v kraji Vysočina je patrný příklon k vytápění dřevem (54 %). V **Libereckém kraji** je druhým nejčastějším zdrojem vytápění **uhlí**, kterým topí **31 % obyvatel**. **Tepelná čerpadla** jsou nejčastěji využívána ve **Středočeském kraji**, kde má tento zdroj vytápění k dispozici **14 %** obyvatel.

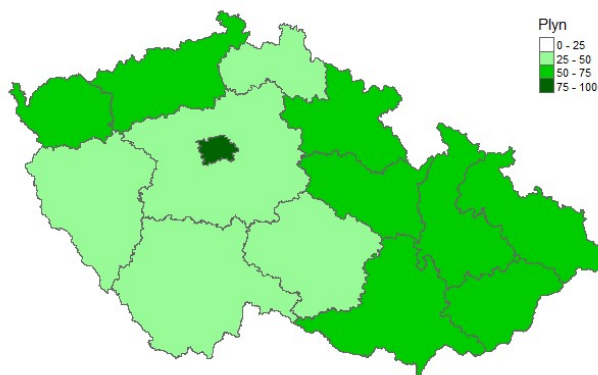
*„Jaký zdroj používáte pro vytápění vaší bytové jednotky nebo domu? Označte všechny možnosti, které připadají v úvahu.“**

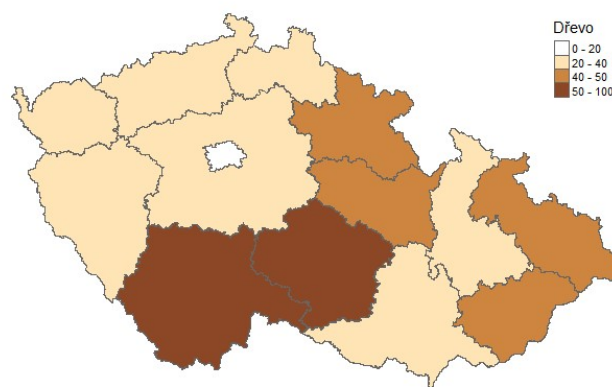
Zdroje vytápění v regionech

„Jaký zdroj používáte pro vytápění vaší bytové jednotky nebo domu?“

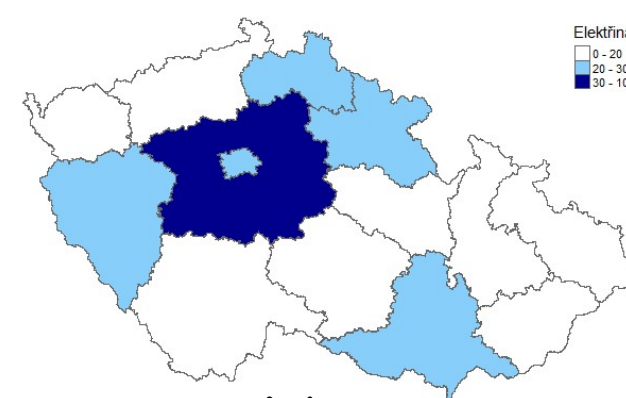
Plyn

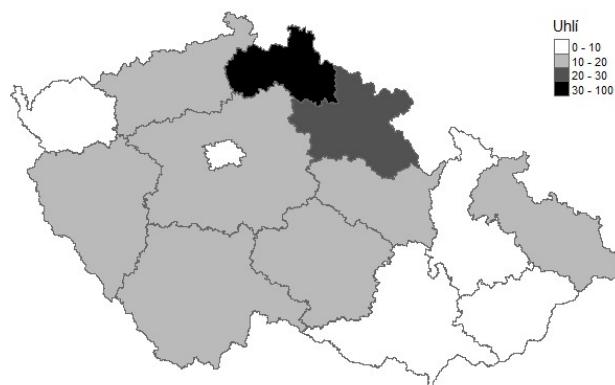
Dřevo

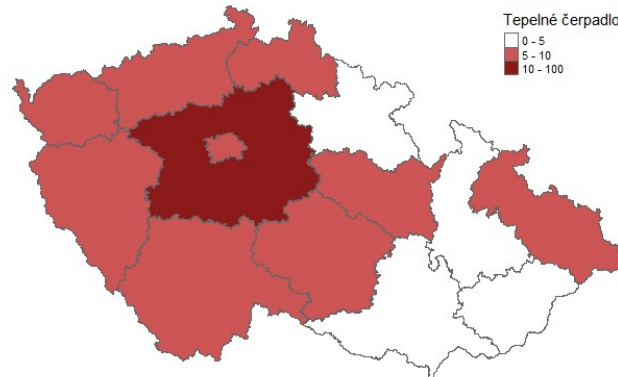
Elektrina

Uhlí

Tepelné čerpadlo

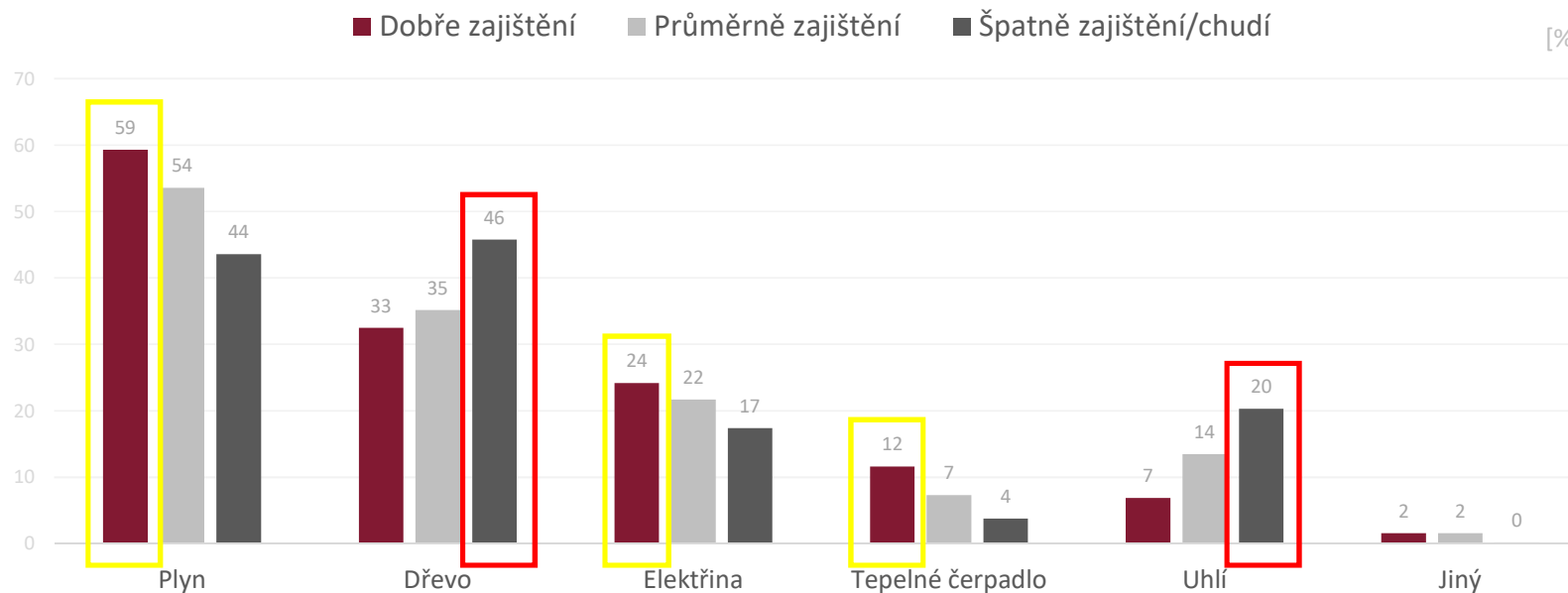

Jiné

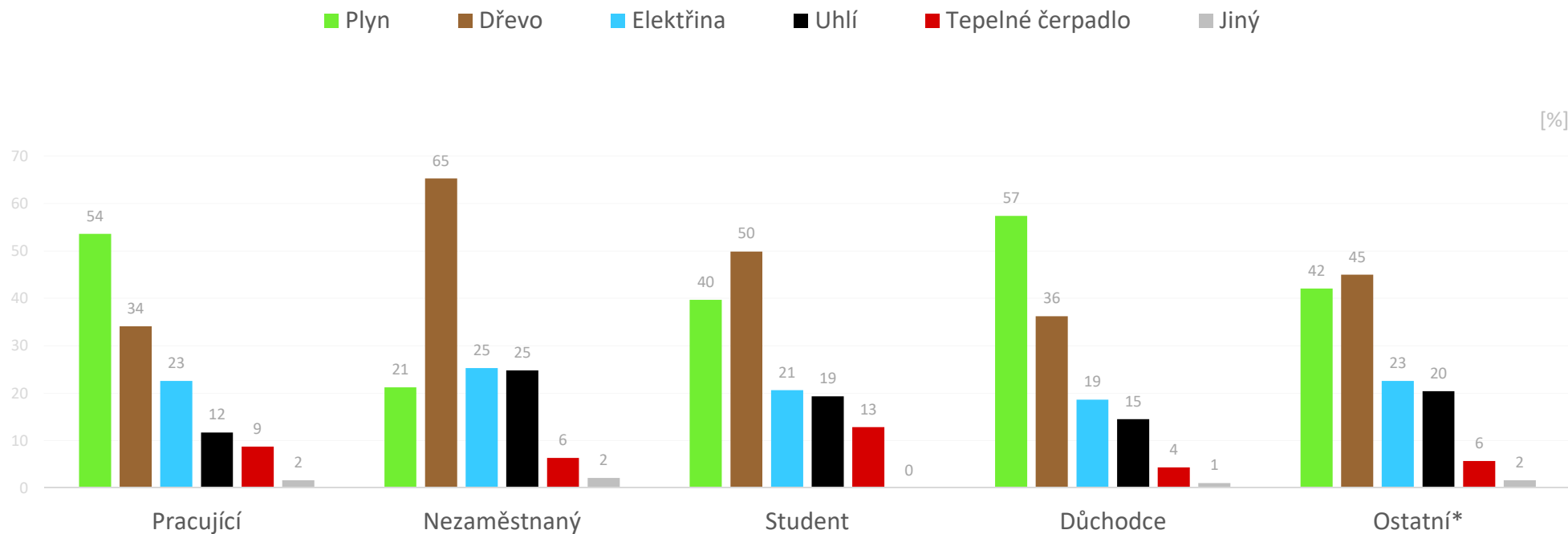
Zdroje vytápění dle finanční situace domácnosti

Struktura zdrojů vytápění se liší podle výše příjmů a velikosti majetku. Obecně lze říci, že **příklon ke klimaticky příznivým (a zároveň finančně náročnějším) zdrojům vytápění** vykazují lépe **finančně zajištěné osoby**. U dobře finančně zajištěných osob je – ve srovnání se skupinou hůře zajištěných – častěji využíván jako zdroj vytápění plyn, elektřina či tepelné čerpadlo. U špatně zajištěných a **chudých domácností** je stále patrný příklon k vytápění **dřevem a uhlím**.

Zdroje vytápění dle sociálního postavení

Alternativní pohled na strukturu obyvatel podle využívaných zdrojů vytápění nabízí výsledky tříděné podle sociálního postavení. I v tomto případě je patrné, že kategorie nezaměstnaných (a tedy většinou i finančně hůře zajištěných osob) vykazuje silný příklon k vytápění dřevem a uhlím. **Dřevo** jako zdroj vytápění využívá **65 % nezaměstnaných** osob, **uhlí 25 %** nezaměstnaných.

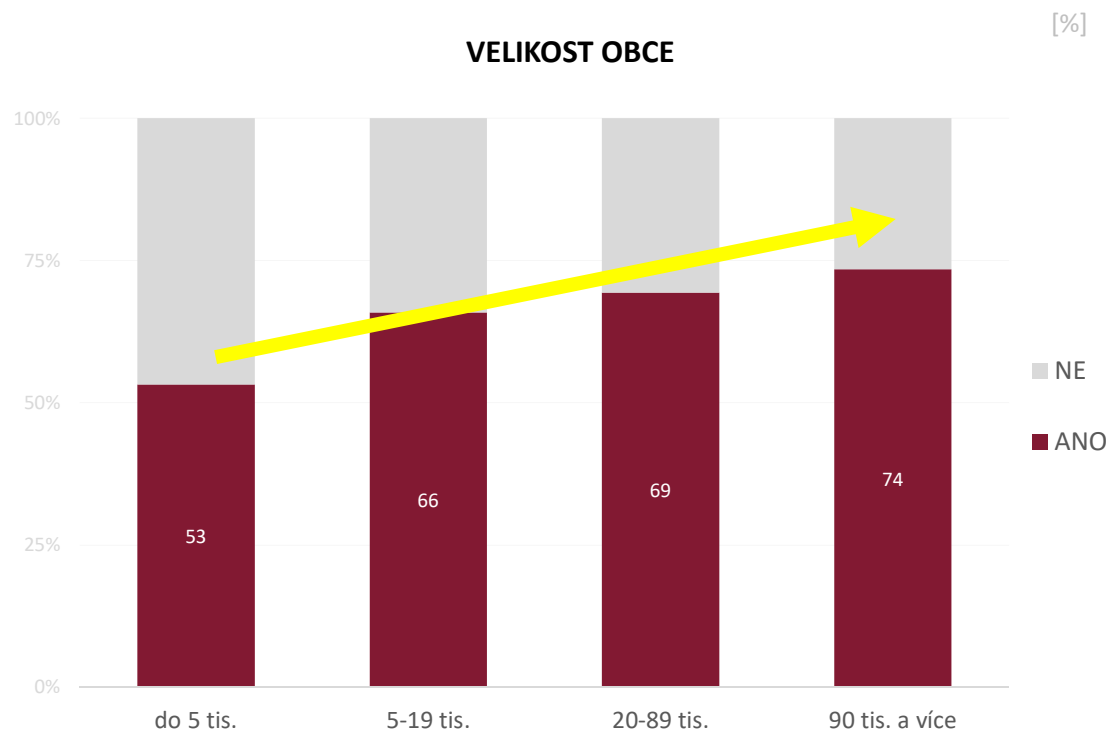
Zateplení domu

Dvě třetiny (**64 %**) obyvatel České republiky bydlí v **zatepleném domě**.

Četnost zateplených domů je vyšší ve větších obcích, což může souviset s rozsáhlým zateplováním panelových domů v ČR. Zatímco obyvatelé v obcích s méně než 5 tis. obyvateli mají zateplený dům v 53 %, obyvatelé měst s 90 tis. a více obyvateli žijí v zateplených domech v 74 % případů. Výsledek může být také do značné míry ovlivněn příjmovým rozdělením domácností, které typicky žijí v dané velikostní kategorii obcí (viz následující strana).

Samo o sobě je zateplení domu velmi důležitým předpokladem pro jeho energetickou nenáročnost.

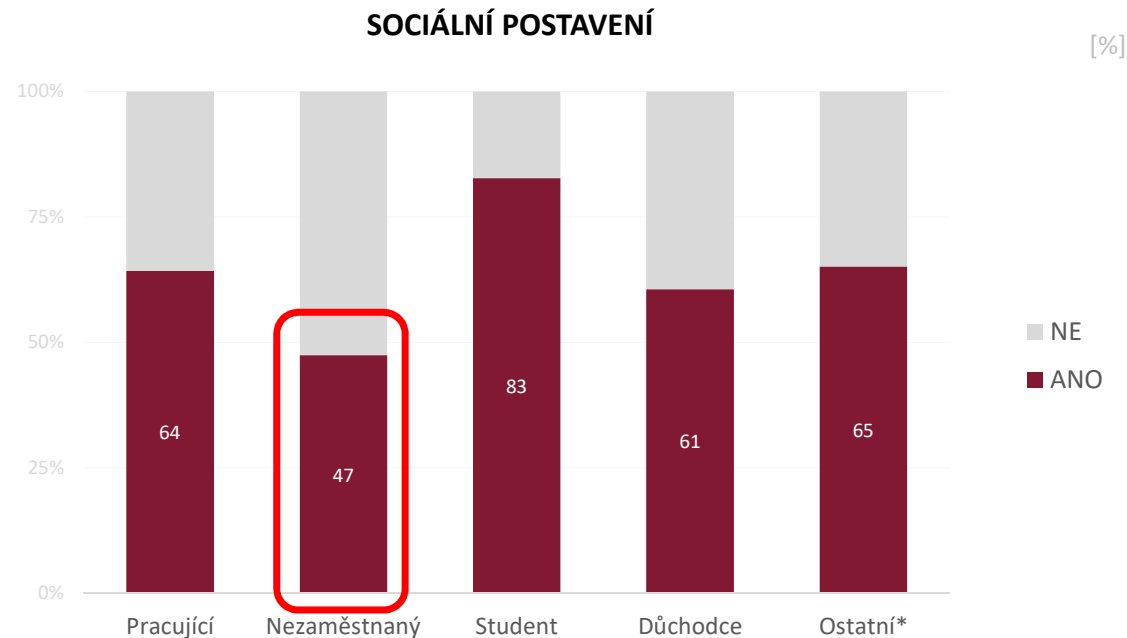
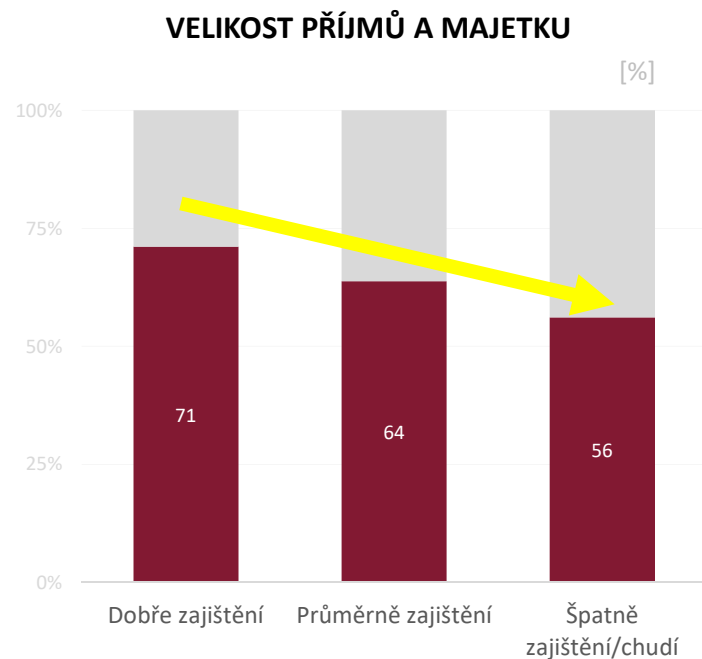
„Je dům, ve kterém bydlíte, zateplený?“

Zateplení domu a socio-ekonomické postavení

Dobře finančně zajištěné domácnosti žijí častěji v zateplených domech. V zatepleném domě žije 71 % dobře finančně zajištěných dospělých osob, zatímco ve skupině špatně finančně zajištěných či chudých domácností se jedná jen o 56 % osob. Tato skutečnost může mít i hlubší socio-ekonomické dopady – s nejvyšší pravděpodobností totiž porostou pravidelné měsíční výdaje související s vytápěním domácností rychleji u nízkopříjmových domácností, jejichž domy nejsou tak energeticky úsporné.

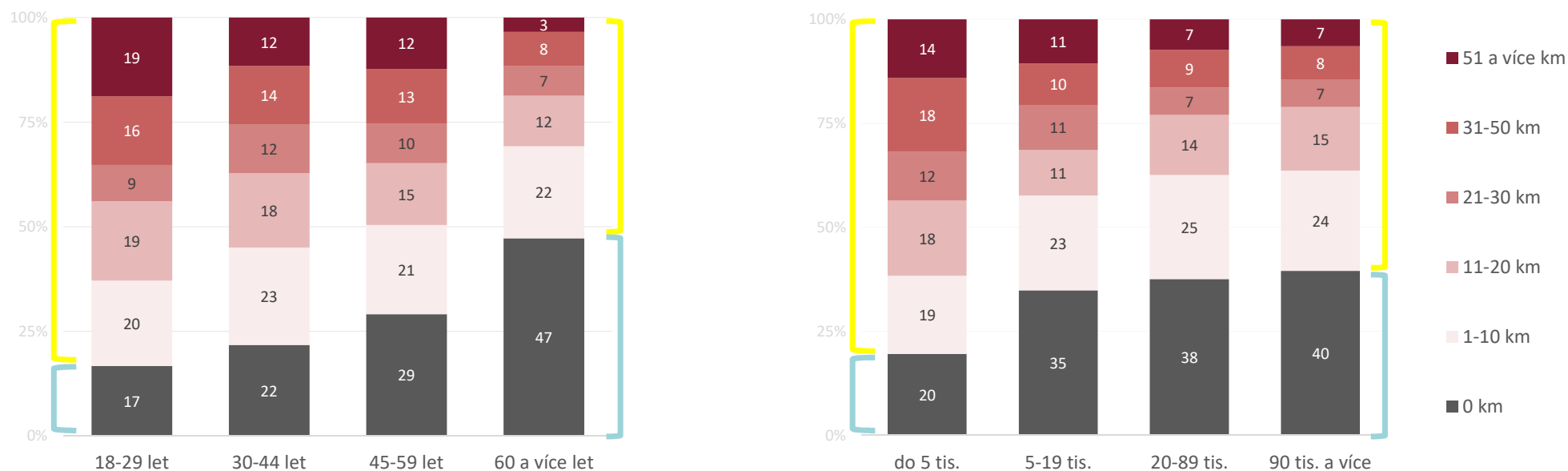
„Je dům, ve kterém bydlíte, zateplený?“

Osobní automobil

Osobní automobil využívá **denně k pravidelným cestám 69 % obyvatel**. Osobní automobil využívají nejčastěji osoby v produktivním věku a osoby žijící v menších obcích.

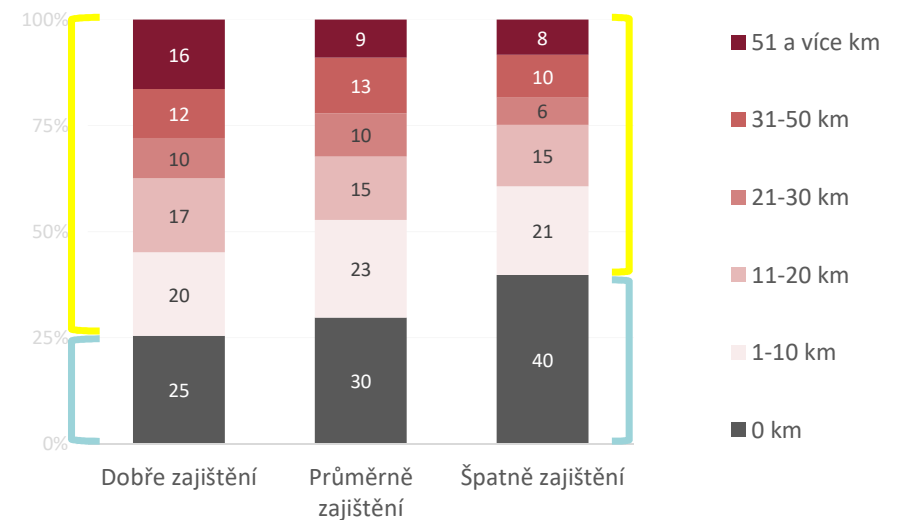
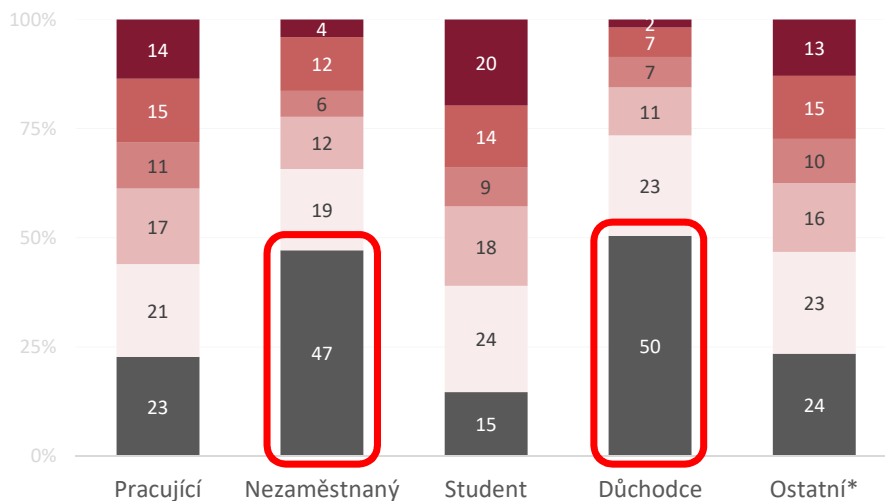
„Kolik kilometrů denně průměrně naježdí členové Vaší domácnosti osobním autem na pravidelných cestách, např. do práce, školy?“

Využívání osobního automobilu a socio-ekonomické postavení

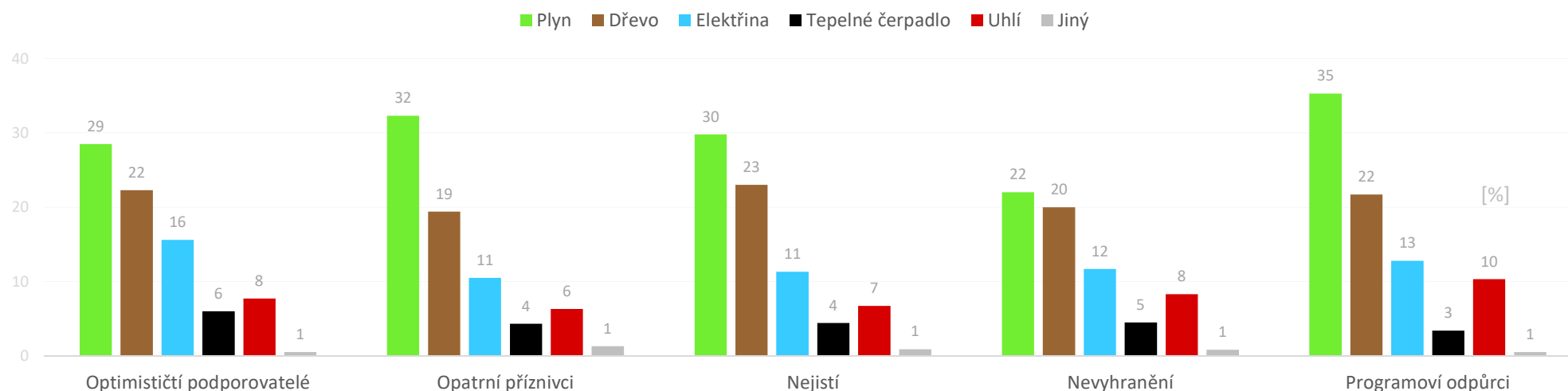
Využívání osobního automobilu do velké míry souvisí se socio-ekonomickým postavením dané osoby. Zatímco jen 23 % pracujících respondentů uvedlo, že automobil se v jejich domácnosti prakticky nepoužívá, to samé uvedlo 47 % nezaměstnaných a 50 % důchodců. Dále s rostoucím ekonomickým zajištěním roste počet ujetých kilometrů, a to navzdory tomu, že dobře zajištěné osoby žijí častěji ve větších městech, kde lidé v průměru najezdí méně kilometrů. Efekt ekonomického zajištění by byl tedy silnější, pokud bychom srovnávali jen podskupiny v rámci totožné velikosti obcí.

„Kolik kilometrů denně průměrně najezdí členové Vaší domácnosti osobním autem na pravidelných cestách, např. do práce, školy?“

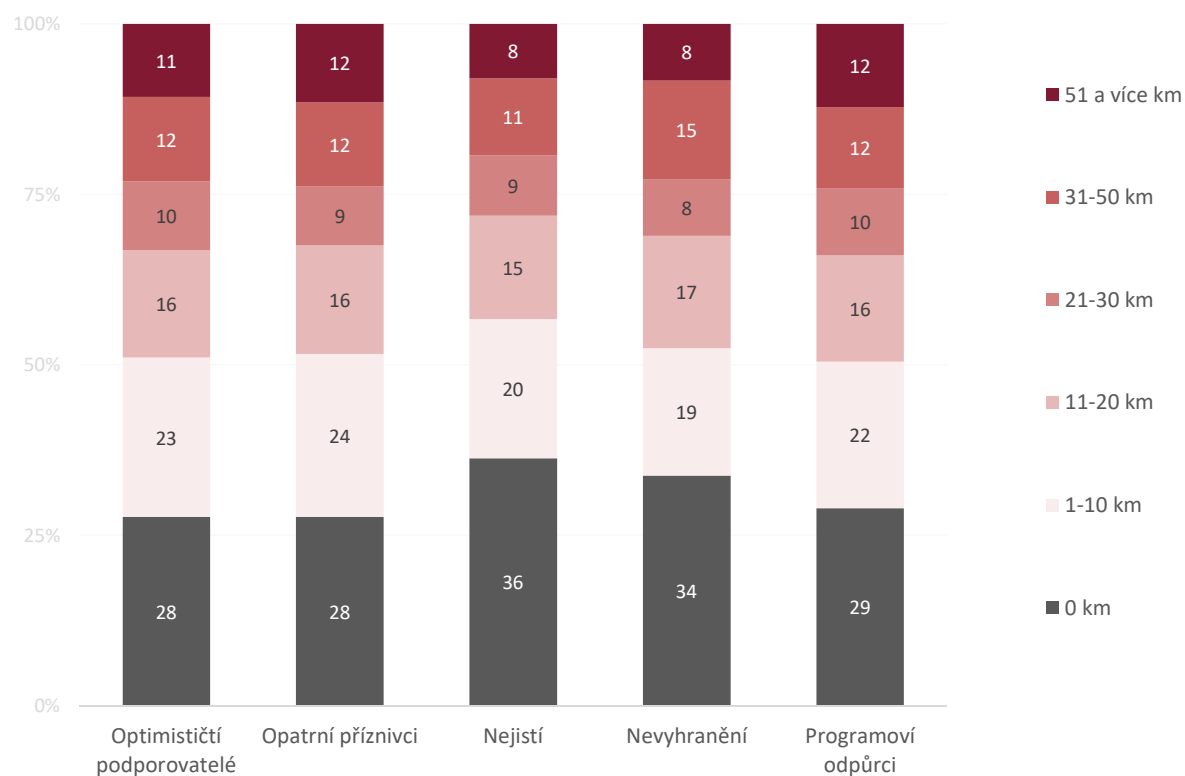
Bydlení a energie dle segmentů: spíše malé rozdíly

Využívané zdroje vytápění se příliš neliší podle segmentů. Ještě méně se dle segmentů liší podíl osob žijících v zateplených domech. Také využívané zdroje vytápění (plyn, dřevo...) se mezi segmenty liší málo.

Ani ve využívání osobního automobilu nejsou mezi segmenty velké rozdíly

„Kolik kilometrů denně průměrně naježdí členové Vaší domácnosti osobním autem na pravidelných cestách, např. do práce, školy?“

Shrnutí kap. 8. Individuální podmínky: bydlení a energie

Bydlení a zdroje pro vytápění, ale také využívání osobního automobilu více souvisí s ekonomickým zajištěním a sociálním postavením než se segmentací dle postojů k Zelené dohodě.

Lidé z větších obcí a s lepším ekonomickým zajištěním častěji bydlí v zateplených domech, využívají plyn, případně elektřinu či tepelné čerpadlo, spíše než dřevo nebo uhlí. Pro osoby z větších měst a s více prostředky se tak zdá být jednodušší chovat se odpovědně ke klimatu, na druhou stranu toto může často převážet jejich větší spotřeba, častější využívání letecké dopravy atp.

Lidé, kteří mají blíže myšlenkám a principům Zelené dohody, nejezdí méně autem.

Pokud lidé nejezdí autem, tak to pravděpodobně není proto, že myslí na klima – spíš auto nemají (z různých důvodů), je to drahé nebo bydlí ve větším městě, takže nedojíždějí za prací a mohou se spolehnout na hromadnou dopravu bez nutnosti řešit parkování.

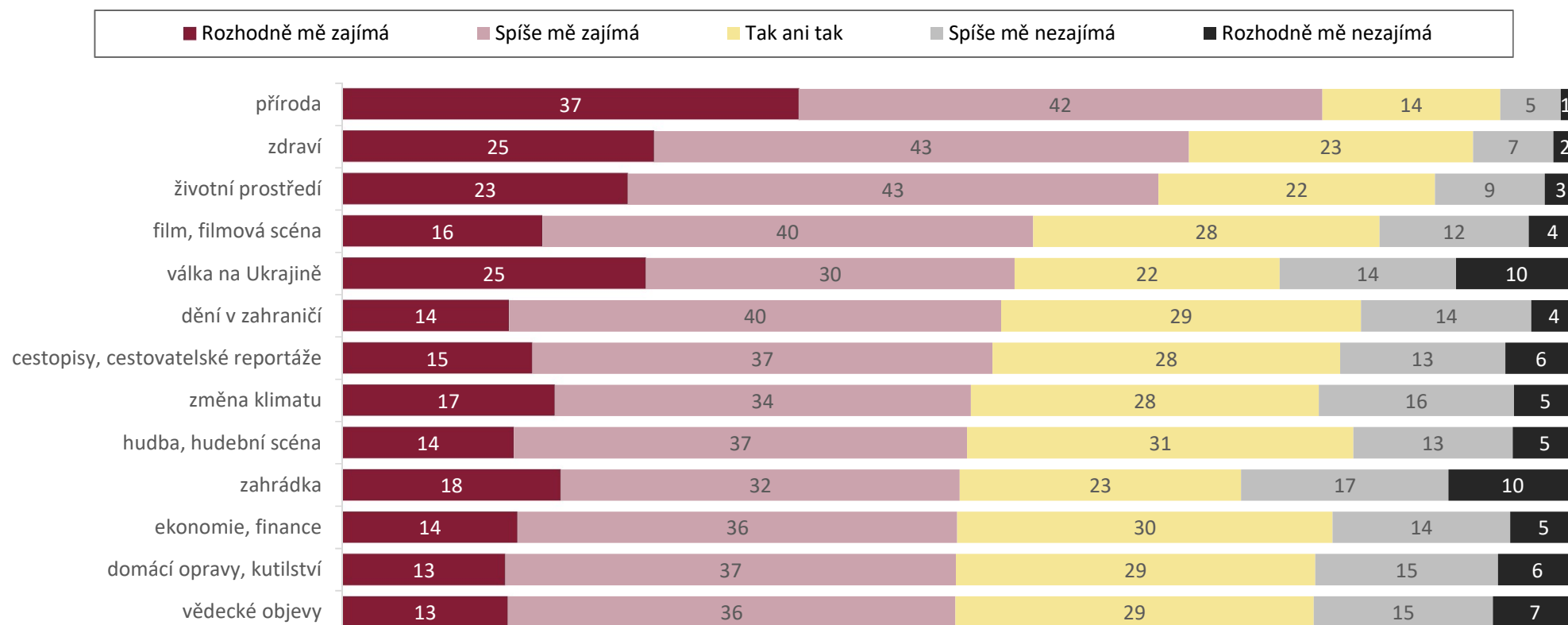
9. Komunikace: zacíleno na segmenty

Jaká témata lidi zajímají v médiích?
Kdo by měl být v médiích více slyšet?
S jakými označeními se lidé sami identifikují?

Lidi zajímá příroda, zdraví a životní prostředí. Skrze tato témata by mohlo být možné zasáhnout velkou část veřejnosti.

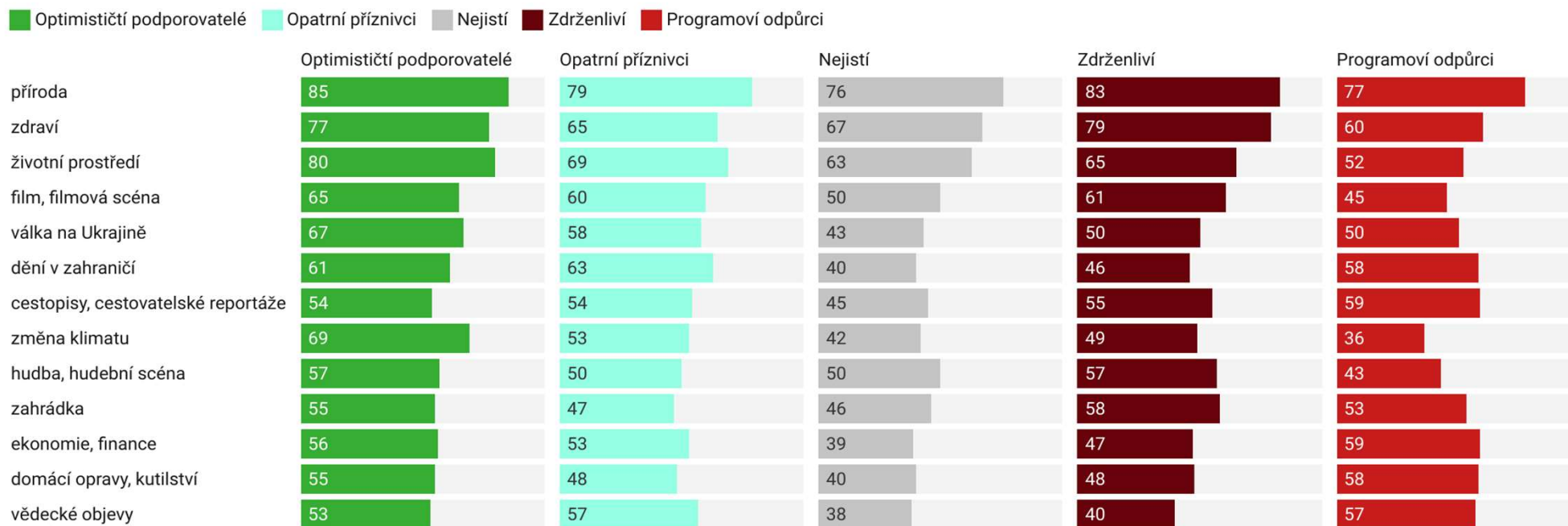
„Nabídneme Vám některá témata, kterým se věnují noviny, časopisy, internetové stránky, televizní i rozhlasové pořady. U každého z nich, prosím, zaškrtněte, do jaké míry Vás dané téma v mediích zajímá či nezajímá.“

%

Oblíbená mediální témata – rozdíly podle segmentů

V celkovém pohledu nejsou až tak velké rozdíly v míře zájmu o jednotlivá mediální témata mezi různými segmenty. Kromě tří nejoblíbenějších témat je Optimistické podporovatele možné dobře oslovit přímo skrze téma změny klimatu, Opatrní příznivci by mohli dobře slyšet například na dění v zahraničí, Nejistí a Zdrženliví tak také na téma zahrádky, ale také kulturních témat (hudba, film). Programové odpůrci by zase mohlo být možné oslovit mimo jiné skrze ekonomická témata a skrze vědecké objevy.

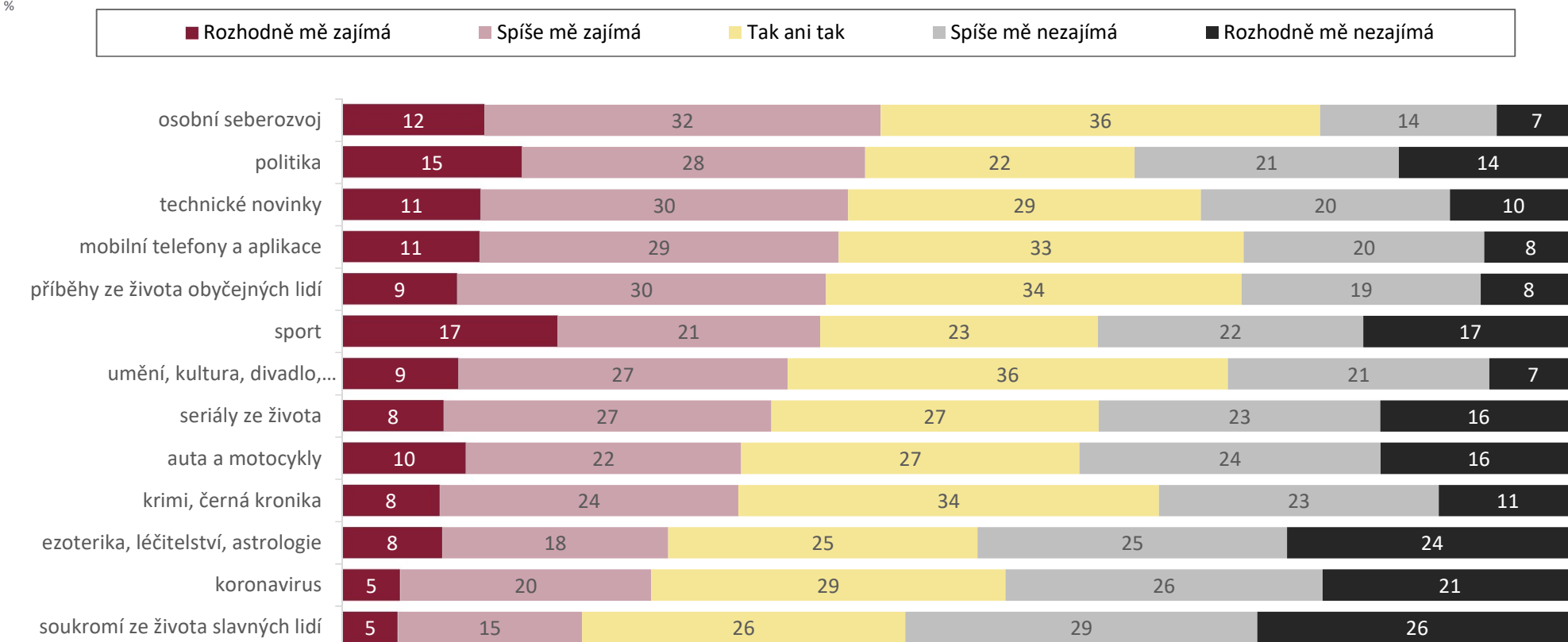

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Podíl těch, kteří se o téma zajímají, v %

Témata jako soukromí slavných, koronavirus, ezoterika, krimi a auta zajímají méně lidí než změna klimatu.

%

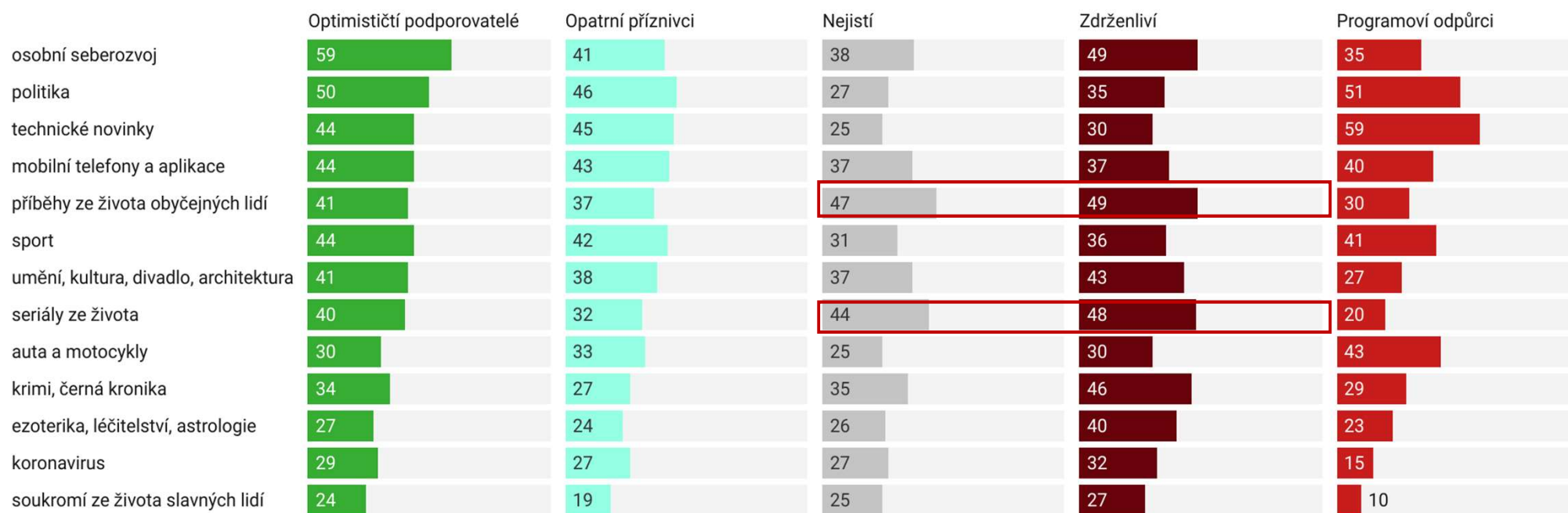

Méně oblíbená mediální témata – rozdíly podle segmentů

Nejistí a zdrženliví se v porovnání s ostatními častěji zajímají o příběhy ze života obyčejných lidí a seriály ze života.

Pro zdrženlivé je navíc charakteristický vyšší zájem o černou kroniku a ezoteriku, případně osobní sebezrozvoj a kulturu. Programoví odpůrci naopak budou spíše vyhledávat technické novinky, auta a motocykly.

Optimističtí podporovatelé Opatrní příznivci Nejistí Zdrženliví Programoví odpůrci

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

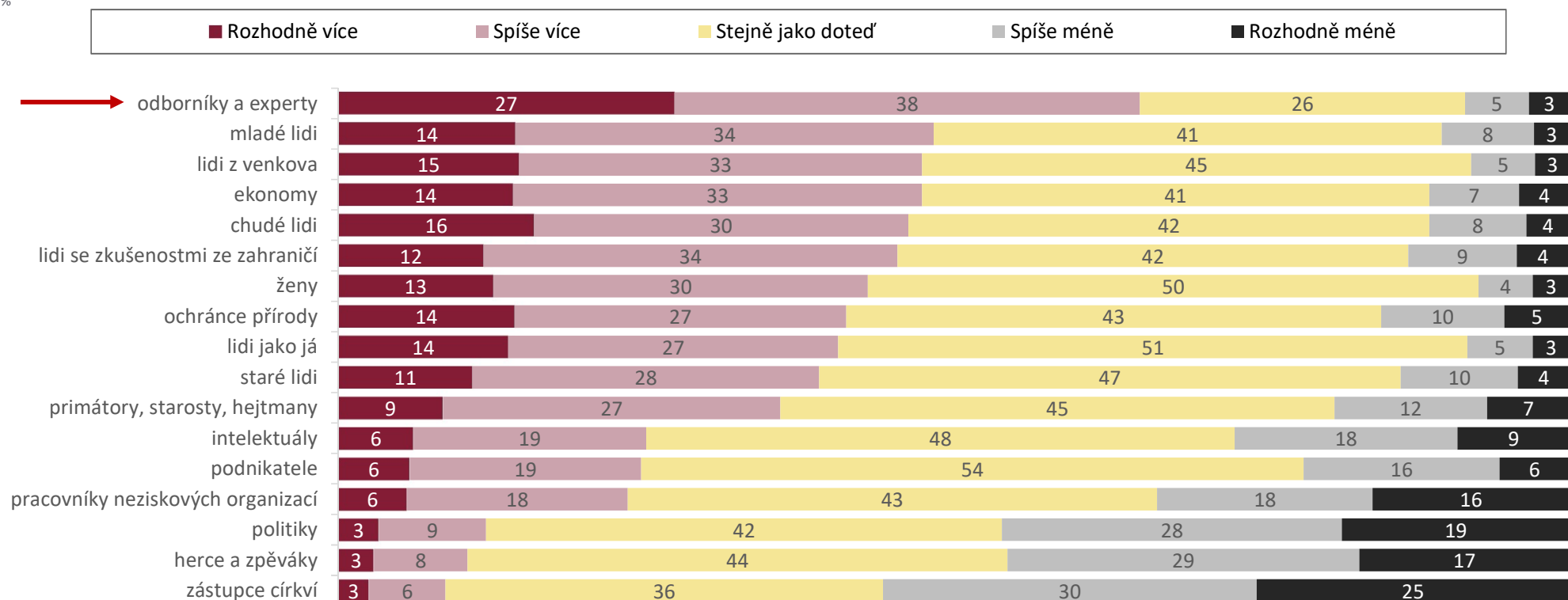
Podíl těch, kteří se o téma zajímají, v %

Kdo by měl být v médiích více slyšet? Především odborníci!

Lidé mají dále pocit, že relativně málo prostoru dostávají v médiích **mladí, lidé z venkova, chudí lidé, ale také ekonomové**. Kromě toho jsou lidé připraveni více naslouchat ochráncům přírody, ale neziskovkám zase až tolik ne. Vyloženě méně pak lidé chtějí v médiích například politiky, od kterých ale na druhou stranu nejvíce očekávají řešení (alespoň hrozeb spojených se změnou klimatu)

„Všeobecně vzato, koho by mělo být slyšet více a koho méně v českých médiích?“

%

Kdo by měl být více slyšet (1/2) – rozdíly podle segmentů

Na poptávce po hlasu expertů se jednotlivé segmenty shodnou. Zvláště dominantní je tato poptávka u Programových odpůrců (v porovnání nikoliv s ostatními segmenty, ale s ostatními typy skupin, které by měly být více slyšet). Zajímavá je poptávka Zdrženlivých po vyšším mediálním zastoupení názorů chudých lidí, lidí z venkova, žen, starších lidí, tedy těch lidí, kteří jsou v této skupině především reprezentováni – prostě více by měli být slyšet „lidé jako jsem já“. Optimističtí podporovatelé by vedle hlasu expertů uvítali více prostoru pro názory mladých lidí a lidí se zkušenostmi ze zahraničí, případně ochránců přírody.

„Všeobecně vzato, koho by mělo být slyšet více a koho méně v českých médiích?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Podíl těch, kteří uvedli, že daná skupina má být více slyšet, v %

Kdo by měl být více slyšet (2/2) – rozdíly podle segmentů

Skupiny, po jejichž větším mediálním prostoru je menší poptávka, nevykazují v pořadí zásadní rozdíly podle segmentů, byť obecně platí, že Optimističtí podporovatelé chtějí nejvíce prostoru pro jednotlivé skupiny, zatímco Programoví odpůrci jsou na druhém konci spektra. Nejmarkantnější rozdíly mezi segmenty jsou pak vidět představitelů neziskového sektoru, intelektuálů do určité míry i podnikatelů.

„Všeobecně vzato, koho by mělo být slyšet více a koho méně v českých médiích?“

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

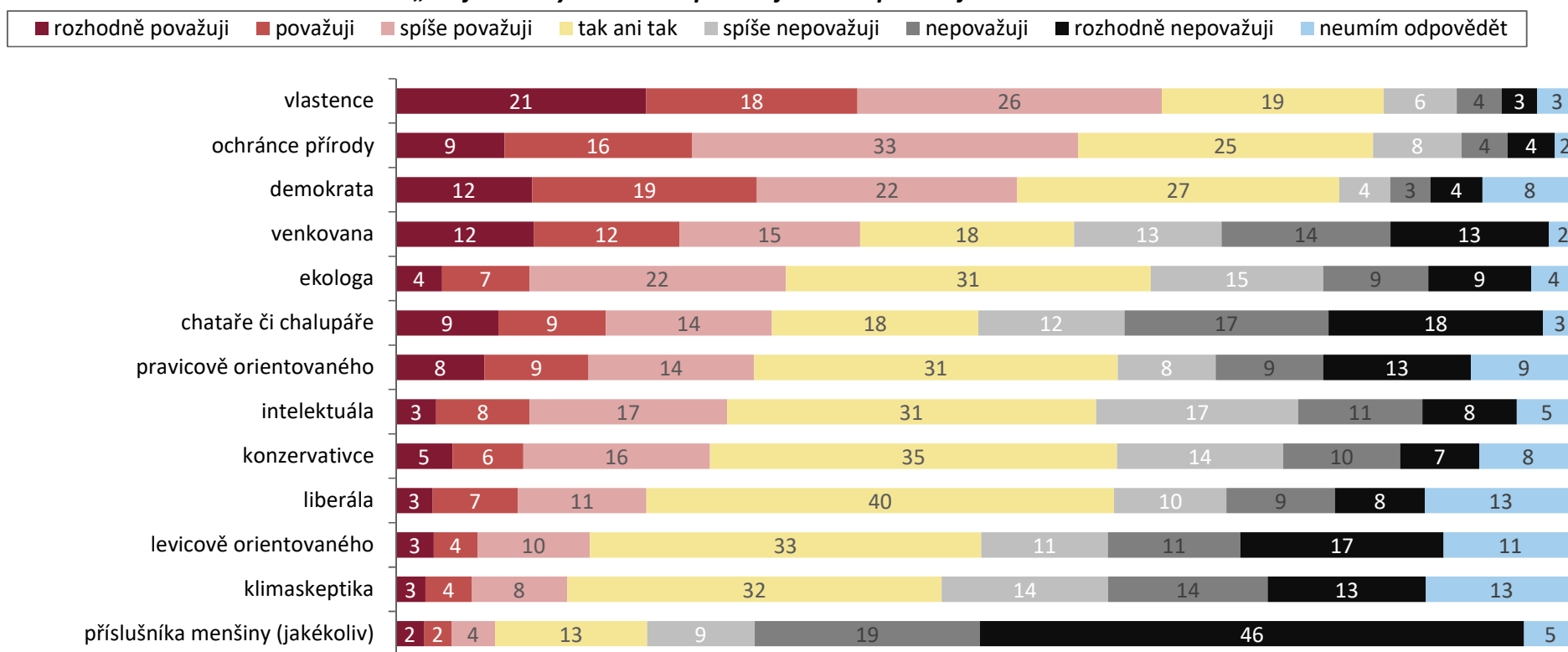
Podíl těch, kteří uvedli, že daná skupina má být více slyšet, v %

Sebeidentifikace: nejčastěji vlastenec, ochránce přírody, demokrat

Otázka na sebeidentifikaci je mj. nepřímým indikátorem toho, jakých charakteristik si lidé váží. Přestože tedy trpí problémy stylizace, je důležité, že jen málo lidí (15 %) se považuje za klimaskeptika, zatímco třetina se považuje za ekologa a přes polovinu za ochránce přírody.

%

„Do jaké míry sami sebe považujete či nepovažujete za...?“

Sebeidentifikace – rozdíly podle segmentů

Ve všech segmentech vidíme poměrně vysokou míru sebeidentifikace s „ochráncem přírody“. Rozdíly mezi segmenty jsou sice poměrně velké (73 % u Optimistických podporovatelů vs. 48 % u Programových odpůrců), nicméně se zde opět jasně vyjevuje pozitivní naladění vůči přírodě, které lidi spojuje. Jiná situace už je u „ekologa“. S tímto označením se identifikuje asi polovina Optimistických podporovatelů, ale jen něco mezi čtvrtinou a třetinou v ostatních segmentech. Na druhou stranu i mezi Programovými odpůrci je „jen“ čtvrtina „klimaskeptiků“.

Podíl identifikace dle segmentace přístupu k transformaci

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Podíl těch, kteří uvedli, že se s touto skupinou identifikují, v %

Shrnutí kap. 9. Komunikace: zacíleno na segmenty

Lidé tvrdí, že se v médiích nejvíce zajímají o přírodu, zdraví a životní prostředí. Naopak moc se nezajímají o soukromí slavných, koronavirus a ezoteriku.

Ačkoliv je v těchto výpovědích velmi pravděpodobně přítomen vliv stylizace, vysoký zájem o témata, skrze která je možné klimatickou změnu komunikovat, je pozitivním signálem.

Mezi segmenty nejsou v deklaracích oblíbenosti jednotlivých témat velké rozdíly. Přesto je vhodné komunikaci k různým skupinám vést pomocí různých témat.

Především méně nakloněné segmenty je vhodné oslovovat skrze jejich přirozené zájmy. Například skupiny Nejistých a Zdrženlivých by mohlo být možné dobře oslovit pomocí témat zahrady a také příběhů obyčejných lidí. Programoví odpůrci pak spíše uslyší na témata rámována ekonomicky.

Lidé by si přáli v médiích slyšet především více odborníků, ekonomů, ale také „obyčejných lidí“ (mladí, lidé z venkova, nemajetní).

Z politiků by lidé raději více slyšeli starosty a hejtmany, naopak vrcholoví politici na celostátní úrovni podle nich dostávají prostoru dostatek nebo dokonce víc než dost.

Na základě odpovědí ohledně sebeidentifikace lze odvodit, že ochrana přírody je pro lidi pozitivní pojem, zatímco termín ekologie či ekolog už společnosti více štěpí.

Nicméně se potvrzuje, že klimaskepse je v Česku relativně okrajovou záležitostí.